

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKULDAKİ YÜZ YÜZE, HİBRİT VE UZAKTAN
EĞİTİM UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Özlem KARA

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2023

ORTAOKULDAKİ YÜZ YÜZE, HİBRİT VE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Özlem Kara

2023

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKULDAKİ YÜZ YÜZE, HİBRİT VE UZAKTAN EĞİTİM
UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

TEACHER AND STUDENT OPINIONS ON FACE-TO-FACE, HYBRID AND
DISTANCE EDUCATION APPLICATIONS IN SECONDARY SCHOOLS

Özlem KARA

Doç.Dr. Çetin GÜLER

Yüksek Lisans Tezi

Bu çalışma Van YYÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
tarafından SYL-2022-10052 No' lu proje olarak desteklenmiştir.

Van, 2023

ONAY SAYFASI

Özlem KARA tarafından, Doç. Dr. Çetin GÜLER danışmanlığında hazırlanan “Ortaokuldaki Yüz Yüze, Hibrit Ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri” başlıklı bu çalışma, 03/01/2024 tarihinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 22/12/2023 tarihli ve 2023/67-11 sayılı kararı ile Doç. Dr. Mustafa Serkan GÜNBATAR Başkanlığında, Doç. Dr. Çetin GÜLER ve Dr. Öğr. Üyesi Tayfun AKIN Jüri Üyeliğinde oluşturulan Tez Savunma Jürisi huzurunda savunularak Jüri tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri kapsamında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

UYGUNDUR

...../...../

Prof. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

Öz

Bu çalışmada ortaokuldaki öğrencilerin ve öğretmenlerin yüz yüze, hibrit ve uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelemesi amaçlanmıştır. Bu çalışma Van ili İpekyolu ilçesindeki bazı ortaokullardaki 15 öğrenci ve 15 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik model kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu uygulanmıştır. Görüşme formu öğrenciler ve öğretmenler için ayrı hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Ayrıca demografik bilgilere erişmek için sorular da bulunmaktadır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle düzenlenerek yorumlanmıştır. Bulgular eğitim uygulamalarına yönelik; olumlu görüşler, olumsuz görüşler ve çözüm önerileri temasından oluşmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre eğitim uygulamalarında anında geri dönüt, etkileşim, mekândan bağımsızlık, sosyalleşme ve öğrenme ortamının işlevselliği olumlu özellikler olarak ifade edilmiştir. Sınıf mevcutlarının fazlalığı, ortamın eğitim öğretime hazır olmaması, öğretim programı uyum sorunu, zamanı etkili kullanamama, altyapı ve materyal eksikliği olumsuz özellikler olarak ifade edilmiştir. Karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri; sınıf mevcutlarının azaltılması, öğretim ortamının iyileştirilmesi, öğretim programının düzenlenmesi, altyapı ve materyal eksikliklerinin giderilmesi, hizmet içi eğitim verilmesi, ölçme ve değerlendirme yapılması şeklinde belirtilmiştir. Öğrenciler ve öğretmenlerden alınan demografik bilgilere göre kendine ait bilgisayara sahip olmalarının eğitim uygulamalarına yönelik düşüncelerini etkilediği görülmüştür. Öğrenciler ve öğretmenlerin en fazla tercih edeceği uygulama yüz yüze eğitim olmuştur. Çalışmanın sonuçları doğrultusunda uzaktan eğitim ve hibrit eğitim için materyal, alt yapı, öğretim programı ve ölçme değerlendirme bakımından iyileştirmeler olması gerektiği önerilmiştir.

Anahtar sözcükler: yüz yüze eğitim, hibrit eğitim, uzaktan eğitim

Abstract

In this study, the aim is to examine the opinions of middle school students and teachers regarding face-to-face, hybrid, and remote learning practices. The study was conducted with 15 students and 15 teachers from some middle schools in the İpekyolu district of Van province. The phenomenological model of qualitative research methods was used. A Semi-Structured Interview Form was implemented as the data collection tool, consisting of open-ended questions prepared separately for students and teachers. Additionally, demographic questions were included to gather information about the participants. The data obtained from the interviews were organized and interpreted using the content analysis method. The findings are categorized into themes of positive views, negative views, and solution suggestions regarding educational practices. According to the results of the study, instant feedback, interaction, independence from physical space, socialization, and the functionality of the learning environment were expressed as positive features in educational practices. On the other hand, issues such as high class sizes, unpreparedness of the learning environment, curriculum alignment problems, ineffective time management, and lack of infrastructure and materials were identified as negative features. Solution suggestions for the encountered problems include reducing class sizes, improving the learning environment, organizing the curriculum, addressing infrastructure and material shortages, providing in-service training, and implementing assessment and evaluation. It was observed that students and teachers having their own computers influenced their thoughts on educational practices, according to the demographic information obtained from them. The most preferred application by both students and teachers was face-to-face education. Based on the results of the study, improvements in materials, infrastructure, curriculum, and assessment and evaluation are recommended for distance education and hybrid education.

Keywords: face-to-face education, hybrid education, distance education

Teşekkür

Hayatım boyunca benden desteğini esirgemeyen annem Meryem Oturmaz ve kardeşim Oğuzhan Oturmaz' a teşekkür ederim. Eğitimime devam ederken hayatıma dahil olan bu çalışmayı bitirmeme destek sağlayan eşim Selim Kara' ya teşekkür ederim.

Tez sürecinde çalışmamın gelişmesine katkı sağlayan danışman öğretmenim Doç. Dr. Çetin GÜLER' e teşekkür ederim.

“Çalışmamı tamamlamama destek sağlayan aileme bu tezi ithaf etmek istiyorum.”

İçindekiler

Öz	ii
Abstract	iii
Teşekkür	iv
Tablolar Dizini	viii
Şekiller Dizini	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini	x
Bölüm 1 Giriş	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
Araştırma Problemi	6
Sayıtlılar	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar	7
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar	8
Uzaktan Eğitim	8
Uzaktan Eğitimin Tarihçesi	10
Türkiye’de Uzaktan Eğitim	12
Uzaktan Eğitimde Kullanılan Sistemler	14
Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Araştırmalar	17
Hibrit Eğitim	19
Hibrit Eğitimin Önemi	23
Hibrit Eğitimin Bileşenleri	24
Hibrit Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları	25
Türkiye’de Hibrit Eğitim	28
Hibrit Eğitim Konusunda Yapılan Araştırmalar	28
Bölüm 3 Yöntem	32

Araştırmanın Modeli	32
Çalışma Grubu	33
Veri Toplama Araçları	34
Geçerlik ve Güvenirlik	36
Verilerin Analizi	37
Bölüm 4 Bulgular ve Yorum	38
Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Eğitimlere Yönelik Olumlu Deneyimleri	39
Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Eğitimlere Yönelik Olumsuz Deneyimleri	43
Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Olumsuz Durumlara Yönelik Çözüm Önerileri ..	50
Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Uzaktan/Hibrit ve Yüz Yüze Eğitim Tercihleri....	54
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	56
Sonuç ve Tartışma	56
Öneriler	66
Kaynaklar	68
EK-A: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	83
EK-B: Etik Beyanı	84
EK-C: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	85
EK-D Ortaokuldaki Yüz Yüze, Hibrit ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri	86
EK-E: Veri Toplama Araçları	96
EK-F: Veri Toplama İzinleri	97

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Harmanlanmış Öğretimin Bileşenleri (Yolcu, 2015: 258)</i>	25
Tablo 2 <i>Çalışma Grubuna Ait Cinsiyet Bilgileri</i>	33
Tablo 3 <i>Öğrencilere Ait Sınıf Bilgileri</i>	33
Tablo 4 <i>Öğrenci ve Öğretmenlere Ait Bazı Bilgiler</i>	34
Tablo 5 <i>Öğretmenlere Ait Branş Bilgileri</i>	34
Tablo 6 <i>Öğrenciden ve Öğretmenden Toplanan Demografik Bilgiler</i>	35
Tablo 7 <i>Çalışmada Alınan Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri</i>	36
Tablo 8 <i>Konuya İlişkin Oluşturulan Temaların Kategorilere Dağılımı</i>	38
Tablo 9 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitimin Avantajlı/Olumlu Görülen Yanları Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	39
Tablo 10 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Hibrit Eğitime Yönelik Olumlu Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	40
Tablo 11 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Yüz Yüze Eğitime Yönelik Olumlu Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	42
Tablo 12 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitimin Dezavantajlı/Olumsuz Görülen Yanları Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	43
Tablo 13 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Hibrit Eğitime Yönelik Olumsuz Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	47
Tablo 14 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Yüz Yüze Eğitime Yönelik Olumsuz Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	48
Tablo 15 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	50
Tablo 16 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Hibrit Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	52
Tablo 17 <i>Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Yüz Yüze Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	54
Tablo 18 <i>Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Uzaktan/Hibrit ve Yüz Yüze Eğitim Tercihleri Kategorisine İlişkin Bulgular</i>	55

Şekiller Dizini

Şekil 1. Türk eğitim sistemi problemleri (İşman, 2008).	9
Şekil 2. Uzaktan eğitimin küresel bağlamda dönem ve evreleri (Bozkurt A., 2016).	11
Şekil 3. Uzaktan eğitimin 5 kuşağı (Moore, & Kearsley, 2012).....	11
Şekil 4. Uzaktan eğitimin Türkiye bağlamda dönem ve evreleri (Bozkurt A., 2017)	13
Şekil 5. E-öğrenme yaklaşımları (Gülbahar, 2009).	16
Şekil 6. Eğitim modelleri arasındaki ilişki (Oh, 2006).	20
Şekil 7. Yüz yüze ve çevrimiçi öğrenme unsurlarının avantajlı alanların harmanlanması (Ünsal, 2010: 133).	20
Şekil 8. Harmanlanmış öğretim için sınıf içi ve online etkileşim şekillerinin şematik gösterimi (Yolcu, 2015: 257).	21
Şekil 9. Harmanlanmış öğrenmenin özel-çevrim içi kavramsal boyutu ((Picciano, 2006).	22

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

EBA: Eğitimde Bilişim Ağı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

YAYSAT : Yaygın Yükseköğretim Kurumu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

Bölüm 1

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümleleri, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Covid 19 salgınıyla başlayan pandemi döneminin Türkiye'deki yüzyüze olan eğitim öğretim faaliyetlerini etkilediği görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'de görülen ilk vakadan sonra tüm eğitim öğretim kademelerinde yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Daha sonra MEB ve YÖK tarafından eğitim öğretime uzaktan devam edilmesi kararlaştırılmıştır. Al Lily vd. (2020) Covid 19 pandemisi ile birlikte ülkelerin eğitim öğretim uygulamalarında değişiklik yaptıklarını belirtmektedirler. Gürsoy vd. (2021) eğitim öğretim uygulamalarındaki değişiklikler nedeniyle verimi artıracak yeni eğitim ortamlarının gerekli olduğunu söylemektedirler. Türkiye'de yüzyüze eğitimden uzaktan ve hibrit eğitime geçerek eğitim öğretim uygulamalarında değişiklik yapıldığı görülmektedir (Gürsoy vd., 2021).

Uzaktan eğitim öğretmenlerin ve öğrencilerin farklı ortamlarda teknolojik araçlar kullanarak eğitim öğretim etkinliklerini sürdürmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Gülner, 2008). Telli ve Altun (2020) uzaktan eğitimi zaman sınırı olmadan eğitsel materyallerin esnek ve güncellenebilir olarak kullanılabildiği öğrenme ortamı şeklinde tanımlamaktadırlar. Bir başka çalışmada uzaktan eğitim çeşitli sebeplerle eğitim ortamından uzakta kalan öğrencilerin eğitim öğretim ihtiyaçlarını karşılamayı sağlayan eğitim ortamı şeklinde tanımlanmaktadır (Sözen, 2020). Uzaktan eğitim ortamının teknolojik araçlar kullanarak, yer ve zaman sınırı bulunmadan eğitim öğretim etkinliklerine katılmak olduğu söylenebilir. Bayrak vd. (2017) uzaktan eğitimin çevrimiçi ve çevrimdışı etkinlikler ile değişim göstermeye devam eden ortam olduğunu belirtmektedirler. Çevrimiçi ve çevrimdışı uzaktan eğitim ortamlarının pandemi döneminde bilgiye erişimi sağlayarak bilginin aktarılmasında yardımcı olduğu görülmektedir. (Fidalgo vd., 2020).

Farklı uygulama biçimleri bulunan uzaktan eğitimin en çok kullanılan türünün çevrimiçi öğrenme olduğu belirtilmektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020). Uzaktan eğitim ortamında derslerin senkron (eşzamanlı) ve asenkron (farklı zamanlı) gerçekleştirilebildiği ifade edilmektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020). Eşzamanlı eğitimde daha önceden belirlenmiş bir zamanda öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitim ortamına katılarak dersi canlı işlediği söylenmektedir (Fidalgo vd., 2020). Bu sayede öğretmen ve öğrenci arasında tartışma ve etkileşim ortamı sağlanarak aktif ve yüz yüze eğitime yakın bir ortam oluşturulmaktadır (Özdoğan ve Berkant, 2020). Eş zamansız eğitimde ise öğretmen ve öğrencinin aynı zamanda ortamda bulunmadıkları veya istenilen zamanda ders etkinliklerine (sunu, video vb.) ulaşabildiği eğitim ortamı şeklinde tanımlanmaktadır (Özdoğan ve Berkant, 2020). Eşzamanlı uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrencinin aynı anda eğitim ortamında bulunurken, eş zamansız eğitimde farklı ve ihtiyaç duyulan zamanlarda eğitim ortamında bulundukları söylenebilir.

Millî Eğitim Bakanlığının pandemi sonrası uzaktan eğitime geçişte üç televizyon kanalını ve EBA (Eğitimde Bilişim Ağı) platformu üzerinden tüm eğitim kademelerini uzaktan eğitime dahil ettiği görülmektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020). Özdoğan ve Berkant (2020) EBA (Eğitimde Bilişim Ağı) platformunda gerçekleştirilen dersler ve televizyon kanalları kullanılarak gerçekleştirilen dersler ile TV ve çevrimiçi uzaktan eğitimin aktif olarak kullanıldığını söylemektedirler. Üniversitelerin ise bu dönemde bazılarının çevrimiçi, bazılarının çevrimdışı ve bazılarının karma uzaktan eğitim yöntemlerini kullandıkları tespit edilmektedir (Serçemeli ve Kurnaz, 2020). Bu süreçte canlı dersler, video kaydı ve ders içeriklerinin paylaşımı için uzaktan eğitim ortamlarının kullanıldığı belirtilmektedir (Telli ve Altun, 2020).

Uzaktan eğitim ortamları ile ilgili alanyazın incelendiğinde çalışmaların bir kısmı yüz yüze ve uzaktan eğitimin karşılaştırılması iken bir kısmı ise sadece uzaktan eğitimi değerlendirmektedirler (Caliskan vd., 2017). Yüz yüze ve uzaktan eğitimin karşılaştırıldığı araştırmalarda eğitim ortamlarının avantajlarının ve dezavantajlarının tespit edildiği söylenmektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020). Uzaktan eğitimin avantajı öğrenciye ihtiyaç duyduğu zaman ve mekânda esnek öğrenme ortamı sunması ve maliyetinin az olması olarak belirtilmektedir (Chan

vd., 2007). Dezavantajlarından bazıları ise düşük motivasyon, etkileşim azlığı, geri bildirim alma ve teknolojiye ihtiyaç duyma olarak belirtilmektedir (De Paepe vd., 2018). Uzaktan eğitim ortamlarının avantajları olmasına rağmen öğrencilerin yüz yüze eğitim ortamlarına göre başarılı olamadıkları tespit edilmektedir (Bawa, 2016). Öğrencilerin etkileşimini ve esnek bir şekilde öğretim faaliyetlerine katılımını sağlamak için hibrit eğitim modeli kullanılmaktadır (Yaman, 2021). Bu sayede uzaktan eğitimin dezavantajları aza indirgenebilmektedir (Yaman, 2021).

Uzaktan eğitim ortamları ile yüz yüze eğitim ortamlarının karma olarak eğitim öğretim faaliyetlerine harmanlanması hibrit eğitim ortamı şeklinde tanımlanmaktadır (Yaman, 2021). Hibrit eğitimin uzaktan ve yüz yüze eğitim ortamının olumsuz koşulları azaltılarak harmanlanmış öğrenme ortamı olduğu belirtilmektedir (Kristanto, 2017). Alanyazında hibrit eğitim karma ya da harmanlanmış eğitim şeklide de geçmektedir (Bağrıaçık Yılmaz ve Karataş, 2020). Bu çalışmada hibrit eğitim kavramı kullanılmıştır. Hibrit eğitim ile zamanı etkili kullanarak esnek öğrenme ortamı sağlaması öğrencilere avantajlar sunmaktadır (Olapiriyakul ve Scher, 2006). Türkiye’de hibrit eğitim ortamıyla ilgili yapılan araştırmalarda öğrencinin internete erişim imkânı, benzersiz içerik türlerinin ve işbirlikçi öğrenmenin hibrit eğitim ortamlarındaki öğrenmeleri etkilediği belirtilmektedir (Korucu ve Kabak, 2020).

Hibrit eğitimde öğrencinin iş birliği içinde problem çözme ve araştırma becerilerini kullanarak yaparak yaşayarak öğrenme sağladığı belirtilmektedir (Doering ve Veletsianos, 2008). Geleneksel olmayan yenilikçi, eleştirel ve iş birliğine dayalı olan bu model ile farklı şartlarda araç gereç ve yöntemler ile eğitimde çeşitlilik oluşturmaktadır (Akran, 2021). Ayrıca “okul, öğrenci, öğretmen, veli ve öğretim programı” gibi değişkenlerin hibrit eğitimin başlıca etmenleri olduğu söylenmektedir. Hibrit eğitimde öğretmenin “esneklik” ilkesine uyarak zaman ve mekân kısıtlılığı olmadan öğretimi sağladığı belirtilmektedir (Akran, 2021). Böylelikle öğretmenler ve öğrenciler etkileşim içinde bilgiye kolay erişmektedirler. Öğrenciler öğrenilen bilgileri uzaktan ve yüz yüze öğretim süreçlerinde pekiştirerek ilerlemektedirler (Balaman, 2010). Hibrit eğitim ile iş birliği, etkileşim, sosyalleşme ve hem grupla hem bireysel çalışma olanaklarının sağlandığı söylenebilir.

Millî Eğitim Bakanlığının yayınladığı genelge ile Türkiye’de uzaktan eğitimden sonra hibrit eğitim modeline yakın bir uygulamaya geçilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2021). Bu uygulamada öğrencilerin haftada 2 gün okulda yüz yüze eğitim ortamındayken bir günde uzaktan eğitim ortamına katılım gösterdiği belirtilmektedir (Yaman, 2021). Yaman (2021) bu modelde sınıfların iki gruba ayrılarak haftanın 2 günü yüz yüze eğitim ortamına katıldığını haftanın kalan bir gününde ise uzaktan eğitim ortamında eğitim öğretim ortamına katıldığını söylemektedir.

Alanyazında ulaşılabilen araştırmalar incelendiğinde Covid 19 pandemi döneminde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim süreci üzerinde çalışmalar olduğu görülmektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020). Hibrit eğitimle ilgili harmanlanmış veya karma eğitim başlıkları altında bazı çalışmalar bulunduğu söylenebilir. Bu çalışmada ise ortaokul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin uzaktan eğitim, hibrit eğitim ve yüz yüze eğitime ilişkin görüşleri incelenecektir. Bu sayede uzaktan eğitim, hibrit eğitim ve yüz yüze eğitim uygulamalarında niteliğin artırılması için bilgiler sunarak alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada ortaokuldaki öğrencilerin ve öğretmenlerin yüz yüze, uzaktan ve hibrit eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelemesi amaçlanmıştır. Bu inceleme sonuçlarına göre yüzyüze, uzaktan ve hibrit eğitim uygulamalarında öğrenci ve öğretmenlerin karşılaştığı sorunların tespit edilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin ve öğretmenlerin karşılaştıkları bu sorunlara önerecekleri çözümler ile uygulanacak eğitim uygulamaları iyileştirilebilecektir. Öğrenciler ve öğretmenlerin yüz yüze, uzaktan ve hibrit eğitim uygulamaları ile ilgili avantajlı ve dezavantajları olarak gördüğü durumların belirlenmesi hedeflenmiştir.

Günümüzde eğitim öğretim ortamlarında yaşanan ilerlemeler sonucunda öğretim modellerinde değişiklik görülmeye başlandığı söylenebilir. Al Lily vd. (2020) Covid 19 pandemi döneminde eğitim öğretim ortamlarının ve uygulamaların farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Türkiye’deki ilk vaka tespitiyle birlikte 12 Mart 2020’de eğitim öğretime kesinti verilerek, 23 Mart 2020 tarihinde

eğitime uzaktan devam edilme kararı alındığı görülmektedir (Korucu ve Kabak, 2020). Sürecin beklenmedik başlaması nedeniyle uzaktan eğitimde görülen sıkıntıların bazı araştırmalarda incelendiği söylenbilir. Sonraki dönemler için de bu şekilde olayların meydana gelmesi halinde eğitim öğretimin uzaktan eğitim ile devam edeceği düşünülmektedir (Keskin ve  zer Kaya, 2020). Eğitim  ğretime uzaktan devam edilmesi kararından sonra MEB, EBA altyapısını iyileştirerek TRT kanalı ile birlikte uzaktan eğitim uygulamalarını kullanmaya başladığı görülmektedir (Yaman, 2021). Bu dönemde uzaktan eğitim uygulamalarında yaşanan aksaklıkların olması ve yüz yüze eğitime geçiş yapılamamasının hibrit eğitim modelini gündeme getirdiği belirtilmektedir.

Yaman (2021) bu dönemde kullanılan hibrit eğitimde sınıfların iki gruba ayrılarak haftanın iki günü grupların yüz yüze eğitime, haftanın bir günü ise uzaktan eğitime devam ettiği bir model uygulandığını belirtmektedir. Covid 19 döneminde aniden geçilen uzaktan eğitimin verimliliği incelenerek ihtiyaçlara yönelik oluşturan karma yöntem olan hibrit eğitimin önemine dikkat çekilmektedir (Gnaur vd., 2020). Hibrit  ğrenme ile ilgili çalışmaların yükseköğretim seviyesinden başlayarak farklı öğrenim seviyelerinde de gerçekleştirilmeye başladığı belirtilmektedir (Yalçın, 2020). Türkiye’de yapılan çalışmalar  niversite kademesinde olup, araştırmalar sonucunda genellikle olumlu sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Olumlu sonuçlar alındığı halde ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde yapılan çalışmalara ulaşılamadığı tespit edilmektedir (Gülbahar ve Köse, 2006).

Covid 19 pandemi döneminde uygulanan eğitim  ğretim faaliyetleri ile ilgili araştırmalarda uzaktan eğitim ortamlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği görülmektedir. Hibrit eğitim ortamlarının incelendiği araştırmalar ise genellikle  niversite öğrenim düzeyinde yoğunlaştığı söylenbilir. Ortaokul düzeyinde yüzyüze, uzaktan ve hibrit eğitim ortamlarının birlikte incelendiği ve karşılaştırıldığı araştırmalara rastlanılmamaktadır. Bu nedenle bu araştırma ortaokul düzeyinde uygulanan eğitim ortamlarının geliştirilmesinin ve uygulanmasının sağlaması bakımından önemlidir. Bu araştırma sonucunda kullanılacak ve geliştirilecek eğitim  ğretim uygulamaları, yöntem ve teknikleri açısından sisteme öneriler sunarak gelişim sağlayacaktır.

Araştırma Problemi

Araştırmanın problemi öğrencilerin ve öğretmenlerin yüzyüze, uzaktan ve hibrit eğitim ortamları ile ilgili görüşlerinin incelenmesi şeklindedir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Ortaokulda bulunan öğrencilerin ve öğretmenlerin uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitimde;

Problem 1. Olumlu ve yararlı bulunan yönleri ile ilgili görüşleri nelerdir?

Problem 2. Karşılaşılan olumsuz durumlar ile ilgili görüşleri nelerdir?

Problem 3. Karşılaşılan olumsuz durumlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Problem 4. Etkili ve verimli bulunan eğitim öğretim ortamı nedir?

Sayıtlılar

Araştırmada öğrencilerin ve öğretmenlerin uygulanan görüşme formu aracılığıyla yapılan görüşmelerde verdikleri yanıtların ve görüşlerin samimi olduğu ve verilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şöyle sıralanabilir:

1. Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılları arasında Van il merkezinde 3 farklı devlet ortaokulunda öğrenim gören öğrenci ve öğretmenler ile
2. Araştırma verileri öğretmen ve öğrenciler için ayrı hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar ile
3. Alanyazın taraması açısından çevrimiçi ortamda ulaşılan, alanyazında erişime açık dokümanlarla sınırlıdır.

Tanımlar

Uzaktan Eğitim. Farklı yerlerdeki öğretmen ve öğrencileri çevrimiçi ya da çevrimdışı ortamda bir araya getiren eğitim faaliyetidir (Keskin, 2006).

Hibrit Eğitim. Yüzyüze ve uzaktan eğitimin birlikte harmanlanarak uygulandığı eğitim faaliyetidir (Garrison ve Vaughan, 2007).

Bölüm 2

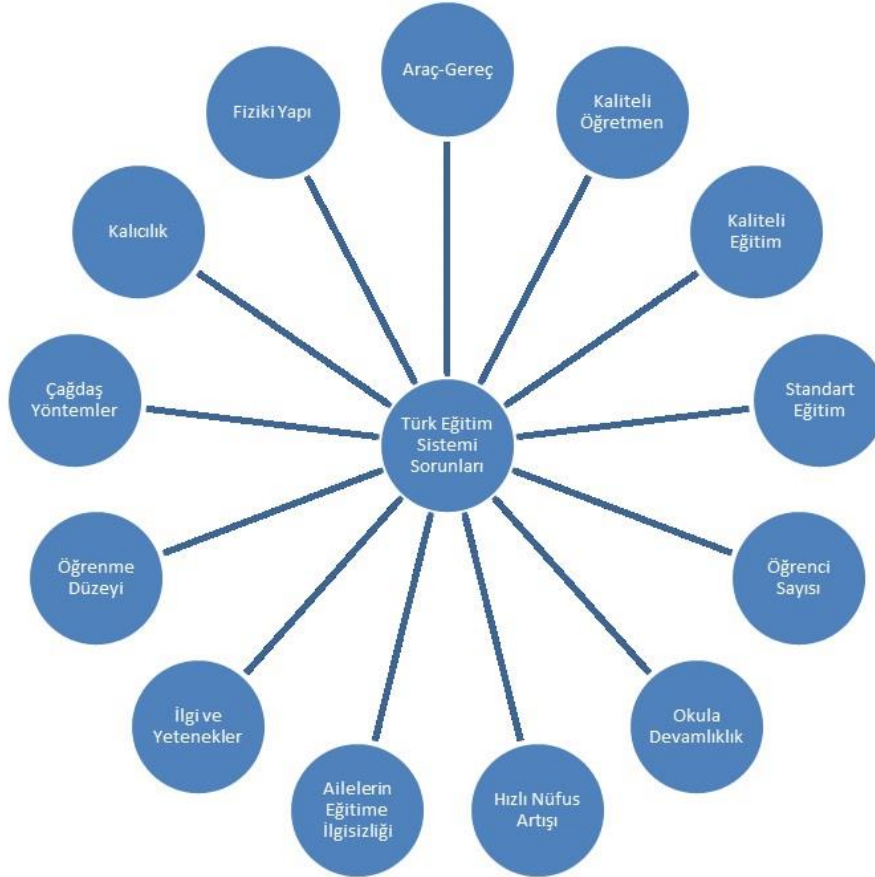
Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde uzaktan ve hibrit eğitim ortamları konusunda yapılan önceki çalışmalarda kullanılan yöntemler, nasıl ölçüldüğü, hangi değişkenlere göre incelendiği ve araştırmalardan elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitimin tanımıyla ilgili alanyazında çok sayıda bilgi bulunmaktadır. Demiray (2010) uzaktan eğitimi farklı fiziksel ortamlarda öğretmen, öğrenci ve eğitim malzemelerini teknoloji aracılığıyla bir araya getirerek eğitim almalarına olanak sağlayan model şekline tanımlamaktadır. Kaya'ya (2006) göre “uzaktan eğitim; eğitimin geleneksel sınıf ortamında sürdürülemediği hallerde, eğitmen ile öğrenen arasında öğretimin belli bir merkezden yürütülmesi metodu ve fırsat eşitsizliğine çözüm yolu olan, ömür boyu öğrenme imkânı sunan, ferdi veya toplum hedeflerine ulaşmaya hizmet eden ve güncel teknolojiden faydalanarak bireylerin temelde kendi kendilerine öğrendikleri sistemdir”. Bir başka ifadeyle uzaktan eğitimi Moore ve Kearsley (2012) “temelde öğretmen ve öğrencilerin öğretme ve öğrenme faaliyetini farklı fiziksel mekanlarda gerçekleştirdikleri, farklı ortamlarda bulunmaya bağlı olarak bilgiyi karşı tarafa iletmek ve etkileşim sağlamak adına teknolojiden yararlanılan bir sistemdir” şeklinde tanımlanmaktadır. Uzaktan eğitim tanımları incelendiğinde farklı fiziksel ortamlarda öğretmen ve öğrencinin bulunmaları tanımların benzer yanı olmaktadır.

Çağımızda teknolojiye ayak uydurmak için eğitimde de değişim ve yönelim isteği bulunmaktadır (Erfidan, 2019). Buna rağmen eğitim sistemlerinin teknolojide yaşanan bu değişim ve gelişimlere karşı direnç gösterdiği belirtilmektedir (Yurdakul, 2016). Eğitim sistemimizdeki örgün eğitimde yaşanan sıkıntılara bakıldığında 13 başlık altında toplandığı görülmektedir. (İşman, 2008). Bu sorunlar Şekil 1’de verilmektedir.

Şekil 1. Türk eğitim sistemi problemleri (İşman, 2008).

Problemler incelendiğinde fiziki yetersizlikler, fırsat eşitliği olmaması, altyapı ve malzeme yetersizliği yaşandığı ve eğitim öğretim standartlarının farklı olduğu belirtilmektedir (Erfidan, 2019). Bununla birlikte sınıf mevcutları ve devamsızlıkları bulunan sorunlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda ailelerin ilgi düzeyleri, öğrencilerin yeteneklerine göre ve bireysel öğrenme seviyelerinin tespit edilememesi yeni eğitim modellerinin kullanılmaması sorunları da yer almaktadır.

Uzaktan eğitim örgün eğitimde karşılaşılan problemleri ortadan kaldırmaya çalışan ve teknolojiyi kullanan bir sistemdir (Bozkurt, 2017). Genel anlamda istikrarlı, karmaşık, sıralı ve doğrusal olmayan bir eğitim öğretim süreci olarak

belirtilmektedir (Erfidan, 2019). Uzaktan eğitim düzenli, planlı ve teknolojiler ile kullanılan süreç şeklinde açıklanmaktadır (Özarslan, 2008). Uzaktan eğitimle ilgili tanımlarda ortak olarak belirtilen özelliklerin, mekân ve zaman sınırı olmadan, öğretmen ve öğrencinin teknolojiden faydalanmasını sağlayan sistem olduğu görülmektedir (Erfidan, 2019).

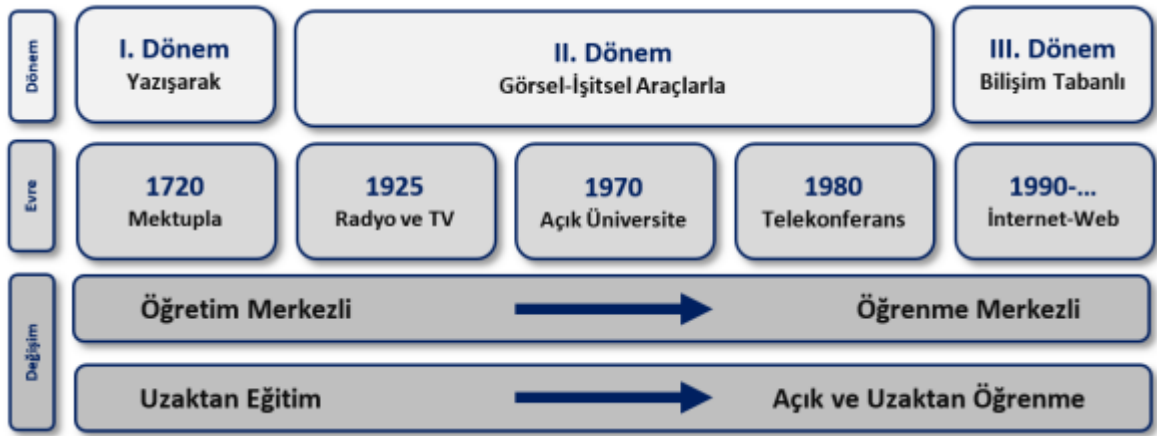
Uzaktan eğitimin genel özellikleri Sherry'e (1995) göre aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Uzaktan eğitim devamlı gelişim halinde olan ve sistemli bir süreçtir.
- Öğreten ve öğrenen arasındaki iletişimin etkileşimli olmasına imkân sağlar.
- Öğrenenlere aktif öğrenme fırsatı sağlar.
- Her kişi için bireyselleştirilebilir.
- Ekonomik yönüyle yarar sağlar.
- Öğrenenlerin hayal gücünü destekler.

Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Uzaktan eğitim kavramı 18.yy'da Boston Gazetesinde mektup aracılığıyla "steno" eğitimi verileceğini duyurmasıyla ortaya çıkmaktadır (Holmberg, 2005). Uzaktan eğitim teriminin ilk olarak Wisconsin Üniversitesi yayınlarında William Lighy'nin yazısında kullanıldığı belirtilmektedir (Verduin ve Clark, 1994). "Kronolojiye bakıldığında, uzaktan eğitimin 1870'li yıllarda gazete ve mektup, 1930-1950'li yıllarda basılı materyal, 1950-1980'li yıllarda radyo, televizyon, 1980-1995'li yıllarda bilgisayar destekli ve 1995'ten sonra daha yaygın olarak web tabanlı eğitim yoluyla kullanıldığı görülmektedir" (Ozan, 2010).

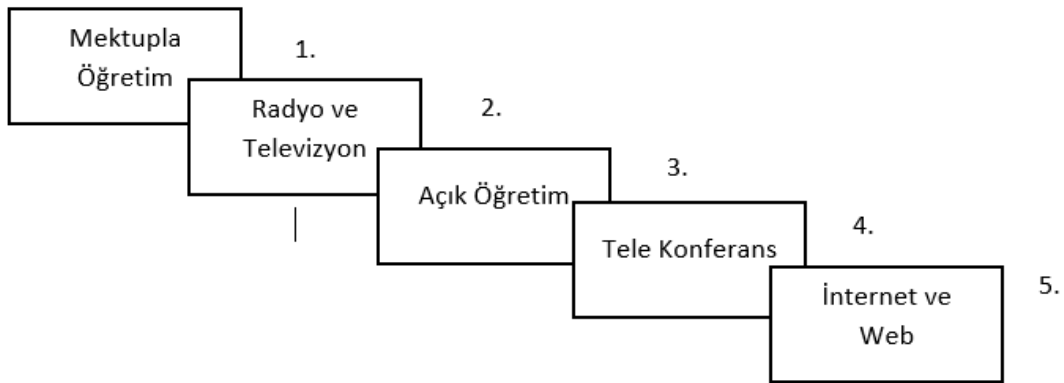
Teknolojinin uzaktan eğitimin sınıflandırılmasını etkilediği görülmektedir. Sınıflandırmalarda her dönemin geçmiş döneme göre gelişim gösterdiği görülmektedir (Moore ve Kearsley, 2011). Bir başka deyişle uzaktan eğitimde dönemler arasında birbirini kapsayarak geliştiği görülmektedir (Rodriguez, 2011).

Şekil 2. Uzaktan eğitimin küresel bağlamda dönem ve evreleri (Bozkurt A., 2016).

Uzaktan eğitim, eğitim ve öğretimdeki sınırlılıkları çağın teknolojilerini kullanarak yok etmeye çalışan disiplinler arası bir modeldir. Uzaktan eğitim dönemleri araştırıldığında bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarının her dönemde kullanıldığı, dönem ve evreleri sınıflandırmada etkileri olduğu belirtilmektedir (Bozkurt A., 2016).

Şekil 3 ile Moore ve Kearsley (2012) tarafından hazırlanan uzaktan eğitimin tarihçesi 5 kuşakta gösterilmektedir.

Şekil 3. Uzaktan eğitimin 5 kuşağı (Moore, & Kearsley, 2012)

Uzaktan eğitimde kullanılan teknoloji ve materyaller Uşun'a (2006) göre aşağıdaki gibidir:

- Radyo
- Akıllı telefon/ Tablet/ Bilgisayar

- İnternet
- Telekonferans
- Video bantları
- Televizyon
- VCD
- CD – DVD ROM
- Network
- İntranet
- Ekstranet
- Note- book
- Elektronik Posta
- Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0

Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Türkiye’de 1924 yılında John Dewey tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda uzaktan eğitim kavramı 1927 yılından itibaren Türkiye’de kullanılmaya başlamıştır (Güçlüol, 1985). Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişim süreci 3 aşamadan oluşmaktadır (Gür, 2022). Bunlar:

1. Uzaktan eğitim modeli ile ilgili fikir ve önerilerin belirlenmesi.
2. Uzaktan eğitimin ortaöğretim seviyesinde,
3. Yükseköğretim seviyesinde kullanılması şeklinde bir çerçevede olduğu görülmektedir.

İlk etapta uzaktan eğitime yönelik önerilerden olan mektup yoluyla öğretim kullanıldığı söylenebilir. Kaya (2006) 1956 yılında Ankara Üniversitesi Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünde mektupla uzaktan eğitimin uygulanmaya başladığını belirtmektedir. Ortaöğretim seviyesinde uzaktan eğitim uygulamalarının ise 1960-1974 yıllarında yabancı dil ve iş eğitimi kuruluşları ile başladığı görülmektedir (Gür, 2022). Bu uygulamalardaki mektupla öğretimin

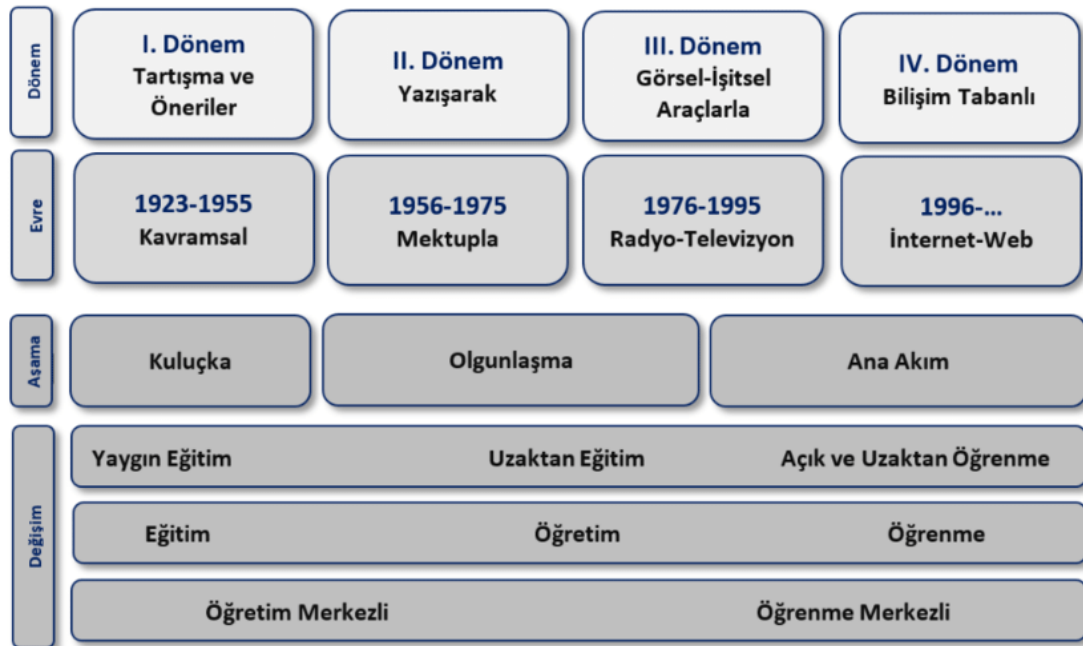
yararlı olmasından sonra MEB tarafından “Mektupla Öğretim Merkezi” kurulduğu belirtilmektedir (Tekin, 2022).

Koşar (2002) lise eğitimini tamamlamış kişilere iki yıllık eğitim vermek amacıyla Yaygın Yükseköğretim Kurumu (YAYSAT) kurulduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda 1982 yılında Anadolu Üniversitesinin uzaktan eğitimi kullanan ilk yükseköğretim kurumu olduğunu belirtmektedir. 1968 yılında TRT'nin faaliyete geçmesiyle birlikte mektuptan televizyon ile öğretime geçiş olduğunu görülmektedir (Tekin, 2022). Balaban ve Tiryaki (2021) 1990'lı yıllardan sonra üniversitelerin uzaktan eğitimde internet tabanlı eğitime başladığını söylemektedirler.

Bozkurt (2017), Türkiye’de uzaktan eğitimin 4 dönem ve evreden oluştuğunu belirtmektedir.

- I. Dönem -Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955).
- II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975).
- III. Dönem- Görsel-İşitsel araçlarla: Radyo-Televizyon
- IV. Dönem- Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

Bu dönemler Şekil 4'teki gibidir.

Şekil 4. Uzaktan eğitimin Türkiye bağlamda dönem ve evreleri (Bozkurt A., 2017)

Tekin (2022), Covid 19 salgınıyla birlikte uzaktan eğitim uygulamalarında gelişim ve değişim sağlandığını belirtilmektedir. Pandemi nedeniyle yüz yüze eğitime öğretime yayınlanan genelge ile 16 Mart 2020'den itibaren ara verildiği açıklanmaktadır (MEB, 2020). Bu dönemde MEB' nın uzaktan eğitim ortamlarının kullanımına yöneldiği söylenebilir. 2012 yılında MEB tarafından kurulan EBA (Eğitimde Bilişim Ağı) uzaktan eğitim döneminde en çok kullanılan platform olarak belirtilmektedir (Özçelik, 2022). Aynı zamanda TRT EBA ilkokul, ortaokul ve lise kanalları ile uzaktan eğitim sürecine destek verildiği söylenmektedir (Özer, 2020). Kanallarda gönüllü öğretmenler tarafından eğitim öğretim videolarının sunulduğu görülmektedir. Nisan ayında Eba Canlı Ders ile öğretmenlerin kendi sınıflarında ders işleyebilmelerinin sağlandığı belirtilmektedir (Özçelik, 2022).

Covid 19 salgınıyla birlikte hızlıca geçilen uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrencilerin bazı sorunlarla karşılaştığı söylenebilir. Aynı zamanda uzaktan eğitimin öğretmen ve öğrencilere sağladığı avantajlarında bulunduğu bazı araştırmalarda belirtilmektedir.

Uzaktan Eğitimde Kullanılan Sistemler

Senkron (Eşzamanlı) Uzaktan Eğitim Ortamları

Öğretmen ve öğrencilerin çeşitli yöntemler aracılığıyla aynı anda birlikte bulundukları sistemdir (Erfidan, 2019). Erfidan (2019), senkron (eşzamanlı) uygulamalar ile öğretmen ve öğrencilerin ses ve görüntüleriyle birlikte internet aracılığıyla aynı anda senkron bir eğitim öğretim ortamında bulundukları belirtilmektedir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin eşzamanlı ve birlikte eğitim öğretim ortamına katılmaları yüz yüze eğitimdeki etkileşim hissini vermektedir (Özkaraca, 2005). Bu durum senkron eğitim ortamlarının avantajlı yanlarının bulunduğunu göstermektedir (Midkiff ve DaSilva, 2000).

Midkiff ve DaSilva (2000) göre avantaj ve dezavantajları şu şekildedir:

Avantajları:

- Aynı anda beyin fırtınası ve tartışma yapmaya uygundur.
- Anında geri dönüt verilebilir.
- Öğrenciler grup içerisinde oldukları için bireysel hissetmezler.

Dezavantajları:

- Uygulanacak ders saatleri planlaması ve uyumu zorluğu
- Farklı gruplar için araç gereç ihtiyacı sorunu
- Ders sırasında öğrencilerin tartışmalar için grubu beklemesi.
- Teknoloji ile düşük ilgisi olanların katılım göstermemesi ihtimalleri bulunmaktadır.

Asenkron (Farklı zamanlı) Uzaktan Eğitim Ortamları

Öğrencilerin öğretmenden bağımsız olarak eğitim öğretim materyallerine ulaşarak eğitime istediği zaman başlayıp sonlandırabildiği uygulama şeklinde tanımlanmaktadır (Erfidan, 2019). Bu noktada öğretmenlerin uygulamaya ders materyallerini önceden yükleyerek öğrencilerin ulaşımına sunması gerekmektedir. Öğrencilerin materyallere erişiminin ve sistemde kaldığı sürenin takip edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Asenkron eğitim ortamlarında öğrenci merkezli bir planlama yapılmaktadır (Can, 2008).

Asenkron öğrenme uygulamalarının avantajları ve dezavantajları şu şekildedir (Midkiff ve DaSilva, 2000).

Avantajları:

- Zaman ve mekân kısıtlılığını yok eder.
- Öğrenci isteğine göre eğitimlere dahil olabilir.
- Öz güveni düşük öğrencilerin katılımını artırır.

Dezavantajları:

- Sanal ve düzensiz öğrenci grubu vardır.
- Uygulamalı dersle için uygun değildir.
- Etkileşim yoktur.
- Anında geri dönüt alınamaz.

Çevrimiçi Elektronik Öğrenme (e-Öğrenme)

Khan ve Ealy (2001), “Web-tabanlı öğrenmeyi (web-based learning), internettabanlı eğitimi (Internet-based-training), ileri dağıtılmış öğrenmeyi (advanced distributed learning), web-tabanlı eğitimi (web-based instruction), online öğrenmeyi (onlinelearning) ve açık/esnek öğrenmeyi (open/flexible learning) e-öğrenme ile eşanlamlı olarak görmektedir”. Morrison (2003), “Senkron ve asenkron öğrenme etkinlikleri ile uyarılan yetişkinler tarafından bilgi ve becerilerin sürekli özümzenmesi ve internet teknolojileri kullanılarak yazılan, iletilen, desteklenen ve yönetilen bilgi yönetim çıktılarıdır.” şeklinde tanımlamaktadır. Elektronik öğrenme uygulamaları “web tabanlı eğitimler, bilgisayar tabanlı eğitimler, sanal sınıflar ve dijital iş birliklerinden” oluşmaktadır (Tekin, 2022).

Forman vd. (2002), e-öğrenmeyi öğrenci merkezli öğretimden öğrenmeye yönelimin olduğu sistem olarak belirtmektedirler. E-öğrenmede öğrenciler kendi öğrenme hızına göre öğrenme adımlarını tamamlayabilmektedirler (Mutlu Bilgin, 2020). Mutlu Bilgin (2020), bilgiye zaman ve mekân sınırlılığı olmadan ulaşabilmenin eğitim öğretim ortamını olumlu etkilediği belirtilmektedir.

EŞ ZAMANLI (SENKRON)		
AYNI YER	Aynı Zaman+Aynı Yer Tahta Tepegöz Bilgisayar-Projeksiyon Sistemi Doküman Kamera	Aynı Zaman+Farklı Yer Sesli Konferans Tele Konferans Uydu Yayını-TV İnternet-Bilgisayar Sohbet
	Farklı Zaman+Aynı Yer Bilgisayar Destekli Eğitim Çoklu Ortam Uygulamaları CD-ROM, DVD	Farklı Zaman + Farklı Yer İnternet-Bilgisayar World Wide Web E-Posta Tartışma Listesi Forum
FARKLI ZAMANLI (ASENKRON)		

Şekil 5. E-öğrenme yaklaşımları (Gülbahar, 2009).

Gülbahar (2009), elektronik öğrenme ile zaman ve mekân bağımsızlığının sağlanmasıyla öğretim uygulamalarının elektronik ortama taşındığını ifade etmektedir. Coldeway (1986), zaman ve mekân kavramlarının birleşiminden hareket ederek tüm eğitim öğretim uygulamaları için Şekil 5’de ki gibi bir öğretim

önermektedir. (Akt., Gülbahar, 2009). Aslan (2006), e-öğrenme öğrenmeye seçenek olarak değil tamamlayıcı ve destekleyici olarak kullanılmasının daha etkili olacağını belirtmektedir.

Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Araştırmalar

Yaralı ve Kunduracı (2022), çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin ve öğrencilerin görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Aynı zamanda uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin kullandıkları etkinlik ve stratejilerin etkililiğini incelemektedir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları olumsuz yanları, “çocukların dikkat dağınıklığı, söz sırası beklememeleri, ailenin ilgisizliği ve derse müdahalesi, bağlantı/internet sorunları” şeklinde belirtmektedirler. Öğrenciler ise bu süreci sıkıcı olarak değerlendirmektedirler. Çalışmadaki bulgular göz önüne alınarak uzaktan eğitim süreci ile ilgili olumlu eğilim geliştirmeyi sağlayacak önerilerde bulunmaktadır.

İpek vd. (2022) çalışmalarında lisansüstü öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitim sürecine yönelik tutum ve düzeylerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma sonucunda lisansüstü öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik algıları “cinsiyet, öğretim elemanlarının çevrimiçi eğitim sistemlerini kullanmaya istekli olma, lisansüstü öğrenim görülen üniversite ile ikamet edilen yerin birbirine göre konumu, devam edilen anabilim dalı türü ile çevrimiçi eğitim sürecinde sahip olunan internet bağlantısı durumu değişkenleri” bakımından farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime göre daha etkili buldukları fakat yüzyüze eğitimi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Öneriler içerisinde ise çevrimiçi uzaktan eğitim süreci için materyal geliştirilmesinin desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Kayısoğlu vd. (2022), çalışmalarında beden eğitimi öğretmenlerine göre dersin uzaktan eğitim sürecinde ne kadar verimli işlendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda “etkileşimsizlik, öğrenci devamsızlığı, uygulamalı konuların işlenmesine elverişsiz olması, öğrencilerin bilgisayar ve internet erişimi bakımından farklılıklarının olması, öğretmenlerin uzaktan eğitime hazırlıksız olmaları ve teknopedagojik eğitim yetersizlikleri” gibi sebeplerden dolayı uzaktan eğitim süreci verimsiz bulunmaktadır. Çalışmada ders

materyallerinin artırılması, öğrencilerin etken kullanılmasına yönelik etkinliklerin uygulanması ve teknopedagojik yeterliklerinin güçlendirilmesi gibi öneriler sunulmaktadır.

Gür (2022), çalışmasında uzaktan eğitimin ergenler üzerinde “kendini düzenleme becerileri, motivasyonel stratejiler kullanma becerileri ve akademik başarı” arasındaki ilişkileri araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada uzun süre uzaktan eğitime katılan öğrencilerin becerilerinin ve akademik başarılarının kısa süre katılım gösterenle göre daha yüksek bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmanın önerileri ise uzaktan eğitimdeki öğrenci problemlerinin belirlenerek uzaktan eğitime katılımlarını artırmayı sağlamak şeklinde ifade edilmektedir. Aynı zamanda öz düzenlemenin ve bilişsel alt boyutunun cinsiyete göre farklılaştığı çalışmada sonucunda görülmektedir. Bu farklılığın sebeplerinin araştırılması önerilmektedir.

Tekin (2022), çalışmasında Covid 19 salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunları tespit ederek önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışma sonucunda okul yöneticilerinin görüşlerinden uzaktan eğitimin “altyapı, tasarım, erişim, güvenlik, içerik, uygulama, kalite, mevzuat ve pedagojik” yönüyle düzenlenmesi gerektiği tespit edilmektedir. Çalışmada okul yöneticileri ve okuldaki öğretmenlere uzaktan eğitim, içerik ve materyal geliştirme gibi konularla ilgili hizmet içi çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Özüdoğru ve Bulut (2021), çalışmalarında pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecini matematik dersi kapsamında incelemektedirler. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler matematik dersi için uzaktan eğitimi online soru çözümü, video kaydı dinleme gibi işlemler için kullanmaktadırlar. 8.sınıf öğrencileri uzaktan eğitim sürecini genel olarak olumlu ve faydalı bulmaktadırlar. Bu çalışma ile öğrenci deneyimlerinin eğitim öğretim ortamlarının geliştirilmesine yol göstereceği düşünülmektedir.

Konuyla ilgili bir başka çalışmada Erfidan (2021), uzaktan eğitime katılan öğrencilerin ve öğretim elemanlarının görüşlerini almayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda uzaktan eğitim sürecinden öğrencilerin kısmen memnun oldukları belirtilmektedir. Öğrenci etkileşimini fazlaştırmak, uzman yardımıyla

öğretim elemanlarına içerik hazırlama desteği verilmesi gibi öneriler sunulmaktadır.

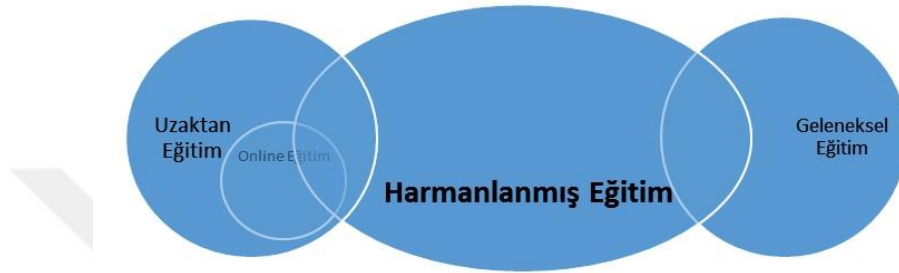
Çelik (2022), çalışmasında uzaktan eğitim süreci ile ilgili öğretmenlerin tutumlarını incelemek amaçlanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler uzaktan eğitimin avantajları olduğunu fakat yüz yüze eğitim gibi etkili ve verimli bulmadıklarını belirtmektedirler. Öğretmenlerin “cinsiyet, mesleki kıdem, branş ve okul kademesi” gibi değişkenler açısından uzaktan eğitime yönelik tutumlarında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir. Araştırmanın önerileri ise MEB’ na uzaktan eğitimin dezavantajlı olduğu yönleri azaltmak için derslerin yüz yüze eğitimle birlikte verilmesi ve karma yöntem içeren çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Gürsoy vd. (2021) çalışmalarında, senkron, asenkron ve hibrit eğitimin başarıları oranlarına etkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma sonucunda uzaktan eğitimde öğrencilerin başarı oranlarının yükseldiği gözlemlendiği tespit edilmektedir. Başarı oranlarında artış görülmesi nedeniyle ölçme ve değerlendirme araçlarının ve nasıl uygulandıklarının incelenmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Hibrit Eğitim

Latince “melez” anlamında olan hibrit (Pedersen vd., 2018), araştırmalarda harmanlanmış ya da karma kelimeleriyle aynı anlama gelmektedir (Bağrıaçık Yılmaz ve Karataş, 2020). Hibrit, iki farklı olgunun daha iyi bir sonuç ortaya koymak için birleştirilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Usta, 2007). Hibrit kavramı, eğitim için kullanıldığında ise iki eğitim öğretim modelinin birlikte kullanılması olarak belirtilmektedir (Balaman, 2010). Hibrit eğitim “geleneksel ve uzaktan eğitimin” karışımıyla ortaya çıkan bir eğitim öğretim modeli şeklinde tanımlanmaktadır (Yalçın, 2020). Bir başka tanımda hibrit eğitim, ağ alt yapısı kullanarak eğitim öğretimi ve yüzyüze eğitim öğretimin birleştirilmesi şeklinde belirtilmektedir (Balcı, 2008). Şimşek’e (2009) göre hibrit eğitim, “öğrenme ve iş ortamında uyumlu bir etkileşim sağlamak için belirli mesleki amaçlarla öğretim teknolojilerinin birleştirilmesi ya da harmanlanması şeklinde ifade edilmektedir. Hibrit eğitimi Lindquist göre (2006), “sınıf içi ve çevrim içi öğrenmenin en güçlü

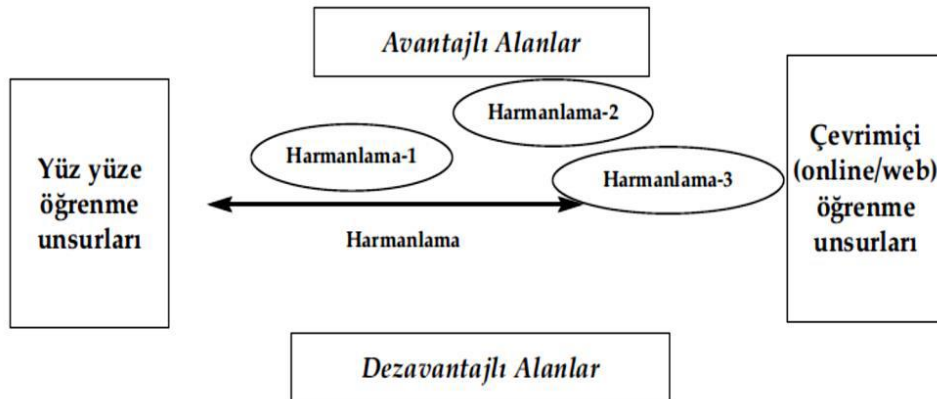
yanlarının birleştirilerek başarı için gerekli olan bilgi ve iletişim becerilerini geliştirmede kullanılabilecek bir yaklaşım” şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka ifadeyle hibrit eğitim “teknolojiyi (televizyon, internet gibi yüksek teknolojinin ya da sesli e-posta, konferanslar gibi düşük teknolojinin) yüz yüze eğitim ve öğretimle birleştirerek kullanan bir uzaktan eğitim metodu” olarak belirtmektedirler (Bodur, 2019).

Şekil 6. Eğitim modelleri arasındaki ilişki (Oh, 2006).

Valiathan (2002), hibrit eğitimde dört farklı tamamlayıcı etken bulunduğunu söylemektedir. Bunlar:

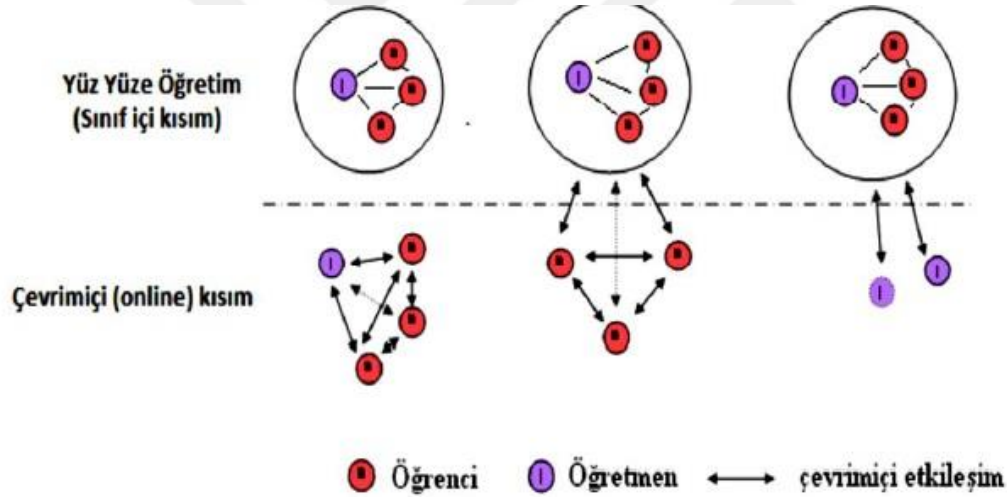
- 1- Eğitsel yapılar (yenilikçi anlatım ve açıklayıcı anlatım).
- 2- Çeşitli öğretim yaşantıları (katılımcı yönetimli ve işbirlikçi grup tabanlı).
- 3- Eğitsel sunum şekilleri (sınıf ortamında yüz yüze öğretim ve çevrim içi öğretim).
- 4- Eğitsel materyaller (teknoloji tabanlı ve teknoloji tabanlı olmayan öğretim) şeklinde belirtmektedir.

Şekil 7. Yüz yüze ve çevrimiçi öğrenme unsurlarının avantajlı alanların harmanlanması (Ünsal, 2010: 133).

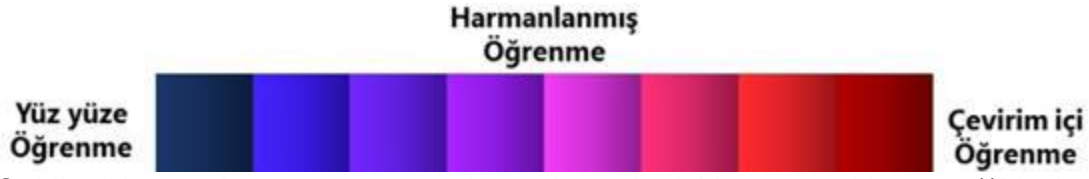
Hibrit eğitimle olan öğrenmelerde eleştirel düşünme ve etkileşimli eğitim öğretim yaşantıları yaşanmaktadır (Soydan, 2008). “Yenilikçi ve açıklayıcı eğitsel yapılar, iş birliğine dayalı anlayışlar ve teknoloji tabanlı olan/olmayan materyaller” hibrit eğitimde incelenmektedir (Akran, 2021). Hibrit ve uzaktan eğitim birbirlerini tamamlayıcı olarak görülmektedir (Tsai, 2011). “Kullandıkları materyaller, amaç, yöntem, teknik ve öğrenme süreçleri” yönüyle farklılıklar göstermektedir (Akran, 2021, s. 3). Akran (2021), uzaktan eğitimde yaşanan olumsuz durumların hibrit eğitim anlayışının ortaya çıkmasını sağladığını belirtmektedir. Bu yönüyle hibrit eğitim uzaktan eğitimdeki sorunları ortadan kaldırılması ve yüz yüze eğitimi destekleyici olması konusunda avantaj sağlamaktadır. Hibrit eğitim öğrenci-öğretmen iletişim ve etkileşimini desteklemektedir (Akran, 2021).

Şekil 8’te görüldüğü gibi aynı zamanda öğrencilerin işbirlikçi çalışmalarda aktif katılımını sağlamaktadır.

Şekil 8. Harmanlanmış öğretim için sınıf içi ve online etkileşim şekillerinin şematik gösterimi (Yolcu, 2015: 257).

Hibrit eğitimde öğretmenler ders materyallerini ve içeriğini öğrencinin gereksinimlerine göre düzenlemektedirler (Picciano, 2005). Şekil 9’te görüldüğü gibi hibrit eğitim yüz yüze ve uzaktan eğitim süreçlerinden etkilenmektedir.

Şekil 9. Harmanlanmış öğrenmenin özel-çevrim içi kavramsal boyutu ((Picciano, 2006).

Osguthorpe ve Graham (2003) eğitimcilerin hibrit eğitimi ile ders öğretimini seçmelerini 6 madde ile açıklamaktadır. Bunlar:

- Eğitsel çeşitlilik,
- Bilgiye ulaşım,
- Sosyal iletişim,
- Bireysel etkinlik,
- Maliyet azlığı,
- Düzeltme basitliğidir.

Hibrit eğitimde eğitsel çeşitlilik ile; derste kullanılacak materyaller bakımından avantaj sağlanmaktadır (Yalçın, 2020). Öğretmen ders materyallerini (video, ses kaydı, sunular ve dokümanlar gibi) ders öncesinde uzaktan eğitim platformuna yükleyerek öğrencilerin ön öğrenmelerini destekleyebilir. Öğrencilerin ders materyallerine çevrimiçi ya da çevrimdışı ortamları kullanarak bilgiye erişebilmeleri tercih edilebilirliğini artırdığı söylenebilir. Öğrencileri sadece ekrana bağımlı kalmayarak yüz yüze eğitim öğretime katılmaları onların öğretmen ve arkadaşlarıyla olan iletişimini desteklemektedir (Pesen, 2014). Aynı zamanda öğrencilere öğrenme zamanı ve yöntemini belirleme imkânı verilerek kendilerini yönetmeleri sağlanmaktadır (Yalçın, 2020). Ders materyallerinin çevrimiçi veya çevrimdışı ortamdan öğrencilere iletilmesi maliyet yönüyle tasarruf sağlamaktadır (Pesen, 2014). Hibrit eğitim öğretmenlerin paylaştıkları materyallerde ekleme ya da kaldırma gibi değişiklikler yapılmasına imkân sunmaktadır. Bu yönleriyle hibrit eğitimin öğretmenler tarafından tercih edildiği söylenebilir.

Hibrit Eğitimin Önemi

Modern eğitim öğretim programlarının yenilenebilir ve uygulanabilir nitelikte olması ve uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntılar nedeniyle hibrit eğitim modeli öne çıkmaktadır (Balaman, 2010; Lindquist, 2006). Hibrit eğitimde öğrenme sadece sınıfta değil aynı zamanda uzaktan ortamlarda da yapılarak esnek bir boyut kazanmaktadır (Demirkol, 2012). Hibrit eğitimin öğrencilerin güdülenmesini artırdığı ve eğitimde maliyeti düşürdüğü araştırmalarda görülmektedir. Aynı zamanda hibrit eğitimin öğrenci ve öğretmen etkileşimini artırdığı söylenebilir.

Bersin' e (2004) göre hibrit eğitim için önemi olan gerçekler aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Eğitimin temeli öğretim tasarımıdır.
- Öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenir.
- Öğrenciler farklı yöntemlerle öğrenir.
- Yönetim çok önemlidir.

192 kişi üzerinde www.elearningguild.com adresinde hibrit eğitimin önemi araştırılmıştır. Araştırmada bulunan kişilerin %85'inden çoğunun aşağıdaki öğretim tekniklerinin karışımını kullandıkları belirtilmektedir (Akt., Kerres ve Witt, 2003, s. 102).

- Sınıf öğretimi
- Etkileşimli web destekli öğrenme
- E-posta destekli iletişim
- Kendi hızında bir içerik
- Tartışma
- İş birliği
- Sanal sınıf
- Çıktı destekli çalışma kitapları ve
- Çevrim içi testler

Kerres ve Witt (2003) bu yöntemleri kullanmalarının nedenlerini:

- “Tek başına bir sınıf öğretiminden daha etkili,
- Öğrencinin değer ya da etkisinin yüksek,
- Hibrit olmayan yaklaşımlara göre daha etkili
- Öğrencilerin beğenmesidir.” şeklinde açıklamaktadırlar.

Hibrit Eğitimin Bileşenleri

Hibrit eğitim yüz yüze ve uzaktan eğitimin sınırlılıklarını ortadan kaldırması yönüyle öğrenci merkezli bir eğitim modeli olarak görülmektedir. Öğrencilerin sürekli sınıfta bulunmayarak çevrimiçi/çevrimdışı ortamları kullanmaları motivasyonlarını artırmaktadır (Potra vd., 2021). Öğrenci merkezli eğitimde teknolojik materyallerden yararlanılarak, bireysel farklılıklara özen gösterilmektedir (Coates vd., 2021).

Geleneksel eğitim yerini geleceğin öğrenme modeli olarak görülen hibrit eğitime bırakmaktadır (Demirel ve Altun, 2009). “Sorgulayan, eleştiren, e-birey olma yolunda kendisini yenileyen, bilim ve teknolojiye uyum sağlayan, araştıran” öğrenci modeli modern eğitimin sonucu şeklinde ortaya çıkmaktadır (Akran, 2021, s. 4). Aynı zamanda hibrit eğitimde öğrenme öğrencinin ulaştığı elektronik ortamdaki veya günlük yaşamdaki ulaşılan bilgilerin bileşimden oluşmaktadır. Burada ulaşılan bilgiler eğitim öğretim programında ise belirli plan çerçevesinde yer almaktadır (Hilt ve Riese, 2021). Uzaktan ve yüz yüze eğitim uygulamalarındaki programların karışımı dört bileşene dikkat edilerek yapılmaktadır (Yolcu, 2015). Bunlar;” yüz yüze olan kısım, farklı zamanlarda çevrim içi öğrenme, eş zamanlı çevrimiçi öğrenme ve kişisel öğrenme ortamlarıdır”. Bileşenler uygulanma imkanları ve yerlerine göre Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1

Harmanlanmış Öğretimin Bileşenleri (Yolcu, 2015: 258)

Yüz yüze olan kısım	Farklı zamanlı çevrimiçi öğrenme ortamları
Sınıf içi öğrenmeler Laboratuar uygulamaları Yardım, destek ve izleme programları Meslek öğrenimi Sınıf içi tartışmalar	Çevrimiçi tartışma ortamları Bloglar (kişilerin herhangi bir konuda kendi görüşlerini yazdıkları günlüğe benzeyen Web siteleridir.) Wikiler (kullanıcıların içeriğinde değişiklikler yapmasına izin veren Web siteleri)
Eş zamanlı çevrimiçi öğrenme ortamları	Kişisel öğrenme ortamları
Online dersler Online konferanslar Online sohbet ve tartışmalar	Çevrimiçi materyaller Animasyonlar Simülasyonlar Çalışma CD' leri Kitaplar Ders notları

Hibrit Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Hibrit eğitimde, uzaktan ve yüz yüze eğitimin birleştirilmesi ile eğitimde görsel içerikleri kullanmanın ve etkileşimin sağladığı yararlar aynı zamanda elde edilmektedir (Osguthorpe ve Graham, 2003). İyi programlanmış bir hibrit eğitim yüz yüze ve uzaktan eğitimin avantajlarını birlikte sunmaktadır (Akkuş, 2014). Hibrit eğitim uzaktan eğitim ile sağlanan esneklik ve öğrenci merkezliliğin yanı sıra yüz yüze eğitimdeki kişiler arası iletişimin avantajlarını birlikte sunarak yararlı bir eğitim ortamı sunmaktadır (Draffan vd., 2013).

Hibrit öğrenmede uzaktan ve yüz yüze eğitimin harmanlanması üç başlıkta toplanmaktadır. Bunlar (Graham vd., 2003) :

- Daha etkili eğitim,
- Kolaylık ve erişim
- Maliyet etkinliği.

Graham vd. (2003) bu üç ögenin ilişkili olduğunu ve uzaktan eğitim olmadan eğitim öğretimin olmayacağını belirtmektedirler. Aynı zamanda maliyetin eğitsel etkinlik çeşitliliği ve erişime olan etkisinin doğrudan olduğunu ifade etmektedirler (Türkçapar, 2011). Daha etkili eğitim; yüz yüze ve uzaktan eğitimde kullanılan eğitsel uygulamaların birleştirilmesi eğitimdeki verimliliği artırarak katkı sağlamaktadır (Graham vd., 2003). Hibrit eğitim modeli için aşağıdaki üstünlüklerinden bahsedilmektedir:

- Öğrenci merkezli yöntem ve uygulamalar daha fazla kullanılmaktadır (Morgan, 2002; Collis vd., 2003, s. 25; Smelser, 2002).
- Öğretmen merkezli eğitim yerine öğrenci merkezli eğitim kullanılmasını sağlamaktadır (Hartman vd., 1999; Morgan, 2002).
- Eğitim öğretime karşı ilgi ve istek artış göstermektedir (Collins, 2003).

Kolaylık ve erişim; geleneksel sınıf ortamında ders materyallerine ulaşım sınırlılığı uzaktan eğitim uygulamaları ile aşılmaktadır (Akran, 2021). Aynı zamanda mekân ve zaman sınırı olmadan öğrencilerin istediği kaynaklara erişebilesi kolaylık sağlarken, sosyal etkileşim ve iletişimden ayrılmak istememektedirler. Bu noktada hibrit eğitim iki öğretim yöntemini birleştirerek bu sorunu ortadan kaldırmaktadır (Morgan, 2002; Collis vd., 2003). Maliyet etkinliği; eğitim öğretimdeki tüm paydaşlar için düşük maliyet önemli bir etken olarak görülmektedir (Lindquist, 2006). Araştırmalarda eğitim ve ulaşım masraflarının hibrit eğitim ile düşürülebileceği sonucuna ulaşılmaktadır (Singh ve Reed, 2001).

Öğrenciler yüz yüze eğitimde sormak istedikleri soruları ders sırasında soramayabilirler. Yalçın (2020) bu durumun öğrencilerin konuyu kavramalarını zorlaştıracaklarını belirtmektedir. Bu sorun hibrit eğitim yoluyla uzaktan eğitim ortamlarında mesaj, tartışma gibi yöntemler ile ortadan kaldırılmaktadır (Yapıcı, 2011). Bu sayede öğrenciler konu ile ilgili sorularını istediği zaman sorarak cevap alabilir.

Hibrit eğitimin öğretim yönünden avantajları; (Esfandiari, 2005):

- Küçük grupta bulunan öğrencilere daha çok sürenin harcanabilmesi,
- Öğrenciler için aynı şartları sağlayıp devam ettirmek için daha az süre ayrılması,
- Araştırmalar için imkân sağlaması,
- Ders içeriğinin zenginleştirilmesi,
- Öğrenci gereksinimlerine göre fırsat sağlaması,

- Etkili iletişim sunması,
- Teknolojik araçların kullanımında hareketlilik olması, şeklinde açıklanmaktadır.

Hibrit öğrenme, eğitim kurumu açısından aşağıdaki avantajları sağlamaktadır (Posner, 2005):

- Çok sayıda öğrenci ve yönetim memnuniyeti,
- Farklı seviyelerdeki öğrencileri bir arada bulundurması,
- Ders oluşturmada esneklik sağlaması,
- Eğitim kurumundaki sınıflardan daha uzun süre yararlanması, şeklinde açıklanmaktadır.

Görüldüğü gibi hibrit eğitimin, öğrenciler ve öğretmenler arası iletişim ve etkileşimi artırdığı, geleneksel yöntem olan yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimde görülen olumsuz durumları ortadan kaldırdığı söylenebilir. Araştırmalarda sınıf mevcutlarının düşürülmesi, istenilen zaman ve mekânda bilgiye erişim imkânı olmasının eğitimdeki verimliliği artırdığı görülmektedir. Aynı zamanda öğretim programında esneklik yapılabilmesi ve zengin öğrenme ortamı sağlaması hibrit eğitimin avantajlarından görüldüğü söylenebilir.

Hibrit eğitim dezavantajlı görülen yanlarının da bulunduğu söylenebilir. Öğretmenlerin yeterli teknolojik bilgi ve donanıma sahip olmamaları bu eğitimdeki sorunlardan biri olarak görülmektedir (Hijazi vd., 2006). Aynı zamanda bazı öğretmenler yüz yüze eğitimin daha başarılı olduğunu, sınavlarda kopya çekme olasılığının daha az gördüğünü ve sınıf iklimi olmasında etkili olduğunu düşünmektedirler.

Hibrit eğitimde karşılaşılan bir başka sorun öğrencilerin bilgisayar kullanma yeteneklerinin az olması, internete erişim sıkıntısı çekmeleri gibi durumlar olarak görülmektedir (Yalçın, 2020). Arabasz ve Baker (2003), hibrit eğitimin zorluklarını aşağıdaki gibi belirtmektedirler:

- Geleneksel yöntem ile işlenen konuların yenilenmesinin zaman alması, her ders için kaynak ve öğrenme imkânı sağlanması.

- Öğrencilerin geçmiş alışkanlıklarından vazgeçmelerinin sağlanması.
- Hibrit eğitime uygun olan öğretim programlarının hazırlanması.
- Öğrencilerin farklı donanımsal özellikteki teknolojik cihazlara sahip olması.
- Derste uygulanacak yazılım ve donanım azlığı.

Türkiye’de Hibrit Eğitim

Covid 19 salgını nedeniyle Türkiye’de yüz yüze eğitime ara verildiği görülmektedir. Bu süreçte ilk olarak uzaktan eğitime geçiş yaşandığı belirtilebilir. Bu dönemde MEB tarafından yayınlanan genelgede “31 Ağustos 2020 Pazartesi günü itibarıyla uzaktan eğitim yoluyla 2019-2020 eğitim öğretim yılının ikinci dönemine ait eksik konu ve kazanımlara yönelik eğitim programı uygulamasına başlanacak. 18 Eylül’e kadar sürdürülecek uzaktan eğitimde, 2019-2020 eğitim öğretim yılında yüz yüze işlenemeyen ve öğrencilerin bir üst sınıfta hazırbulunuşluk düzeylerini etkileyebilecek öğrenme eksikliklerinin giderilmesine öncelik verilecek.” açıklaması yapılmıştır (MEB, 2021). Bu genelge sonrasında hibrit eğitime yakın bir eğitim öğretim uygulandığı görülmektedir (Yaman, 2021). Uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar nedeniyle bu modele geçiş yapıldığını belirtilmektedir.

Hibrit eğitim uygulamasının sınıfların iki gruba bölünerek iki şer gün okulda yüz yüze, bir gün uzaktan eğitim yoluyla yapıldığı görülmektedir. Sınıfların iki gruba bölündüklerinde Pazartesi, Salı bir grubun, Perşembe ve Cuma diğer grubun yüz yüze eğitime katıldığı, çarşamba günü ise tüm sınıfın uzaktan eğitim uygulaması aracılığıyla eğitimlere katılım gösterdiği belirtilmektedir.

Hibrit Eğitim Konusunda Yapılan Araştırmalar

Balaman (2010), “Hibrit Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Fen ve Teknoloji Dersindeki Başarılarına, Tutumlarına ve Motivasyonlarına Etkisinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında hibrit eğitimin etkilerini incelemektedir. Bu çalışma ile fen ve teknoloji dersinde hibrit eğitimin öğrenciler üzerindeki etkilerini

araştırmak amaçlanmaktadır. Çalışma sonucunda hibrit eğitim uygulanan grubun fen ve teknoloji ders başarıları, tutumu ve motivasyonunda başarılarının daha fazla olduğu tespit edilmektedir. Çalışmanın öneriler bölümünde ise tüm eğitim seviyelerinde hibrit eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması, eğitimcilere yönelik gerekli eğitim ve seminerlerin verilmesi ve ders materyallerinin artırılmasının sağlanması gerektiğini belirtmektedirler.

Yalçın (2020) çalışması ile öğrencilerin öğrenme düzeylerini incelemektedir. Çalışmada hibrit uygulamalar kullanılarak işlenen derslerin öğrencilerin başarı, memnuniyet ve fikirlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Öğrencilerin hibrit eğitimi ilgi çekici buldukları ve derslerin daha eğlenceli ve anlaşılır ilerlediği aynı zamanda öğrenme düzeyleri ve başarıları üzerinde olumlu etkisi bulunduğu çalışma sonucunda tespit edilmektedir. Çalışmada uzaktan ve yüz yüze eğitime ayrılan süreleri değiştirerek değişkenlere olan etkilerinin incelenebileceği belirtilmektedir. Öğrencilerin aktif katılım göstermelerini sağlayan ortamlar oluşturulması, bireysel yerine grup araştırmalarını yansıtan araştırmalar yapılması, tamamıyla uzaktan eğitim uygulamalarını inceleyen araştırmaların yapılması gibi önerilerde bulunmaktadır.

Akran (2021) çalışmasında öğretmen adaylarının hibrit eğitim algılarını metaforlar ile belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının hibrit eğitim için en çok “kumbara, ayna, hazine ve terazi” kavramlarını kullandıkları belirtilmektedir. Bu kavramlardan hazine “kazanç, ayna, yansıtma”, terazi “denge” sınıflarında bulunduğu ifade edilmektedir. Öneriler bölümünde ise araştırmacılar için; farklı eğitim seviyelerinde öğrenci görüşlerinin alınması, teknolojik araç kullanımının başarıya etkisi, kullanılan modern modellere yönelik öğretmen görüşleri gibi konuların araştırılması önerilmektedir. Uygulayan kişiye ise; hibrit eğitimin ters yüz öğrenme ile birlikte kullanımı ve öğrenci katılımını artıracak yöntemlerin uygulaması önerilmektedir.

Korucu ve Kabak (2020), çalışmalarında Türkiye’de uygulanan hibrit eğitim ile ilgili yapılan araştırmaları incelemeyi amaçlamaktadır. İncelenen araştırmalarda hibrit eğitimin genellikle tutum ve başarıya olan etkisinin olumlu yönde bulunduğu tespit edilmektedir. Cinsiyet ve eğitim kademesi gibi değişkenlerin göre bazı araştırmalarda etkisinin olduğu belirtilmektedir. Ortam, zaman, maliyet ve eğitim

materyallerinin kullanımından kaynaklı sorunlar oluştuğu araştırmalar sonucunda belirlenmektedir. Hibrit eğitimin verimli olabilmesi için eğitime katılan tüm ortakların eksikliklerinin ortadan kaldırılması için önerilerde bulunmaktadır. Teknik destek, eğitim materyallerinin artırılması, eğitmenlerin bilgilendirilmesi gibi destekler ile hibrit eğitimin uygulanması önerilmektedir.

Bağcı ve Yalın (2018) alışmalarında hibrit eğitim uygulamasında 5e modelinin ğrenci başarısına etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Hibrit eğitim ile birlikte uygulanan 5e modeli ile öğretimde öğrencilerin başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Farklı ğretim modelleri kullanılarak hibrit eğitim ile ilgili çalışma sonuçlarının genellenebilmesinin sağlanması ve farklı branştaki öğrencilere uygulanmasını önerilmektedir.

Mutlu Bilgin (2020) bulut tabanlı hibrit eğitim uygulanan meslek lisesi öğrencilerine olan etkilerini ve görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada yapılan başarı testinde hibrit eğitimin daha yüksek başarı sağladığu sonucuna ulaşılmaktadır. Aynı zamanda bilişsel yk puanlarının ise 5. hafta hariç anlamlı bir farklılık bulunmadığu tespit edilmektedir. 5. Hafta hariç bilişsel yüklerinin yüksek bulunduğu belirtilmektedir. Hibrit eğitim uygulamaları ile ilgili öğrencilerin olumlu yanıtlar verdiğu ifade edilmektedir. Farklı bir öğrenme ortamında hibrit eğitimin incelenmesi ve başka çalışmalarda öğrencilerin bilişsel yüklerini araştırmak için uygulama sresinin artırılmasının sağlanması önerilmektedir.

Özgür (2019) alışmasında Bilgisayar programcılığu öğrencileri üzerinde uygulanan hibrit eğitimin öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Uygulama sonucunda öğrencilerin akademik başarılarının her iki eğitimde de artırdığu gözlemlenmektedir. Hibrit eğitimin akademik başarı üzerinde bir etkisinin olmadığı ifade edilmektedir. Aynı zamanda derse karşı tutumlarının hibrit eğitim lehine olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmada hibrit eğitimde kullanılan uygulamalardaki öğelerin akademik başarı üzerinde etkisinin incelenmesi önerilmektedir. Teknoloji desteği verilerek uygulanan eğitimlerin yüksek ğretim seviyesinde araştırılması, hibrit eğitimde kullanılması gereken ortamları belirleyecek bir uzman grubun oluşturulması çalışmanın öneriler bölümünde yer almaktadır.

Bodur (2019) alışmasında İngilizce öğrenenlere yönelik yapılan hibrit eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya çıkarmak ve programa ilişkin değışiklikleri belirlemek amacıyla öğrenci ve öğretmen elemanlarının görüşlerinin alındığı görölmektedir. Uzaktan ve yüz yüze eğitimin birlikte kullanımının dil öğretimine katkı sağladığı araştırmada tespit edilmektedir. Çevrim içi ödevlerin öğrenciler açısından ilgi çekici olmadığı, etkileşimin yetersiz bulunduğu tespit edilmektedir. Aynı zamanda öğretmenler öğrencilerin motivasyon ve bağımsızlık açısından hibrit eğitimde eksik olarak bulduklarını belirtmektedirler. Çalışmada hibrit eğitimin zayıf yönleri için düzenleme ve geliştirme önerilinde bulunmaktadır.

Usta (2007), çalışmasında hibrit eğitim ve uzaktan eğitim uygulamalarının başarı ve doyum üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Öğrencilerin hibrit eğitim ile ders işlemekten hoşnut oldukları tespit edilmektedir. Aynı zamanda öğretmenin destekleyici tutumu, öğrenciler arası etkileşim ve ders içeriğı gibi yönleriyle daha fazla doyuma ulaştıkları ifade edilmektedir. Hibrit eğitim alan öğrencilerin başarı testleri çevrim içi eğitim alan öğrencilere göre daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bölüm 3

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Nitel araştırma, görüşme ve gözlem gibi yöntemlerin kullanıldığı, düşüncelerin ve algıların olağan ortamında gerçekçi olarak izlendiği araştırma türü şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 41). Ortaokul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin yüzyüze, uzaktan ve hibrit eğitim uygulamaları ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi olan fenomenolojik (olgu bilimsel) model kullanılmıştır. “Fenomenoloji, insanların belirli bir fenomen veya kavramla ilgili anlayışlarını, duygularını, bakış açıları ve algılarını ifade etmelerini sağlayan ve bu fenomeni nasıl deneyimlediklerini tanımlamak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemi” şeklinde tanımlanmaktadır (Rose, Beeby ve Parker, 1995, s. 1124). Fenomenoloji insanların tecrübelerini bilmeyi amaçlamaktadır (Van Manen, 2007, s.12). Komplike ve çok yönlü insan davranışlarını doğru incelemek için mekanik anlayıştansa insan doğasına uyan bir anlayış geliştirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Tekindal ve Uğuz, 2020).

Fenomenolojik (olgu bilimsel) modelin “insanların olguları deneyimlemelerini, anlamalarını, kavramsallaştırmalarını ve algılamalarını derinlemesine incelemeyi sağladığı” belirtilmektedir (Given, 2008). Çalışmada incelenecek olgu Covid 19 pandemi döneminde ortaokulda uygulanan yüzyüze, uzaktan ve hibrit eğitim uygulamalarına ilişkin öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerini tespit etmektir. Bu eğitim süreçlerine yönelik öğretmenlerin ve öğrencilerin uygulamadaki gördüğü sorunlar ve çözüm önerileri, eğitim uygulamalarının avantaj ve dezavantajlı yanları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma konusu incelenirken öğretmenler ve öğrencilerle yapılacak görüşme sonrasında araştırma sorularına cevap aranmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Olayları ve algılanan durumları daha iyi ifade etmek için amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmacıya çabukluk ve kolaylık sağlamak amacıyla kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek ,2018). Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Van ilinde bulunan bazı ortaokullardaki öğretmen ve öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmaya 15 öğrenci 15 öğretmen katılmıştır. Çalışma grubunun cinsiyet bazında dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Çalışma Grubuna Ait Cinsiyet Bilgileri

	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Öğretmen	8	7	15
Öğrenci	7	8	15
Toplam	15	15	30

Çalışma grubundaki öğretmenler sekiz kadın yedi erkek, öğrenciler sekiz kız yedi erkek olmak üzere toplamda 30 kişiden oluşmaktadır.

Çalışma grubundaki öğrencilerin sınıflara dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğrencilere Ait Sınıf Bilgileri

	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kız	
5.Sınıf	1	1	2
6.Sınıf	2	2	4
7.Sınıf	2	2	4
8.Sınıf	2	3	5
Toplam	7	8	15

Çalışma grubunda 5. sınıftan iki öğrenci, 6. sınıftan dört öğrenci, 7. Sınıftan dört öğrenci ve 8.sınıftan beş öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 4

Öğrenci ve Öğretmenlere Ait Bazı Bilgiler

			Var	Yok	Toplam
Telefon/Tablet/Bilgisayar Sahip Olma	Öğretmen		15	0	15
	Öğrenci		8	7	15
			Evet	Hayır	
Toplam					30
İnternet Erişimi Sınırlı Mı?	Öğretmen		0	15	15
	Öğrenci		8	7	15
					30

Çalışma grubundaki öğretmenlerin branşlara göre dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmenlere Ait Branş Bilgileri

	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kız	
Türkçe	2	1	3
Matematik		1	1
Fen Bilimleri	2	1	3
Sosyal Bilgiler	1	1	2
İngilizce	1	1	2
Din Kültürü	1	1	2
Beden Eğitimi ve Spor	1		1
Görsel Sanatlar		1	1
Toplam	8	7	15

Çalışma grubunda bulunan öğretmenler Türkçe üç, Matematik bir, Fen Bilimleri üç, Sosyal Bilgiler iki, İngilizce iki, Din Kültürü iki, Beden Eğitimi ve Spor bir ve Görsel Sanatlar bir kişiden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada ortaokulda uygulanan uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitime ilişkin öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini incelemek amacıyla bu eğitim uygulamalarına yönelik olumlu, olumsuz görülen düşünceleri tespit etmek hedeflenmiştir. Aynı zamanda yaşanan olumsuz durumlara yönelik sundukları çözüm önerilerine ulaşmak amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında katılımcıları oluşturan öğrencilerden ve öğretmenlerden nitel verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmadaki verilere nitel araştırma yöntemi olan görüşme yöntemi ile ulaşılmaktadır. Görüşme yöntemi “bireylerin olay ya da durumlarla ilgili

görüşlerini ve düşüncelerini sözel olarak belirtmesi” şeklinde ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Görüşmeler sıklıkla yüz yüze yapılabileceği gibi telefon ile sesli ya da görüntülü biçimlerde de yapılmaktadır (Yüksel, 2020). Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu öğrenciler ve öğretmenler için ayrı oluşturulmuş açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Formda öğrenciler ve öğretmenlere ait demografik bilgilere erişmek için sorular da bulunmaktadır. Demografik olarak toplanan bilgiler Tablo 6’ da belirtilmektedir. Yapılan alanyazın taramasında en çok tercih edilen bilgiler demografik bilgiler bölümünde kullanılmıştır.

Tablo 6

Öğrenciden ve Öğretmenlerden Toplanan Demografik Bilgiler

Öğrenci	Öğretmen
Cinsiyet	Cinsiyet
Sınıf	Branş
Okula Giden Kardeş Sayısı	Kendinize ait bilgisayar/telefon/tablet var mı?
Kendinize ait bilgisayar/telefon/tablet var mı?	
Erişim sağladığınız internet bağlantınız sınırsız mı?	

Görüşme formunun ilk bölümü demografik bilgilerden oluşmaktadır. İkinci bölümünde ise pandemi döneminde yaşanan uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitim ile ilgili sorular yer almaktadır. Görüşme formunda öğrenciler ve öğretmenlere yönelik sonda sorular oluşturulmuştur. Bu sayede yanlış anladıkları soruları daha anlaşılır hale getirmek hedeflenmektedir.

Çalışmada toplanan veriler yüz yüze ortamda görüşmecilerden önceden randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Kolay ulaşabildiğimiz okuldan başlayarak 3 okul ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme öncesinde öğrenci ve öğretmenlere uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitim süreçleri açıklanmıştır. Görüşmeler öğrenci ve öğretmenlerden izin alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve yazılı ortama değişiklik yapılmadan aktarılmıştır. Elde edilen veriler kodlanarak gruplara ayrılmıştır. Gruplar belirli bir doygunluğa ulaştıktan sonra görüşmeler sonlandırılmıştır. Yeni bir görüşün olmaması verilerin doygunluğa eriştiği şeklinde yorumlanmaktadır (Çelik vd., 2020).

Geçerlik ve Güvenirlik

Tablo 7

Çalışmada Alınan Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri

Geçerlik	İç Geçerlik	Uzman görüşünün alınması Katılımcı teyidi Uzun süreli etkileşim Doğrudan alıntı
	Dış Geçerlik	Veri toplama sürecinin açıklanması Veri analiz sürecinin açıklanması Çalışma grubunun özelliklerinin açıklanması Çalışma grubunun seçim şeklinin belirlenmesi Kullanılan yöntemin seçim gerekçesinin açıklanması Amaçlı örnekleme
Güvenirlik	İç Güvenirlik	Kayıt cihazı kullanarak veri kaybının önlenmesi Bulguların yorum yapılmadan sunulması
	Dış Güvenirlik	Verilerin sonuç kısmında uygun şekilde tartışılması Veriler arasında tutarlılığın kontrol edilmesi

Çalışmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla; çalışmada uygulanmak üzere araştırmacının hazırlamış olduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu için görüşme öncesinde uzman görüşleri alınmıştır. Oluşturulan görüşme formu ile ilgili konu uzmanı bir akademisyenin görüşlerine başvurulmuş olup, formdaki soruların okunabilirlik ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirmesi talep edilmiştir. Uzman görüşünden çıkan sonuçlara göre araştırmacı tarafından soruların açıklığı ve uygunluğu gibi unsurlar yönünden form üzerinde gerekli düzeltmeler uygulanmıştır. Yapılan görüşme öncesinde katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmış ve katılımcılar ve araştırmacı arasında rahat, doğal bir sohbet ortamı yaratılmaya çalışılmıştır. Uygulanan görüşmeler yaklaşık olarak 20-25 dakika süresince gerçekleşmiştir. Katılımcıların sorulan sorulara verdiği cevaplar bulgular bölümünde alıntılar şeklinde aynen belirtilmiştir. İç geçerliği sınırlandıracak unsurlar arasında veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılması gösterilebilir.

Dış geçerliği sağlamak için; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve süreci, verilerin analizi ve bulgular ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Aynı

zamanda çalışmaya katılan katılımcılar çalışmanın amacına fayda sağlayacak uygun bireylerden oluşmaktadır. Dış geçerliği sınırlandıracak bir unsur olarak katılımcı sayısının 30 kişiden oluşması gösterilebilir.

Çalışmanın bulgularının hepsi yorum yapılmadan okuyucuya sunulmuştur. Aynı zamanda kayıt cihazı (telefon) kullanılarak veri kaybının önüne geçilmiştir. Bu sayede iç güvenilirliği (tutarlılığını) artıran bir etki oluşmuştur. Araştırmacı tarafından veriler kodlanmıştır. Kodlardan yola çıkarak temalar oluşturulmuştur.

Elde edilen veriler uygun şekilde tartışılmıştır. Sonuç ve Bulgular bölümlerinin tutarlı olup olmadığı konusunda gerekli incelemeler yapılmıştır. Bu şekilde çalışmanın dış güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada görüşme yoluyla elde edilen nitel veriler içerik analiz yöntemiyle düzenlenerek yorumlanmıştır. İçerik analizi elde edilen verilerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi sağlanmaktadır (Baltacı, 2019). İçerik analizinde elde edilen verilerde katılımcıların en çok tekrarladıkları olgulardan kodlar çıkarıldığı belirtilmektedir. Kodlardan temalar, temalardan ise kategorilerin oluştuğu açıklanmaktadır. Bu çalışmada öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşme formundaki soruları samimiyetle cevaplamaları ve bu cevaplara göre oluşturulan temalardan ve kategorilerinden derinlemesine veri analizi yapılması amaçlanmaktadır. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan 9 açık uçlu soru ve bazı sorulara ait sonda sorularına verdikleri yanıtlar bu doğrultuda içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucuna göre ulaşılan temalar ve kategoriler Tablo 8 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde görüşme formundaki soruların 4 temadan oluştuğu görülmektedir. Temalar oluşturulurken Uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitim ile ilgili; olumlu görüşler, olumsuz görüşler, karşılaşılan olumsuz durumlara yönelik çözüm önerileri temalarından oluşmaktadır.

Temalar oluşturulurken eğitim ortamlarına yönelik olumlu ifade ve görüşleri Olumlu deneyimler teması içinde değerlendirilmiştir. Temalar kategorilere ayrılırken olumlu deneyimlerin yaşandığı ortamlar ile ilgili sorudan Uzaktan, Hibrit

ve Yüz yüze anahtar kelimeleri dikkate alınmıştır. Daha sonra katılımcı cevaplarındaki ifadelerini özetleyen kavramlar kod olarak belirlenmiştir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde araştırma problemine ilişkin toplanan nitel verilerin analizinden elde edilen bulgular araştırmanın alt problemi doğrultusunda sunulmuştur. Uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitim süreciyle ilgili öğretmen ve öğrencilerin yaşadığı deneyimlere ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla öğretmen ve öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler elde edilmiştir. Görüşme dokümanları analiz edilerek elde edilen bulgular problemlere ilişkin dört başlık altında ayrıntılı olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Görüşmelere katılan öğretmenler (T1, T2, T3...) ve öğrencilere (S1, S2, S3...) görüşme yapılma sırasına göre kod isimler verilerek analiz edilmiştir. Katılımcılara ait görüşler Ek-D bölümünde yer almaktadır. Öğretmen ve öğrencilere yönelik demografik bilgiler çalışmanın üçüncü bölümünde yer alan “Çalışma Grubu” başlığı altında sunulmuştur.

Tablo 8

Konuya İlişkin Oluşturulan Temaların Kategorilere Dağılımı

Temalar	Kategoriler	Kodlar
Olumlu Deneyimler	Uzaktan Eğitim Hibrit Eğitim Yüz yüze Eğitim	Hastalıktan korunma Öğrenme ortamı işlevselliği Zaman kazanımı Öğretim materyalleri Yeni programlar öğrenme Maddi tasarruf sağlama Esneklik
Olumsuz Deneyimler	Uzaktan Eğitim Hibrit Eğitim Yüz yüze Eğitim	Teknoloji yetersizliği Etkileşim yetersizliği Duygusal bağ kuramama Motivasyon düşüklüğü Ölçme değerlendirme sorunları Anında dönüt alamama Canlı ders uygulaması dil sorunu Ortam yetersizliği
Çözüm Önerileri	Uzaktan Eğitim Hibrit Eğitim Yüz yüze Eğitim	Fırsat eşitliğinin sağlanması Aktif katılımın sağlanması Ölçme ve değerlendirme yapılması Altyapı eksikliklerinin giderilmesi İletişimin artırılması Ders materyallerinin hazırlanması Canlı ders uygulamasının Türkçe olması Hizmet içi eğitim verilmesi

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Eğitime Yönelik Olumlu Deneyimleri

Araştırmanın birinci alt problemi olan Uzaktan eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 9’da belirtilmektedir.

Tablo 9

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitimin Avantajlı/Olumlu Görülen Yanları Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar	Katılımcılar		Frekans	Yüzde
	Öğrenciler	Öğretmenler		
Öğrenme ortamı işlevselliği	S1, S4, S5, S8, S11	T5, T8	7	23,33
Öğretim materyalleri	S5, S10	T2, T14, T15	5	16,66
Zaman kazanımı	S3, S6	T3, T9, T11	5	16,66
Hastalıktan korunma	S2, S15	T10, T1	4	13,33
Yeni programlar öğrenme	S7, S14	T4, T7	4	13,33
Esneklik	S12, S13	T12, T13	4	13,33
Maddi tasarruf sağlama	S9	T6	2	6,66
Toplam	15	15	30	100

Uzaktan eğitime Covid 19 pandemisi nedeniyle hızlı geçişin olumlu olarak görülen yanlarından biri hastalıktan korunma olarak belirtilmiştir. Bu dönemde bir sınıf içerisinde insanlarla kurulan temasın azalmasının pandemi dönemi için avantaj olarak görülmüştür. Öğrenme ortamının bireysel olması öğretmen ve öğrencilerin derste olan motivasyonunu artırmıştır. Ev ortamında derse girmek öğretmen ve öğrenciler açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda canlı derste sınıf kontrolünün sağlanmasının daha kolay olmasından dolayı zamandan kazanç sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bu dönemde okula ulaşım ve öğrenme için harcanan süre bakımından daha avantajlı görülmüştür. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S2 “Pandemi sürecinde yüz yüze olsaydık virüs çok fazla artacaktı. Bu yüzden uzaktan eğitim olması iyi oldu.”

S5 “uzaktan eğitimle daha rahat bir ortamda derse katılabildik. Ayrıca hocaların attıkları pdf’ler videolar onları da tekrar etmek bize olumlu yönde sağladı.”

S10 “EBA’da derslere göre ayrılmış materyaller vardı zaten. Ben bunların yararlı olduğunu da düşünüyordum tabii ki. Eba gerçekten güzel bir uygulama diye düşünüyorum. Zoom ’da kullandığımız uygulamada parmak kaldırma olayları oluyordu ondan dolayı söz alma konusunda zorluk çekmiyordum.”

T5 “Aslında yeni programlar öğrendik. Zoom öğrendik Google’ın kendi programı var onu öğrendik. Yani uzaktan öğrencilerle iletişim kurmayı öğrendik aslında. Görüntülü olarak konuşmayı öğrendik. Yani edindiğim deneyimler uzaktan ders işlemeyi öğrendik uzaktan ders işlerken materyal hazırlamayı öğrendik. Bu önemli bir şey.”

T7 “Öncelikle bizim bir kere eğitime bakış açımız da ciddi bir fark yarattı bugüne kadar biz okula klasik okul anlayışıyla bakarken artık günümüzde Türkiye için çok yeni olan ama dünya üzerinde 150-200 yıldır kullanılan eğitim anlayışlarına da bakış açımız değişti. Onları acaba uygulanabilir mi demeye başladık. Sadece ev okul olabilir mi sadece uzaktan eğitim olabilir mi ya da tersine eğitim olabilir mi diye düşünmeye başladık.”

T9 “Avantajlı olarak öğretmenim vaktini kullanması açısından çok avantajlı iyiydi bence.”

Araştırmanın birinci alt problemi olan Hibrit eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 10’da belirtilmektedir.

Tablo 10

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Hibrit Eğitime Yönelik Olumlu Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar	Katılımcılar		Frekans	Yüzde
	Öğrenciler	Öğretmenler		
Etkileşimi Artırması	S1,S2, S9,S10, S14	T2,T3,T4, T5,T6	10	33,33
Sosyalleşme Sağlaması	S11, S12	T1, T13, T14	5	16,66
Sınıf Mevcudunun Azalması	S6,S7,S8	T9,T10	5	16,66
Mekândan Bağımsızlık	S3, S5, S15	T7, T12	5	16,66

Eğitimde Kullanma Kolaylığı	Teknolojiyi	S4 ,S13	T8, T11, T15	5	16,66
Toplam		15	15	30	100

Öğretmenler ve öğrenciler hibrit eğitimin yüz yüze olan bölümü için öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimini artırdığını düşünmektedirler. Öğrenciler arkadaşlarıyla vakit geçirerek sosyalleşebilme imkânı bulduklarını belirtmişlerdir. Sadece belirli bir mekâna bağlı kalmadan eğitim öğretime devam edebilmenin motivasyonu ve verimi artırdığı ifade edilmiştir. Eğitimde teknolojik materyaller kullanımının dersi daha etkili hale getirdiği düşünülmektedir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S7 “Dersler çok daha iyi geçiyordu sınıf mevcutları azdı sorabileceğimiz soruların hepsini sorabiliyorduk. Uzaktan eğitimde gideremediğim sıkıntıları hibrit eğitim ile düzeldi.”

S10 “Hibrit eğitim döneminde hem yüzyüze hem uzaktan eğitim vardı kendimize daha fazla zaman ayırabiliyorduk. Sınıf mevcudu azken daha fazla söz hakkı alma şansımız oluyordu. Daha rahat bir şekilde ders işleyebiliyorduk.”

T4 “Sınıf mevcudu açısından yüz yüze eğitimden biraz daha az sınıf mevcuduna sahipti bu konuda olumlu bir şeydi. Uzaktan eğitime kıyasla da daha fazla öğrenci katılabiliyordu. Yüz yüze ders işleyebiliyorduk. Etkileşim olabiliyordu bu yönden de olumluydu.”

T6 “Mutlu eden kısmı şuydu en azından biraz da olsa öğrencilerimiz ile görüşebiliyorduk dokunabiliyorduk temas edebiliyorduk en azından bizi canlı olarak görebiliyorlardı. Bu onlar üzerinde olumlu etkiye sahip oldu.”

T10 “Sınıf mevcutları azaldığı için her çocuğa dokuna biliyorduk kim öğrenmiş kim öğrenememiş birebir ilgilenme özel ders gibi avantajları oluyordu.”

Araştırmanın birinci alt problemi olan Yüzyüze eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 11’de belirtilmektedir.

Tablo 11

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Yüz Yüze Eğitime Yönelik Olumlu Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar			Katılımcılar		Frekans	Yüzde
			Öğrenciler	Öğretmenler		
Etkileşim			S5, S7, S8, S10, S14	T1, T2, T4, T6, T7	10	33,33
Sosyalleşme			S2, S6, S13	T3, T8, T5, T15	7	23,33
Beceri Etkinliklere Fırsatı			S1, S9, S12, S15	T11, T13, T14	7	23,33
Anında Alabilme	Geri Dönüt		S4, S3, S11	T9, T10, T12	6	20
Toplam			15	15	30	100

Tablo 11 incelendiğinde öğretmen ve öğrencilerin yüz yüze eğitimin olumlu olarak gördüğü yanlarından biri etkileşimdir. Yüz yüze eğitimde öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen etkileşiminin arttığını belirtmişlerdir. Etkileşimin artması öğrencileri ve öğretmenleri motive ederek dersten alınan etkililiği artırdığı düşünülmektedir. Yüz yüze eğitimde sosyalleşebilme imkânı öğrencileri ve öğretmenleri olumlu etkilediği ifade edilmiştir. Ders esnasında anında dönüt alma öğrenciler ve öğretmenler açısından olumlu değerlendirilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerin sorularına anında cevap alabilmeleri motivasyonlarını artırmıştır. Beden eğitimi, görsel sanatlar gibi derslerde etkinliklere katılımın arttığı ve derslerin etkili bir şekilde ilerlediği belirtilmektedir. Bu derslere yüz yüze katılmak öğrencilerin verimini olumlu etkilediği belirtilmektedir.

S4 “Hocalarımıza soru sormak istediğimizde testimizi alıp yanına gidip soru sorabiliyoruz arkadaşlarımıza soru sormak istediğimiz de çabuk dönüş alabiliyoruz. Yüz yüze eğitimde ders işlemek daha güzeldi daha iyi anlıyoruz. Bir konuyu anlamadığımız da daha rahat belirtebiliyoruz.”

S5 “Arkadaşlarımızı görebiliyoruz iletişim kurabiliyoruz. Onun dışında dersleri daha iyi anlayabiliyorum. Arkadaşlarımın derse katılırken verdiği fikirler bana da o yönden fikir geliyor bu yüzden bana iyi oluyor. Onun dışında etkinlik yaparken hepimiz bir arada daha iyi oluyor.”

T1 “Öğrencilerle %100 etkileşimimizin sağlandığı ve doğrudan öğrencilere bir şeyler aktara bildiğimiz deneyimler aktarabildiğimiz bir sistem olması açısından tamamen verimli geçtiğini düşünüyorum.”

T3 “Anlamadığını yüzünden anlayabiliyorum görebiliyorum ya da soru sormak istediği zaman anında soru sonra biliyor parmak kaldırabiliyor etkileşim içerisinde kaldığımızda daha fazla birbirimizden pozitif olarak yararlandığımızı verimli bir şekilde dersimizin geçtiğini düşünüyorum.”

T13 “Görsel sanatlar dersi için yüz yüze eğitim çok önemli diyebilirim. Öğrenciler bir çizimi yapamadıklarında onlara teknik destek verebilmek için yanlarında olabiliyorum. Ayrıca yapılan eserleri sergi gibi etkinliklerde kullanarak öğrencilerin motivasyonunun arttığını düşünüyorum.”

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Eğitime Yönelik Olumsuz Deneyimleri

Görüşmelerden elde edilen sonuçlar analiz edildiğinde öğretmen ve öğrencilerin yaşadıkları deneyimlere yönelik görüşlerinden benzerlikler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda oluşan görüşler benzer özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmanın ikinci alt problemi olan Uzaktan eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 12’ de sunulmuştur.

Tablo 12

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitimin Dezavantajlı/Olumsuz Görülen Yanları Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar	Katılımcılar		Frekans	Yüzde
	Öğrenciler	Öğretmenler		
Teknoloji Yetersizliği	S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9	T1, T2, T3, T5, T6	13	43,33
Etkileşim Yetersizliği	S10	T15, T10, T13	4	13,33
Anında Dönüt Alamama	S14, S15	T8	3	10
Ölçme Değerlendirme Sorunları	S13	T9, T4	3	10
Canlı Ders Uygulaması Dil Sorunu	S1	T7	2	6,66
Duygusal Bağ Kuramama	S12	T12	2	6,66
Motivasyon Düşüklüğü	S11	T11	2	6,66
Ortam Yetersizliği		T14	1	3,33
Toplam	15	15	30	100

Öğrenci ve öğretmenler bu dönemde teknolojik yetersizliklerden dolayı olumsuz deneyimler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %43'ü teknoloji yetersizliğinden dolayı yaşanan olumsuz etkilerden bahsetmektedirler. Öğrencilerden bazıları herhangi bir telefon/tablet/bilgisayar ya da internet bağlantısına sahip olmadıkları için hiçbir derse katılamadıklarını ifade etmişlerdir. Teknolojik cihaza sahip olan öğrenciler ise derse bağlanacakları esnada sistemin bazen çöktüğünü bazen dersin yarısında derse girebildiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler derste öğretmenlerinin sesini alamadıklarını söz aldıkları zaman ise kendi sesinin duyulamaması gibi problemlerle karşılaşmışlardır. Evde derse katılan bir başka kardeş olması nedeniyle derse bağlanama sorunlarının yaşandığını ifade etmişlerdir. Aynı şekilde öğretmenlerde öğrencilerin tamamının teknolojik yetersizliklerden dolayı derse devam sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Derse bağlanırken ya da ders esnasında bağlantı ve ses sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S3 “Açıkçası büyük ölçüde kesintiler olduğu için hocanın anlattığını bir daha söyleyemiyordu ses kesintileri görüntü kesintileri falan oluyordu O yüzden hiç anlamadığımız yerlerde oluyordu. Süre kısıtlı olduğu için hoca soru sorduğunda karşıdaki cevap vermediğinde uzun süre onu bekliyorduk O yüzden de kesintiler yaşıyorduk açıkçası. Her şeyi net anlayamıyorduk.”

S10 “Bir bilgisayara sahip değildim aynı zamanda bir telefona da uzaktan eğitim süresi içerisinde derslere katılabilmek amacıyla bilgisayar aldılar bana bu konuda sıkıntı çekmedim zaten evimizde internet vardı ama evinde internet tablet veya bilgisayar olmayan arkadaşlarımız çok çok zorlandılar. Hatta derste katılan kişi sayısı da fazlasıyla azdı. Yani bazen 5 6 kişiyle ders işlediğimiz zamanlar oluyordu.”

T4 “Yaşadığımız sıkıntılar öğrenciler arasında fırsat eşitliği olmamasıydı çoğu öğrencimin telefona ya da bilgisayara ulaşımı erişimi sınırlıydı bir ailedeki kardeş sayısı yedi sekizi bula biliyordu ve evdeki telefon sayısı maksimum ikiye. Dolayısıyla nöbetleşe bir şekilde telefonu kullanmak zorundalardı pek çoğunda %90'ında bilgisayar yoktu internet erişimi biraz daha sıkıntılı problemliydi.”

T7 “Sık sık kopmalar oldu ya da etkileşim sorunları oldu. Bir diğer sorun olarak özellikle öğrencilerden kaynaklanan maddi ya da donanımsal sorunlar vardı. 40 kişilik bir sınıfta tamamının internet alt yapısının hazır olduğunu bilgisayara ya da tableti olduğunu varsaysak evet güzel bir sistem ama maalesef günümüz şartlarında pek mümkün olmadı. O yüzden yeri geldi üç dört kişiyle ders işlememiz gerekti. Bu da hem öğrenci hem öğretmen için dersin işlenmesi

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler ve öğrenciler etkileşimi yetersiz bulmuşlardır. Aynı zamanda etkileşim zorluğundan dolayı öğretmenler ve öğrenciler arasında duygusal bağ kurulamadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yüzlerini ve ifadelerini görememenin süreç içindeki işleyişi zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Beden eğitimi ve görsel sanatlar gibi gösterip yaptırma tekniğinin fazlasıyla olduğu derslerde uzaktan eğitim sürecinin öğretmenlere zor zamanlar yaşattığını söylemişlerdir. Yaşanan teknik sıkıntılar nedeniyle sorulan sorulara anında dönüt alamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumlar öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonunu düşürmüştür. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

T3 “Okulda olsaydık disiplinliydi mesela arkadaşlarımızla beraber sıralarda oluyorduk ama orada bir disiplinli değildi ya yatarsın ya uzanırsın. Beni olumsuz etkiledi motivasyonumu düşürdü. Kendimi derse veremiyordum test çözerken canlı derslere katılırken bu beni çok etkiledi açıkçası.”

T5 “Mesela bir kere yaşamıştık bu durumu bir tane arkadaşımız sınıfta canlı derse giriyordu sesini görüntüsünü hepsini kapatıyordu hoca ders işliyordu onun aklı başka yerde. Biz uyarmaya çalışıyorduk ama sesini açmıyordu bize cevap vermiyordu bu durumda hoca kötü etkileniyordu ve bize ders

S7 “Bir diğer husus etkileşim yoktu. Evet öğretmen konuşuyor ama dönütler yeterli miydi yeterli dönüt alamadık o yüzden Eğitimin ne kadar sağlıklı olduğunu ne kadar verilmek istenen becerilerin kazanımların ne kadar gerçekleştirildiği konusunda ciddi sıkıntılarımız vardı.”

S11 “Bizim dersimiz Beden Eğitimi ve Spor olduğu için genellikle takım çalıştırıyoruz yüz yüze ve spor yapmak durumunda kalıyoruz. Özellikle öğrencilerle mutlaka beceri anlamında beraber olmamız gerekiyor onlara gösterip yaptırma yöntemi ile bir şeyleri öğretmen sonra onlardan bunları istemem

gerekiyor. Dersi eve sığdırmaya çalışıyorduk zor oluyordu. Çocuklara beceri eğitimi ile alakalı neredeyse hiçbir şey veremiyorduk.”

Uzaktan eğitim sürecinde bir diğer olumsuz görülen durum canlı ders uygulaması olarak kullanılan Zoom isimli platformun İngilizce dilinde olması olarak belirtilmiştir. Katılımcıların %6’sı uygulamadaki dil probleminden zorlandıklarını belirtmektedirler. Uygulamanın İngilizce olması programın anlaşılabilirliğini düşürmüştür. Ders tanımlarken veya ders esnasında seçilecek olan işlemlerin anlaşılmadığı için kontrolün sağlanmasını zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S5“Materyal hazırlarken zorluk çok yaşadım çünkü biz daha önce bu durumda hiç karşılaşmadık en büyük problem hangi programı kullanacağımız da işte bilgisayarla nasıl yazı yazacağımızdı sanal tahtayı nasıl silip tekrar yazı yazacağımız da tabii bunlar da zorluk yaşadık.”

S8 “Zoom sistemi mesela biraz ağırdı bilgisayarları kısıyordu daha hafif daha kullanışlı bir sistem ara yüzü, İngilizce değil de Türkçe olan bir sistem geliştirilebilir.”

S9 “Zoom uygulamasını kullanırken ekran paylaşımı yaparken zorluk yaşadım daha sonra destek de aldım.”

S10 “Uzaktan eğitimde Zoom kullandık. Zoom ‘un İngilizce olması hepimizi zorladı.”

Uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme konusunda eksiklikler olduğu belirtilmiştir. Sadece ulaşılabilen öğrencilere öğretim programının uygulandığı ama doğru şekilde ölçülemediği ifade edilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S7 “Evet biz eğitim verdik ama eğitim sadece şu değildir derse gittim dersimi anlattım. Bir de bu eğitimi sınavınız gerekiyor. Maalesef ölçme değerlendirme konusunda yetersiz kaldık.”

Araştırmanın ikinci alt problemi olan Hibrit eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Hibrit Eğitime Yönelik Olumsuz Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar		Katılımcılar		Frekans	Yüzde
		Öğrenciler	Öğretmenler		
Zamanı Kullanamama Sorunu	Etkili	S4, S8, S11	T1, T6, T8, T9, T10	8	26,66
Öğretim Programı Uyum Sorunu		S5, S9, S12, S15	T2, T3, T4,	7	23,33
Alt Yapı Eksiklikleri		S6, S7, S13	T13, T14, T15	5	16,66
Devamlılık Sorunu		S1, S2, S3,	T5, T7	5	16,66
Verilen Dersler		S14, S10	T11, T12	4	16,33
Toplam		15	15	30	100

Hibrit eğitimde yüz yüze ve uzaktan eğitimde uygulanan programların uyumlu olmaması nedeniyle sıkıntılar yaşandığı belirtilmektedir. Hibrit eğitimin uzaktan eğitim ayağında altyapı ve fırsat eşitliği gibi nedenlerden dolayı başarıya ulaşamadığı belirtmişlerdir. Uzaktan eğitime devam edemeyen ama yüz yüze olan eğitime katılım sağlayan öğrenciler sınıf iklimini ve ders verimi etkilemiştir. Aynı zamanda hibrit eğitimde uygulanan ders süreleri yetersiz bulunmuştur. Bu süreçte temel ders olarak görülen derslerin haricinde bir eğitim öğretim yapılmaması eksiklik olarak görülmüştür. Beden eğitimi, görsel sanatlar, bilişim teknolojileri gibi derslerinde bu sisteme eklenilmesi gerektiği belirtilmektedir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S2 “Sonra 2 gün gelip 2 gün gelmiyorduk bu durum kötüydü ders süreleri azdı. Keşke yüz yüze de olduğu gibi 40 dakika olsaydı belki daha fazla verim alacaktım. Canlı derste ben vardım birkaç arkadaşım vardı. Çok imkân yoktu katılamıyorlardı 5-6 kişiydik. Okula geldiğimizde derse girince benim anladığımı onlar anlamayınca sınıf birden coşuyordu. Uzaktan eğitime katılamayanlar yüz yüze eğitime geldiklerinde uyum sağlayamıyorlardı bu durum eğitim ortamımızı bayağı etkiledi. Hem sınıf kurallarını unuttular Fen derslerinde verimli olamadılar derse katılamadılar bir süre kötü geçti.”

S13 “Hibrit eğitime geçtiğimizde de uzaktan eğitime tabletim olmadığı için katılamadım. Yüz yüze eğitime gelebildim ama konulardan eksik kaldım.

T1 “Hibrit eğitim uzaktan eğitimden de daha karmaşık bir dönem olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin bir okula gelmesi bir uzaktan eğitime girmesi tamamen bir kaos ortamı yarattı. 2 gün okula gelmesi öğrencinin derste çok verimli olmadı açıkçası. Pandemi sürecinde kalabalıklaşma olmasın diye uğraşırken 2 gün okula gelinerek kalabalığa da girilmiş oldu. Sınıfların yarıya bölünmesi bir kısım öğrencinin ders saati açısından derslerin yarıya düşmesine sebep oldu. Konuların yetişmemesine neden oldu. Bunu tamamlayalım desek öğrenci uzaktan eğitime gelemeyecek yine konuda bölük pörçük olacak.”

T7 “Açıkçası süreç öğretmen içinde öğrenci içinde aile içinde idareciler içinde bir curcuna şeklinde bir karmaşıklık şeklinde yaşandı. Öğrencilerin bir kısmı pazartesi salı geliyor diğeri perşembe cuma geliyor öğrencilerin okulda bulunmadığı saatlerde canlı ders atamak istiyorsunuz ama o saatte öğretmenin yüz yüze dersi olabiliyor ya da tam tersi bir durum olabiliyor ciddi bir karmaşa vardı o yüzden verimli geçmedi.”

Araştırmanın ikinci alt problemi olan Yüzyüze eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Yüz Yüze Eğitime Yönelik Olumsuz Deneyimleri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar	Katılımcılar		Frekans	Yüzde
	Öğrenciler	Öğretmenler		
Ortamın Öğretime Olmaması				
Eğitim Hazır	S3, S4, S9, S11	T7, T11, T13, T14	8	26,66
Sınıf Mevcutları	S5, S6, S7	T1, T2, T4, T5, T15	8	26,66
Sınıf İklimi	S1, S2, S8, S10	T3, T6	6	20
Altyapı ve Materyal Eksikliği	S13, S15	T8, T10	4	13,33
Okula Uyum Zorluğu	S12, S14	T9, T12	4	13,33
Toplam	15	15	30	100

Yüz yüze eğitimde sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle eğitim öğretim ortamının olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir. Sınıftaki öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı gürültü ve derse odaklanamama problemleri yaşanmıştır. Sınıf iklimi ders esnasında olumsuz yönde etkilenmiştir. Uzaktan ve hibrit eğitimden geçen öğrenciler yüz yüze eğitime döndükten sonra okula uyum

sıkıntısı yaşamışlardır. Bu nedenle de sınıf ikliminde bozulmalar olduğu belirtilmektedir. Sınıfta akıllı tahta, laboratuvar, yeterli ısı ve yeterli ışık sağlanmadığı durumlarda öğrenci ve öğretmenler olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S6 “Sınıf mevcudu çok olduğu için sıkıntılar yaşayabiliyoruz dersleri rahat dinleyemiyoruz. Akıllı tahta bazen çalışmayabiliyor bu yüzden sorunlar yaşayabiliyoruz. Tahtayı herkes göremeyebiliyor arka sıradakiler.”

S7 “Yüz yüze eğitim de çok kişinin gelmesi gerektiği için sınıf mevcudu artıyor. Öğretmenlerle derste uzun süre iyi diyaloglar kuramıyoruz çünkü diğer kişilerin de soruları oluyor onlara daha yer vermesi lazım o yüzden biraz daha aksaklık oluyor. Yüz yüze de karşılaştığım sorunlardan biri tahtayı gözümde problem olduğu için göremiyorum.”

T1 “Okul ortamı sınıf ortamı okulun şartlarına bakıldığında kendi çalıştığım okuldan bahsedecek olursam bazen sınıfların soğuk olması, ışık miktarının yetersiz olması bazı sınıfların kalabalık olması olumsuzluklar arasında sayılabilir. Bunun dışında öğrenci davranışlarının birbirinden çok fazla farklılaşması olumsuz yanlarından sayabilirim. Kendi branşım itibarı ile uygulamalı yapmaya çalıştığımız derslerde malzeme eksiklikleri yaşıyoruz”

T12 “Yüz yüze eğitime geçtiğimizde uzaktan eğitimden kalan bir rahavet vardı çocukların üzerinde. Çocuk sınıfta nasıl oturacağını Hala bilmiyor telefon tablet karşısında uzaktan eğitimde kamera kapalı olduğu için uzanarak ders dinleyen çocuk şu anda zorluk yaşıyor.”

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Olumsuz Durumlara Yönelik Çözüm Önerileri

Görüşmelerden elde edilen sonuçlar analiz edildiğinde öğretmen ve öğrencilerin yaşadıkları deneyimlere yönelik görüşlerinden benzerlikler olduğu görülmektedir. Bu bağlamda oluşan görüşler benzer özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde bulunan Uzaktan eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 15'te sunulmaktadır.

Tablo 15

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar	Katılımcılar		Frekans	Yüzde
	Öğrenciler	Öğretmenler		
Fırsat eşitliğinin sağlanması	S3, S8, S13, S14, S15	T1, T3, T5, T8, T10, T12	11	36,66
Aktif katılımın sağlanması	S1, S2, S12	T4, T6	5	16,66
Ölçme ve Değerlendirme Yapılması	S5, S10	T2, T7	4	13,33
Altyapı eksikliklerinin giderilmesi	S4, S9	T11	3	10
İletişimin artırılması	S6, S7	T15	3	10
Ders materyallerinin hazırlanması	S11	T9	2	6,66
Canlı ders uygulamasının Türkçe olması		T13	1	3,33
Hizmet içi eğitim verilmesi		T14	1	3,33
Toplam	15	15	30	100

Uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunların ortadan kaldırılması ya da iyileştirilmesi için öğretmenler ve öğrenciler fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilere gerekli olan donanımsal eksikliklerinin giderilmesi herkesin eşit teknolojik fırsatlara sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Derse katılan öğrenci sayısını artırarak ders içinde aktif katılımın artacağı belirtilmiştir. Aktif katılımın artması ile öğrencilerin ve öğretmenlerin veriminin artacağını belirtmektedirler. Bu dönemde yaşanan internet bağlantısı problemlerinin ortadan kaldırılması gerektiğini söylemişlerdir.

Bağlantı problemleri giderilirse derse bağlanmada ve ders içerisinde yaşanan kopma sorunlarının ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Bu sayede derse harcanan zamanda meydana gelen azalmalar artış gösterecektir.

Uzaktan eğitim döneminde eksiklik olarak görülen ölçme değerlendirme uygulamalarının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda veli öğretmen, öğretmen- öğrenci iletişiminin artmasının sürecin iyileştirilmesinde yararlı olacağı belirtilmektedir. Uzaktan eğitim döneminde kullanılacak ders materyallerinin uzman kişiler tarafından hazırlanmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu dönemde merkezi sistemde çekilen ders videolarının Milli eğitim müdürlükleri tarafından yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Uzaktan eğitim için kullanılan canlı ders uygulamalarının dilinin Türkçe olmasının ders atama ve ders içerisinde kullanım kolaylığı sağlaması bakımından daha verimli olacağını belirtmişlerdir. Öğretmenlere uzaktan eğitim ile ilgili hizmet içi eğitimlerin verilmesinin ders içeriği ve dersi anlatım kolaylığı sağlayacağını belirtmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S5 “Milli Eğitim Bakanlığı tablet sağladı birçok eve dağıtılmadı internet sağlanabilirdi belirli zamanlarda internet verilebilirdi.”

S6 “Bu sorunların ortadan kaldırılması için EBA geliştirilebilir. Daha geniş kitlelere ulaşılması için bir şeyler yapılabilir ders içerikleri artırılabilir.”

T1 “Uzaktan eğitim döneminde bir ara uzaktan eğitim merkezleri veya otobüsler şeklinde internete öğrencilerin ulaşabileceği merkezler açılmıştı bunların sayısı belki daha fazla artırılabilir. Her okul en azından uzaktan eğitim merkezine dönüştürülseydi en azından öğrenciler belirli saatlerde veya belirli sınırlarda alınarak bu sıkıntı aşılabilirdi. Bunun dışında operatörler tarafından öğrencilere internet tanımlanmıştı ama her öğrenci belli bir tablete telefona sahip olmadığı için bu tanımlanan internetin de çok fazla yararlı olmadı. Ama belki öğrencilere tablet ulaştırma konusunda daha iyi bir hazırlık yapılsaydı en azından katılım sayısını her türlü artırabilirdik diye düşünüyorum. Bunun dışında ders süreleri ve Zoom bağlantılarında bazen sorun yaşadık ya da EBA'da bazen donmalar ya da bağlantı sıkıntıları yaşadık bunlarda aşılsaydı çok da verimsiz geçmezdi diye düşünüyorum.”

T7 “Öncelikle evet bakanlık canlı dersler yaptı paket dersler hazırlanıp videolar oluşturuldu bu anlamda Eba üzerinden kullanıma açtı ama keşke bunu il milli eğitim müdürlükleri de gerekli sorumlulukları alarak kendi videolarını ders içeriklerini oluşturup bunu öğrencilerin hizmetine sunabilirdi bu da bir çeşitlilik olurdu öğrenci için. İkincisi ölçme değerlendirme kısmını daha sağlıklı yapabiliydik. Biz bir anda öğretmenlerimizin tamamının canlı ders uygulamaları için gerekli olan hem donanımsal hem de bilgi anlamında her şeye hâkim olduğunu varsaydık ama maalesef daha canlı ders atlayamayan canlı derste sesi açamayan sesi kapatamayan canlı derste ekran yansıtamayan öğretmenlerimiz vardı. Sürecin başında öğretmenlere bir hizmet içi eğitim verilebilirdi aynı şekilde idarecilere de verilebilirdi. Keşke e-içerikler öğrenci yaş içeriğine uygun onların ilgisini isteğini çekecek şekilde tasarlanmış olsaydı belki oyunları ağırlık verilebilirdi.”

Araştırmanın üçüncü alt probleminde bulunan Hibrit eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 16’da sunulmaktadır.

Tablo 16

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Hibrit Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar		Katılımcılar		Frekans	Yüzde
		Öğrenciler	Öğretmenler		
Öğretim	Programının	S1, S2, S5, S6, S10, S15	T4, T5, T8, T9, T10	11	36,66
Düzenlenmesi	İyileştirmesi	S3, S7, S11, S13	T3, T7, T14	7	23,33
Altyapı	Cihaz Eksikliği	S4, S12	T1, T2, T15	5	16,66
Yapılması	Giderilmesi	S8, S9	T12	3	10
Teknolojik	Ders Sürelerinin Artırılması	S14	T11, T13	3	10
Cihaz	Derslerin				
Eksikliği	Çeşitlendirilmesi				
Giderilmesi	Hizmet İçi Eğitim Verilmesi		T6,	1	3,33
Ders Sürelerinin Artırılması	Toplam	15	15	30	100

Hibrit eğitimde karşılaşılan yüz yüze ve uzaktan eğitim süreçlerinde uygulanan programın aynı paralelde olmaması sorunundan dolayı uygulanması gereken programın düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Uzaktan ve yüz yüze eğitim için devamlılığı sağlayacak konu eksikliği olmayacak bir eğitim öğretim programı düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Hibrit eğitimin uzaktan eğitim bölümünde yaşanan altyapı ve teknolojik cihaza sahip olma sorunlarını

ortadan kaldırılması için altyapı iyileştirmesi ve tablet/telefon/bilgisayar gibi cihazlara sahip olmalarının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Bu dönemde ders süreleri az bulunmuştur bunun içinde ders sürelerini artırmak önerilmiştir. Aynı zamanda bu döneme verilen derslerin temel dersler ile değil beceri gerektiren dersler için de uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlere bu dönemde kullanacakları materyaller ve uygulamalar için hizmet içi eğitim verilmesinin yararlı olacağını ifade etmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenlerden alınan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

S5 “Okula gelince diyelim 1. ünite istiyoruz canlı derste 2. ünite bu yüzden olumsuzluk oldu. Bu sorunu bence bir zaman çizelgesi olmalı mesela bugün bir üniteden şu konular işlenecek canlı derste de aynı üniteden aynı konular işlenecek diye bir çizelge hazırlanabilir.”

S14 “Diğer derslerde verilebilirdi. Beden, resim, müzik dersi de verilebilirdi.”

T5 “Hizmet içi eğitim verilmeden bu eğitime geçildiği için çok yararlı olduğunu düşünmüyorum öğrenci ve öğretmen açısından. Öğretmen derse başlamadan önce mutlaka ders planı hazırlaması lazım rastgele bilgisayarı açtı öğrencinin karşısına geçti sohbet ederek ders olmaz. Öğretmenin öncelikle çok iyi bir ders planı yapması lazım. Neyi uzaktan verecek neyi yüzyüze verecek plan yapması lazım.”

T12 “Hibrit eğitimdeki ders süresi 30 değil 35 dakika olmalıydı. Çocuklara bu süreçte sadece temel eğitim veriliyordu bence çocukların beden eğitimi müzik gibi derslere de ihtiyacı var. Bilişim gibi mesela özellikle bu süreçte bilgisayar telefon tablet kullanan çocuklara eğitim verilebilirdi bence.”

Araştırmanın üçüncü alt probleminde bulunan yüzyüze eğitim temasına yönelik kodlar Tablo 17’de sunulmaktadır.

Tablo 17

Öğrencilere ve Öğretmenlere Göre Yüz Yüze Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar		Katılımcılar		Frekans	Yüzde
		Öğrenciler	Öğretmenler		
Sınıf mevcutlarının azaltılması		S1, S2, S4, S8, S10, S11, S15	T2, T4, T9, T11, T13, T14, T15	14	46,66
Altyapı ve Materyal eksiklerinin giderilmesi		S3, S5, S7, S9, S12	T1, T6, T8, T10, T12	10	33,33
Öğretim Ortamının iyileştirilmesi		S6, S13, S14	T3, T5, T7	6	20
Toplam		15	15	30	100

Kalabalık olan sınıf mevcutları düşürülerek yüz yüze eğitimdeki olumsuz öğrenme tutumlarının ortadan kaldırılabilceği belirtilmiştir. Sınıftaki akıllı tahta, internet bağlantısı ve ders materyallerindeki eksiklerin giderilerek eğitim öğretim ortamının iyileştirileceği düşünülmektedir. Sınıfta öğrencilerden kaynaklı gürültü problemine öğretmenlerin ortadan kaldırarak öğretim ortamının iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

S2 “Sınıfdaki öğrenci sayıları çok fazla ve gürültü oluyor. Bu düşürülebilir.”

S5 “Her sınıftaki pencerelere perde asılabilir ya da sınıf düzeni değiştirilebilir herkesin rahat görebileceği sıralar düzeltilebilir.”

T1 “Derslerde malzeme eksiklikleri yaşıyoruz bunlar tamamlanırsa yüz yüze eğitim tüm eğitim türlerinden daha verimli geçecektir.”

T9 “Okul fiziki şartlarını güzelleştirerek bu sıkıntıları ortadan kaldırabiliriz. 30 kişilik sınıfları 15 kişiye düşürebilsek bu sıkıntıları da açabileceğimiz i düşünüyorum.”

T13 “Sınıf mevcutları azaltılarak öğrencilerle bir bire ilgilenmemiz daha kolaylaşabilir. Öğrencilerin ders materyallerine ulaşımı sağlanabilir.”

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Uzaktan/Hibrit ve Yüz Yüze Eğitim Tercihleri

Öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitim deneyimlerden tercih ettikleri ve devam etmek istedikleri eğitim modeli ile ilgili bilgiler Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18

Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Uzaktan/Hibrit ve Yüz Yüze Eğitim Tercihleri Kategorisine İlişkin Bulgular

Kodlar	Katılımcılar		Frekans	Yüzde
	Öğrenciler	Öğretmenler		
Yüz Yüze Eğitim	S1, S2, S3, S4, S5, S8, S9, S10, S11, S13, S15	T1, T2, T4, T6, T8, T9, T10, T11, T12, T13,	21	70
Hibrit Eğitim	S6, S7, S12, S14	T3, T5, T7, T14, T15	9	30
Uzaktan Eğitim			0	0
Toplam	15	15	30	100

Öğrencilerden 4 kişi hibrit eğitimi tercih ederken 11 kişi yüz yüze eğitimi tercih etmiştir. Öğrencilerin görüşleri incelediğinde yüz yüze eğitimde kendilerini daha rahat ifade ettiklerini ve etkileşimin başarılarını artırdığını söylemişlerdir. Hibrit modeli seçen öğrenciler ise uzaktan eğitimde iyileştirilmeler sağlanarak zaman ve mekân bağımsızlığı avantajlarından dolayı seçim yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ise 5 kişi hibrit modeli seçerken 10 kişi yüz yüze eğitimi tercih etmiştir. Hibrit modeli seçen öğretmenler öğrencileri uzun saatler okulda tutmanın faydalı olmayacağını ama okulsuz da olmayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle uzaktan ve yüz yüze eğitimin olumlu yanlarından faydalanmayı sağlayan hibrit modeli seçtiklerini söylemişlerdir. Yüz yüzeyi tercih eden öğretmenler ise etkileşim ve iletişim şansının yüksek olmasından dolayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda öğretmen ve öğrencilerin yüksek oranda yüz yüze eğitimi tercih ettiği görülmektedir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen nitel bulguların yorumlanmasıyla ulaşılan sonuçlara, bu sonuçların alanyazın ile ilişkilendirilip tartışmasına ve araştırma sonuçlarına dayalı önerilere yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın sonucunda ortaokul öğretmen ve öğrencilerin uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitim deneyimleri ile ilgili görüşleri belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, araştırma sorularıyla benzer sırada sunulup tartışılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin alınan görüşler öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitimde yaşadıkları olumlu deneyimlerden oluşmaktadır.

Öğretmenler ve öğrenciler uzaktan eğitimin hastalıktan korunmayı sağladığını ifade etmektedirler. Özdoğan ve Berkant (2020) çalışmasında uzaktan eğitimin hastalığın bulaşmasını engellediğini ifade etmektedir. Aynı zamanda öğrenme ortamının mekândan bağımsız olmasını işlevsel bulmaktadırlar. Alpaslan (2020) “eğitimin pratik ve esnek olması, zamandan ve mekândan bağımsız olması ve bilgiye erişimde çeşitlilik sağlaması” açısından uzaktan eğitimin avantajlı yönleri bulunduğunu ifade etmektedir. Fidan’ a (2020) göre “öğrencilerin derslerden geri kalmaması, rahatlık ve zamandan bağımsızlık” olumlu olarak görülmektedir. Gürsoy vd. (2021, s.35) “Uzaktan eğitimin esnekliği, ders izlencelerine ve kaynaklarına tekrarlı erişilebilme kolaylığı, okul dışı ortamlarda çalışılabilme rahatlığı” yönleriyle olumlu ve avantajlı olduğunu ifade etmektedirler. Uzaktan eğitimde kullanan materyal çeşitliliğinin daha fazla olduğunu düşünmektedirler. Uzaktan eğitimin kullanılan çevrimiçi ve çevrimdışı platformları öğrenmeye olanak sağladığını belirtmektedirler. Özdoğan ve Bulut (2022) öğrencilerin ders kaydına ulaşabilmelerini faydalı bulmaktadırlar.

Kaden (2020), uzaktan eğitimi pandemi döneminde eğitim öğretimi devam ettirmesi bakımından avantajlı görmektedir. Bu bağlamda öğretmenler ve

öğrenciler pandemi döneminde geçilen uzaktan eğitimin hastalıktan koruması bakımından doğru bulmuşlardır. Koçyiğit ve Uşun (2020) çeşitli sebeplerden dolayı eğitim öğretime katılamayan kişilerin eğitim öğretim sürecine dahil olabilmelerinin olumlu özelliği olduğunu belirtmektedirler. Öğrenme ortamı olarak çevrim içi ve çevrim dışı uygulama kullanımının verimi ve etkililiği artırdığı düşünülmektedir. Aynı zamanda, zamandan ve mekândan bağımsızlık öğretmen ve öğrencileri olumlu yönde etkilediği ifade edilmektedir. DeNeui ve Dodge göre (2006), zamandan ve mekândan bağımsızlık uzaktan eğitimin en avantajlı yanı olarak görülmektedir. Horspol ve Lange (2012) eğitim öğretimdeki ortam kısıtlılığının ortadan kaldırılması ile okula gidip gelmede yaşanan zaman kaybının ortadan kalktığını ve öğrenme kolaylığı sağladığını belirtmektedirler. Esnek bir eğitim öğretim ortamının öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonlarını artırdığı belirtilmektedir. Uzaktan eğitimde kullanılan materyallerin çeşitliliği öğrenme ortamı için avantajlı bulunmaktadır. Aynı zamanda yeni programlar ve eğitim modelleri deneyimlemek öğretmenler ve öğrenciler açısından yararlı görülmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin hibrit eğitimde olumlu olarak gördüğü durumlar etkileşimi artırması, sosyalleşme sağlaması, sınıf mevcutlarının azalması, mekândan bağımsızlık, eğitimde teknolojiyi kullanma kolaylığı şeklinde belirtilmektedir. Yalçın (2020) öğrencilerin hibrit eğitimi çekici ve eğlenceli bulduklarını bu durumunda başarılarını artırdığını söylemektedir. Batdi vd. (2021) “farklı öğrenme modellerini birleştirmesi, zamanı ve kaynakları kullanmada esneklik sağlaması, teknoloji becerileri kazandırması ve iletişimi güçlendirmesi” yönüyle öğrenme ortamları için önemli bulunmaktadır. Uzaktan eğitimde yaşanan etkileşim, iletişim ve sosyalleşme sorunlarını ortadan kaldırması bakımından hibrit eğitim öğrencilerin ve öğretmenlerin etkileşim ve sosyalleşmesini kolaylaştırmaktadır. Hibrit eğitim ile öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşimi arttığı için motivasyonlarının arttığı belirtilmektedir. Usta (2007) öğrencilerin hibrit eğitim ile ders işlemekten memnun olduklarını ifade etmektedir. Hibrit öğrenme ile öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci iletişimini sağlayarak sosyal etkileşim sağlamaktadır (Hartman vd., 1999). Balaman (2010) yüz yüze eğitimdeki öğretmen-öğrenci etkileşimini ve uzaktan eğitimde ki mekândan bağımsızlık özelliklerini birleştirerek avantaj sağlamaktadır. Aynı

zaman da eğitim öğretimde bilgisayar kullanımının öğrencilerin dikkatini çektiği ve motivasyonlarını artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Mutlu Bilgin (2020) hibrit eğitimin öğrencilerde olumlu duygular bıraktığı ve başarılarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir.

Sınıf mevcutlarının yarıya düşürülmesi yüz yüze eğitim kısmı için olumlu olarak ifade edilmektedir. Sınıf mevcutlarının düşmesiyle birlikte her öğrenciye ayrılan zamanın arttığı ve eğitimin verimini artırdığı düşünülmektedir. Villegas-Ch vd. (2021) araştırmalarında pandemi döneminde eğitimin aksamaması için uzaktan ve yüz yüze eğitimi birlikte kullanılması en iyi model olarak değerlendirilmektedir. Hibrit eğitim uzaktan ve yüz yüze eğitimdeki sınırlıkları ortadan kaldırarak bu iki modelinde avantajlı yönlerini barındırmaktadır (Erfidan, 2019).

Yalçın (2022), hibrit eğitimin, eğitim öğretim ortamında teknoloji kullanımının da dahil edilmesinin öğrencilerin farkındalıklarını artıracaklarını belirtmektedir. Eğitimde teknolojiyi kullanma kolaylığı sağlaması, eğitim öğretimi sadece belirli bir mekanla ve belirli materyallerle sınırlandırmaması bakımından olumlu görülmektedir. Musdariah vd. (2021), öğrencilerin hibrit eğitimde teknolojiye uyum sağlama becerilerinin arttığını belirtmişlerdir.

Öğretmen ve öğrencilerin yüz yüze eğitim ile ilgili olumlu yöndeki görüşleri etkileşim, sosyalleşme, beceri temelli etkinliklere yönelim fırsatı ve anında geri dönüt alabilme şeklinde açıklanmaktadır. Öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ve öğretmen-veli etkileşim ve iletişiminin fazla olduğu belirtilmektedir. Balaman (2010) yüz yüze eğitimde etkileşimin yüksek olmasının olumlu olduğunu ifade etmektedir. Etkileşimin artmasının öğrenci ve öğretmenleri olumlu yönde etkilediği ifade edilmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikte aynı ortamda bulunmaları onların sosyalleşmesini sağlamaktadır. Baloğlu ve Fırat (2022) çalışmalarında öğretmen ve öğrenci etkileşiminin ve sosyalleşmenin yüz yüze eğitim ile daha başarılı sağlandığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin okul takımları gibi gruplarda bulunmasının onların motivasyonunu artırdığı ifade edilmektedir. Bu durum öğrencileri olumlu etkilemiştir. Shacht (2002), öğrencilerin grupla deneyerek öğrenmesinin enerjilerini artıracaklarını belirtmektedir.

Sınıf içerisinde anından geri dönüt alabilme öğrenci ve öğrenciler açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenler öğrencilerin jest ve mimiklerini yani ifadelerini görmenin onları olumlu etkilediğini ifade etmektedirler. Yüz yüze eğitimde beden eğitimi, görsel sanatlar gibi uygulama ağırlıklı dersleri işlemenin etkililiği artırdığı belirtilmektedir. Uygulamalı derslerin yüz yüze eğitimde daha kolay ilerlediği ifade edilmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin alınan görüşler öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitimde yaşadıkları olumsuz deneyimlerden oluşmaktadır.

Öğretmenler ve öğrenciler bu dönemde telefon/tablet/bilgisayara sahip olamama ve internet bağlantısı eksiklikleri problemiyle karşılaşmışlardır. Bu sorun sonucunda öğrencilerin derse olan devamlılığının düştüğünü ve kazandırılması gereken kazanımlara öğrencilerin sahip olmadığını belirtmişlerdir. Yaralı ve Kunduracı (2022) uzaktan eğitimde yaşanan bağlantı problemlerinin ve öğrencilerin derse olan ilgisizliklerinin eğitimi olumsuz etkilediğini ifade etmektedirler. DePaepe vd. (2018), uzaktan eğitimde olumsuz durumların teknik ve altyapı azlığından yaşandığını, Horspol ve Lange (2012) öğrencilerin olumsuz yöndeki algılarının sosyalleşmenin yeterli seviyede olmamasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Şumuer ve Arslan 'ın (2020) yaptıkları araştırma sonucunda pandemi dönemindeki uzaktan eğitimde yaşanan olumsuz durumların "internet bağlantısının kesilmesi, etkileşim düzeyinin yeterli olmaması, dijital içerik eksikliği" şeklinde açıklanmaktadır. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenler eğitimde fırsat eşitliğinin önemine dikkat çekmişlerdir. Ramos-Morcillo vd. (2020), öğrencilerin aynı şartlara sahip olamamasının yani, fırsat eşitliğinin bulunmamasının uzaktan eğitimin dezavantajlı yanı olduğunu söylemektedirler.

Bu dönemde yaşanan bir başka olumsuz durum etkileşimin yetersiz olması olarak belirtilmektedir. Öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-veli etkileşimi uzaktan eğitimin dezavantajlı yönü şeklinde görülmektedir. Çevrimiçi ve çevrimdışı eğitim öğretim ortamlarında olan bu etkileşim yetersizliği öğrenci ve öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Koç (2020), uzaktan

eğitimin olumsuz yanlarını incelerken öğretim üyesi ve öğrenci arasındaki etkileşim eksikliğine dikkat çekmektedir. Aynı zamanda öğrencinin düzenli olarak derse katılım göstermediğini ifade etmektedir. Öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada Serçemeli ve Kurnaz (2020) etkileşim yetersizliğinin önemli bir sorun olduğunu belirtmektedirler. Çalışmaya katılan öğretmenler uzaktan eğitimde yaşanan altyapı sorunlarından dolayı anında geri dönüt vermede başarılı olamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin sorduğu sorulara anında dönüt alamamasının dersin verimi düşürdüğünü belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde öğrencilerin duygularını görememek öğretmenleri olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerin jest ve mimiklerini görmenin ders etkililiğinde önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerle duygusal bağ kuramama uzaktan eğitimin olumsuz yanı olarak görülmüştür. Keskin ve Özer Kaya (2020) yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin haberleşmede sıkıntı yaşadıklarını ve ders sırasında teknik problemler yaşadıklarını ifade etmektedirler. Koç (2020) uzaktan eğitimin sınırlıklarını öğretmen-öğrenci etkileşim azlığı, öğrencilerin devamlılığını sağlayamamak ve teknik sıkıntılar şeklinde belirtmektedir.

Bu dönemde ölçme değerlendirme yetersiz bulunmuştur. Eğitim öğretimde kazanımları vermek kadar bunların ne kadar alındığını ölçmekte önemlidir. Bu nedenle uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme uygulamalarının azlığının eğitimi olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Kaya (2020) ders materyali hazırlama ve ölçme değerlendirme uygulamalarında yetersiz kalındığını söylemektedir. Şeren vd. (2020) ölçme-değerlendirme ve bazı faktörler yönüyle uzaktan eğitimdeki olumsuz durumların olumlulardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşmaktadırlar. Alanyazın incelendiğinde uzaktan eğitimde en çok karşılaşılan sorunların “ölçme ve değerlendirme eksikliği, motivasyon kaybı, internet ve bilgisayar eksikliği, fırsat eşitsizliği, etkileşim yetersizliği, teknik olarak yaşanan problemler, sosyalleşme eksikliği ve sürece hazırlıksız olma” şeklinde ifade edildiği görülmektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020, s.37). Uzaktan eğitimde bulunan eğitim öğretim ortamının sınıf dışındaki alanlarda olabilmesi öğrenci ve öğretmenlerin derse odaklanmasını olumsuz etkilemiştir.

Uzaktan eğitimde kullanılan çevrimiçi platform olan Zoom uygulamasının dilinin İngilizce olması öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunu ve etkililiğini

düşürmüştür. Uygulamayı kullanırken ve kontrol ederken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Karakuş vd. (2020) uzaktan eğitime hızlı geçişin uyum sorununa yol açtığını ve beceri temelli derslerin uzaktan eğitimle olamayacağını belirtmektedirler. Uzaktan eğitime hızlı geçiş nedeniyle hazırbulunuşluk düzeyinin yeterli olamaması olumsuz durumların yaşanması etkilemektedir (Özdoğan ve Berkant, 2020).

Uzaktan eğitimde beceri temelli derslerin öğretiminde Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar gibi zorlanılmıştır. Bu derslere yönelik öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde motivasyonlarının ve dersi etkili işlemelerinin olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Kayışoğlu vd. (2022) uzaktan eğitimin Beden Eğitimi gibi beceri temelli derslerde verimsiz olduğunu belirtmektedirler. Eygü ve Karaman (2013) uzaktan eğitimin beceri temelli davranışların kazandırılmasında etkili olmadığını ifade etmektedirler. Ekiz (2020) Beden Eğitimi ve Spor dersi için uygulamaya yönelik kazanımlarda verimsiz, teorik kazanımlarda ise etkili olduğu aynı zamanda iletişimin yetersiz bulunduğu tespit edilmektedir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin hibrit eğitimde yaşadıkları olumsuz durumlar öğretim programında olan uyumsuzluklar, öğrencilerin devamlılığı sorunu, zamanı etkili kullanamama problemi, altyapı ve teknik erişim problemleri, verilen derslerin çeşitliliğinin yetersizliği şeklinde bulunmuştur.

Hibrit eğitimde uygulanan öğretim programı uzaktan ve yüz yüze eğitim modellerinde birbirini destekleyici olmaması nedeniyle uyumlu olmadığı belirtilmiştir. Yüz yüze eğitimde uygulanan öğretim programını uzaktan eğitimde devam ettirmek uzaktan eğitime katılamayan öğrencilerin kazanımlardan eksik kalmasına neden olmuştur. Bu durumun eğitim öğretim ortamında öğrencilerin verimini ve motivasyonu düşürdüğü ifade edilmektedir. Özgür (2019) hibrit eğitimin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde bir etkisinin bulunmadığını söylemektedir. Hošková-Mayerová ve Rosická, (2015) uzaktan eğitime geçiş döneminde geleneksel öğretim tekniklerinin göz önünde bulundurulmaması ve etkileşim yetersizliğinin hibrit eğitim için olumsuz sonuçlar doğuracağını belirtmişlerdir. Bu çalışmaya katılan öğretmenler öğrencilerin uzaktan eğitime devam edemeyip yüz yüze eğitime devam etmelerinin sınıf iklimini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitime katılamadığı için yüz yüze

eğitime gelen öğrencilerin uyum problemleri öğretim ortamını ve sınıf iklimini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Hibrit eğitimin uzaktan eğitim kısmında yaşanan telefon/tablet/bilgisayar ve internet erişimi problemleri eğitim öğretimi olumsuz etkilemektedir. Hibrit eğitimin uygulanan yüz yüze kısmında sadece temel derslerin verilmesi eksiklik olarak görölmektedir. Bu süreçte beceri temelli uygulama ağırlıklı derslerin verilmemesi öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bodur (2019) hibrit eğitimdeki etkileşim yetersizliğinin öğretmenlerin ve öğrencilerin motivasyonlarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Alanyazın incelendiğinde Yürek (2021) hibrit eğitimdeki gerekli teknolojik cihaza sahip olunmamasının eğitim öğretimi olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Tayşı (2016) hibrit eğitim öncesinde öğrencilere gerekli teknolojik bilgilendirmenin yapılmamasının olumsuz sonuçlara neden olacağını belirtmektedir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin yüz yüze eğitimde yaşadıkları olumsuz deneyimleri “sınıf mevcutlarının fazla olması, sınıf ikliminin sağlanamaması, eğitim öğretim ortamına sınıfın hazır olmaması, altyapı ve materyal eksikliği ve okula uyum zorluğu gibi deneyimlerden oluşmaktadır. Pandemi döneminde yüz yüze eğitime geçildiğinde öğrencilerin okula uyum sıkıntıları bulunduğu ifade edilmektedir. Bu dönemde ev ortamındaki eğitimden sonra okul költüründen uzak kalmaları sınıf içerisinde uyum sorunlarına yol açmaktadır. Yüz yüze eğitimdeki sınıf mevcutlarının fazla olması ve bu nedenle sınıf kontrolünün zor sağlanması nedeniyle sınıf ikliminin olumsuz etkilendiği ifade edilmektedir. Sınıflarda akıllı tahta ve internet erişiminin olmaması eğitim öğretim ortamı için önemli görölmektedir. Sınıftaki yeterli ışık seviyesi olmaması, tahtayı herkesin görememesi gibi sorunlar öğrenci ve öğretmenlerin motivasyonunu düşürmektedir.

Yüz yüze eğitimin sınırlılıkları Cebeci ve Bek (1999) tarafından aşağıdaki gibi belirtilmektedir:

- Ders sırasından herkesin derse dahil olamaması, öğrencilerin genellikle pasif dinleyici olması,
- Öğrencilerin dersi tekrar izlemek gibi şansları olmamaktadır,

- Öğrencilerin tümü aynı seviyede değildir,
- Öğretim bireysel olarak planlanamamaktadır,
- Uygulanan etkinliklerin çeşitliliği azdır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin alınan görüşler öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan, hibrit ve yüz yüze eğitimde yaşadıkları olumsuz deneyimlere yönelik sundukları çözüm önerilerinden oluşmaktadır.

Öğretmen ve öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde yaşadıkları sorunları ortadan kaldırmak için sunduğu çözüm önerilerinden biri fırsat eşitliğinin artırılması olarak söylenebilir. Bu dönemde karşılaşılan telefon/tablet/bilgisayara sahip olmama ve internet bağlantısının olmaması problemlerinin ortadan kaldırılması gerektiği düşünülmektedir. Fırsat eşitliği artırılırsa öğretmen ve öğrencilerin motivasyonunun ve başarısının artacağı düşünülmektedir. Yılmaz İnce vd. (2020), bilgisayara ve internete erişim fırsatlarının uzaktan eğitime yönelik fikirlerini etkilediği belirtilmektedir. Özdoğan ve Berkant (2020), uzaktan eğitimin temeli olan bilgisayara ve internete sahip olarak fırsat eşitliğini sağlamanın ve ölçme ve değerlendirme uygulamalarını doğru bir şekilde yapmanın önemli olduğunu ifade etmektedirler.

Alanyazın incelendiğinde çözüm önerileri Özdoğan ve Berkant'a (2020) göre, "ölçme ve değerlendirilmenin yapılması, internet ve bilgisayar gibi uzaktan eğitim sağlayacak kaynaklara erişimin sağlanarak fırsat eşitliğinin oluşturulması, ders içi aktif katılımın ve etkileşimin artırılması, sistemsel altyapının güçlendirilmesi, öğrencilerin kendi öğretmenleri ile ders yapması ve ders sayılarının azaltılması" şeklinde açıklanmaktadır. Ölçme ve değerlendirmenin olmadığı bir eğitim sürecinin sağlıklı olmayacağı düşünülmektedir (Sarı, 2020). Pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin olmaması bu konunun düzenlenmesinin gerekli olduğunu göstermektedir (Can, 2020). Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının geçerlik ve güvenilirliği artırılarak etkinliklerin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Canlı ders uygulamasında yaşanan dil probleminin Türkçe olan bir uygulama kullanımıyla ortadan kaldırılabilirliğini önermişlerdir. Bu sayede ders

atama ve ders sırasın uygulamanın kamera ve ses açma kapatma, tahtayı kullanma ve ekran yansıtma gibi özelliklerini daha rahat kullanacaklarını ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitime karşılaşılan uyum problemlerinin öğretmenlere ve öğrencilere verilecek hizmet içi eğitimlerle ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir. İpek vd. (2022) çevrim içi uzaktan eğitimde ders materyali geliştirme ve programlar ile ilgili gerekli eğitimlerin verilebileceğini önermektedirler. Bu dönemde yaşanan ders materyali, ders planı hazırlama ve öğrencinin aktif katılımını teşvik etme sorunlarının verilecek hizmet içi eğitimlerle ortadan kalkabileceği belirtilmektedir. Uzaktan eğitimdeki iletişimi ve aktif katılımı artıracak etkinlikler ve iyileştirmeler yapılması gerektiği önerilmektedir. Tekin (2022) öğretmenlere ve okul idarecilerine uzaktan eğitim ve materyal geliştirme kapsamında eğitimlerin verilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Gewin (2020), pandemi döneminde yaşanan problemlere yönelik; öğrenciler ile sık sık temas kurma, öğrenciyi derse katılıma ve geri bildirimde davet etme, zor durumdaki öğrencilerin belirlenerek desteklenmesi gibi öneriler ile etkileşim ve iletişimin artırılmasıyla ilgili çözümler sunmaktadır. Attri (2012) tarafından yapılan çalışmada anında geri dönüt, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci iletişimi ve etkileşiminin artırılması önerilmektedir. Tüm eğitim kademelerinde “alt yapının oluşturulması, ders içeriklerinin hazırlanması ve etkili olarak sunulması” eğitimdeki kalitenin yükselmesine neden olacağı düşünülmektedir (Sarı, 2020). Özçelik (2022) “Bireysel farklılıklar göz önüne alınarak daha zengin öğrenme ortamları ile içerikler üretilmelidir.” önerisiyle ders içeriklerinin artırılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca altyapı sorunlarının giderilmesi, öğretmen ve öğrencilere uzaktan eğitim süreciyle ilgili gerekli hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin hibrit eğitimde karşılaştıkları sorunlara sundukları çözüm önerileri uygulanacak eğitim öğretim programının düzenlenmesi, altyapı iyileştirilmesinin sağlanması, teknolojik cihaza erişim, ders sürelerinin artırılması, verilen derslerin çeşitliliğinin artırılması ve hizmet içi eğitimlerin verilmesi şeklinde belirlenmiştir. Hibrit eğitimde uzaktan ve yüz yüze uygulanacak öğretim programının uzman kişiler tarafından oluşturulması

gerektiği ifade edilmektedir. Şahan ve Parlar (2021) pandemi döneminde uygulanan hibrit eğitimde derslerin bölünmesinin öğrencileri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Hibrit eğitimin uzaktan kısmı için altyapı ve teknik materyal eksiklerinin iyileştirilmesi önerilmektedir. Akran (2021) öğrenci katılımını artırmak için farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabileceğini belirtmektedir. Bağcı ve Yalın (2018) hibrit eğitimde 5E modeli kullanmanın öğrencilerin başarılarını artırdığını ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiğini ifade etmektedirler. Çavdarlı ve Yılmaz (2022) sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimde kullanacağı araçlara sahip olma imkanları oluşturularak derse katılımlarının artırılması gerektiğini söylemektedirler. Bu dönemde ders süreleri yetersiz bulunmuştur. Hibrit eğitimin yüz yüze olan kısmında uygulanan derslerin beceri temelli de olması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca ders sürelerinin artması önerilmektedir. Eğitimde teknoloji kullanımı konusunda gerekli hizmet içi eğitimlerin öğretmenler ve öğrencilere verilmesi gerekmektedir (Korucu ve Kabak, 2020).

Öğretmenlerin ve öğrencilerin yüz yüze eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri sınıf mevcutlarının azaltılması, altyapı ve materyal eksiklerinin giderilmesi ve öğretim ortamının iyileştirilmesi şeklinde açıklanmaktadır. Sınıftaki öğrenci sayıları düşürülerek daha iyi ve etkili eğitim öğretim ortamı oluşturulacağı belirtilmektedir. Yılmaz vd. (2021) yüz yüze eğitimde yaşanan sıkıntılar için; ders sürelerinin artırılması ve okula devam etmeyen öğrencilerin bir üst sınıfa geçmelerinin engellenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Sınıflardaki akıllı tahta ve internet erişimi problemleri ortadan kaldırılarak öğretim ortamının iyileştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Sınıfta yaşanan tahtaya ışık yansımaları ve sıra düzeninin doğru ayarlanamaması gibi nedenlerden dolayı yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılması ve öğretim ortamının iyileştirilmesi önerilmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç

Araştırma sonucunda en etkili ve verimli bulunan eğitim uygulaması yüz yüze eğitim olmuştur. Yüz yüze eğitimde etkileşim ve sosyalleşme kolaylığı gibi nedenlerden dolayı en çok tercih edilen uygulama olmuştur. Öğrenci ve öğretmenlerin bir kısmı hibrit eğitimi tercih etmiştir. Ama tercihlerinde hibrit

eğitimin uzaktan kısmı için gerekli iyileştirmenin yapılması şartını söylemişlerdir. Araştırmanın bulgular bölümündeki Tablo 18 incelendiğinde uzaktan eğitimi tercih eden öğrenci ve öğretmenin bulunmadığı görülmektedir. İpek, Şimşek ve Sözen (2022) çalışmasında öğrencilerin yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiklerini belirtmektedirler. Erfidan (2021) öğrenciler tarafından yüz yüze eğitimin daha fazla tercih edildiğini ifade etmektedir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etmemelerinin nedenleri en fazla problem olarak belirtilen altyapı eksikliği ve teknolojik materyal eksikliğinden dolayı fırsat eşitliği sağlanamaması olabilir. Çelik (2022) öğretmenlerin uzaktan eğitimi avantajlı bulmalarına rağmen yüz yüze eğitim gibi etkili ve verimli bulunmadığını belirtmektedir. Hibrit eğitimde olan eksiklik olarak görülen durumlardan dolayı 9 kişinin tercih ettiği düşünülebilir. Yüz yüze eğitimde yaşanan olumsuz durumların nispeten diğerlerine göre daha az belirtilmesinden kaynaklı yüz yüze eğitimi tercih edenlerin sayısı daha fazla çıkmış olabilir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara, araştırmacılara ve ilgili kurumlara yönelik öneriler alt başlıklar halinde sunulmuştur.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu çalışma sadece ortaokul düzeyindeki öğretmenler ve öğrencilerden alınan görüşlerden oluşmaktadır. Örneklem olarak ilkokul, ortaöğretim ve yükseköğretim seviyelerinde de görüşmeler yapılabilir.

- Görüşmeler sadece öğretmenler ve öğrencilerle yapılmıştır. İdareciler ve veliler ile de görüşmeler yapılarak onların görüşleri, duygu ve düşünceleri alınabilir.
- Araştırma sonucunda uzaktan eğitimi tercih eden öğretmen ve öğrenci bulunmamıştır. Bunun nedenleri üzerinde bir çalışma yapılabilir.
- Hibrit eğitimin olumsuz yönleri bulunduğu görülmektedir. Bu olumsuzlukların nedenleri üzerinde araştırma yapılabilir.

İlgili Kurumlara Yönelik Öneriler

- Uzaktan eğitimde sık karşılaşılan fırsat ve imkân eşitliği sorunu ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılabilir.
- Uzaktan eğitimde kullanılan çevrimiçi uygulamaların dili Türkçe olanların kullanımı sağlanabilir.
- Uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilere ve öğretmenlere İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından hizmet içi eğitimler verilerek hazırlanışlukları artırılabilir.
- Uzaktan eğitimde kullanılan ders materyallerinin çeşitliliği İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından zenginleştirilebilir.
- -Uzaktan eğitimde kullanılacak ölçme ve değerlendirme etkinlikleri artırılabilir.
- Hibrit eğitimde uygulanacak eğitim öğretim programının uzmanlar tarafından hazırlanması sağlanabilir.
- Hibrit eğitimde yüzü yüze verilecek derslerin çeşitliliği Milli Eğitim Bakanlığı tarafından artırılabilir.
- Yüz yüze eğitimde sınıf mevcutlar azaltılarak, sınıfların fiziki imkanları iyileştirilebilir.

Kaynaklar

- Alpaslan, M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 126-147.
- Al Lily, A. E., Ismail, A. F., Abunasser, F. M. & Alqahtani, R. H. A. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in society*, 63, 101317. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101317>
- Akkuş, M. (2014). *Diferensiyel denklemler öğretimi için harmanlanmış öğrenme yöntemi* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. <https://platform.almanhal.com/Details/Thesis/2000272549>
- Akran, S. K. (2021). Öğretmen adaylarının "hibrit eğitim" kavramına ilişkin algılarının belirlenmesi: bir metafor analizi çalışması. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(16), 432-462.
- Arabasz, P., & Baker, M. B. (2003). Evolving campus support models for e-learning courses. *Educause Center for Applied Research Bulletin*, 1(9), 9.
- Aslan, Ö. (2006). Öğrenmenin yeni yolu: E-öğrenme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 121-131.
- Bağcı, H., & Yalın, H. İ. (2018). Harmanlanmış öğrenme ortamında denetim odağına göre uyarlanmış 5E öğrenme modelinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(3), 562-585. <https://doi.org/10.30831/akukeg.382522>
- Bağrıaçık Yılmaz, A., & Karataş, S. (2020). Açık ve uzaktan öğrenmenin temel kavramları, kuramları ve felsefesi. *Açık ve uzaktan öğrenme*, 2-29.
- Balaman, F. (2010). *Hibrit öğrenme modelinin öğrencilerin fen ve teknoloji dersindeki başarılarına, tutumlarına ve motivasyonlarına etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mustafa Kemal Üniversitesi.

- Balaman, F., & TİRYAKİ, S. H. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
<https://doi.org/10.15869/itobiad.769798>
- Balcı, M. (2008). *Karma öğrenme ile ilgili öğrenci görüşleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi.
- Baloğlu, E., & Fırat, M. (2022). İlkokul öğretmenleri covid-19 pandemi deneyimlerine dayalı olarak uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimi nasıl karşılaşıyorlar?. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1-35.
<https://doi.org/10.51948/auad.1069056>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
<https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Bayrak, M., Aydemir, M. & Karaman, S. (2017). Uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme stilleri ve doyum düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(1), 231-263.
- Batdı, V., Kayıklık, F., & Talan, T. (2021). Harmanlanmış öğrenme sürecinin değerlendirilmesi [Bildiri sunumu]. In International Paris Conference On Social Sciences–VI, Paris-Fransa.
- Bawa, P. (2016). Retention in online courses: Exploring issues and solutions-A literature review. *Sage Open*, 6(1), 2158244015621777.
<https://doi.org/10.1177/2158244015621777>
- Bodur, A. G. (2019). *An evaluation of the blended learning program of Ankara Yıldırım Beyazıt University preparatory school based on students "and instructors" perspectives* [Doktora tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Accessed from the National Thesis Center database of the Council of Higher Education.(Thesis No. 564680).
<https://avesis.gazi.edu.tr/dosya?id=15ba2249-2e1b-47d5-b125-d264ad03ea05>

- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğreten öğrenen rollerinin belirlenmesi*. [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi].
https://www.academia.edu/download/49218415/Baglantici_Kitlesel_Acik_Cevrimici_Derslerde_Etkilesim_Oruntuleri_ve_OgretenOgrenen_Rollerini_n_Belirlenmesi-Aras_BOZKURT.pdf
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Can, Ş. (2008). *Fen eğitiminde web tabanlı eğitim* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Celal Bayar Üniversitesi.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2),11-53.
- Caliskan, S., Suzek, S. & Ozcan, D. (2017). Determining student satisfaction in distance education courses. *Procedia computer science*, 120, 529-538.
<https://doi.org/10.1016/j.procs.2017.11.275>
- Chan, S. S., So, W. K., Wong, D. C., Lee, A. C. & Tiwari, A. (2007). Improving older adults’ knowledge and practice of preventive measures through a telephone health education during the SARS epidemic in Hong Kong: A pilot study. *International journal of nursing studies*, 44(7), 1120-1127.
<https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2006.04.019>
- Çavdarlı, S. D., & Yılmaz, R. K. (2022). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde okuma ve yazma güçlüğü çeken öğrencilerin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(Özel Sayı 1), 89-113.
<https://doi.org/10.51460/baebd.1149973>
- Çelik, B. (2022) Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Aydın ili örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (61), 23-51.

- Çelik, H., Baykal, N. B., & Memur, H. N. K. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406.
<https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m>
- Coates, H., Zheping, X. & Hong, X. (2021). Engaging transformed fundamentals to design global hybrid higher education. *Studies in Higher Education*, 46(1),166-176.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2020.1859683>
- Collis, B., Bruijstens, H., & van Veen, J. K. D. (2003). Course redesign for blended learning: modern optics for technical professionals. *International Journal of Continuing Engineering Education and Life Long Learning*, 13(1-2), 22-38.
<https://doi.org/10.1504/IJCEELL.2003.002151>
- De Paepe, L., Zhu, C., & DePryck, K. (2018). Drop-out, retention, satisfaction and attainment of online learners of Dutch in adult education. *International Journal on E-Learning*, 17(3), 303-323.
- Demiray, E. (2010). *Kadın eğitimi ve uzaktan eğitim*. Efil Yayınevi.
- Demirel, Ö. & Altun, E. (2009). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Yayıncılık.
- Demirkol, M. (2012). *Ortaöğretim kurumlarında harmanlanmış öğrenme ortamının akademik başarıya, öğrenci tutumlarına etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Draffan, E. A., & Rainger, P. (2013). *A model for the identification of challenges to blended learning. In Approaches to Developing Accessible Learning Experiences* (pp. 55-67). Routledge.
- Ekiz, M.A., (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karantina dönemindeki uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri (Nitel Bir Araştırma). *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2 (Özel Sayı 1), 1-13.

- Erfidan, A. (2019). *Derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesiyle ilgili öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri. Balıkesir Üniversitesi örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Esfandiari, M. (2005). Blended Instruction Case Studies. *Statistics 10A*, Retrieved March, 15, 2006.
- Eygü, H., & Kahraman, S. (2013). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 36-59.
- Fidalgo, P., Thormann, J., Kulyk, O., & Lencastre, J. A. (2020). Students' perceptions on distance education: A multinational study. *International journal of educational Technology in Higher Education*, 17(1), 1-18.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
<https://doi.org/10.29065/usakead.736643>
- Forman, D., Nyatanga, L., & Rich, T. (2002). E-learning and educational diversity. *Nurse Education Today*, 22(1), 76-82.
<https://doi.org/10.1054/nedt.2001.0740>
- Garrison, R., Vaughan, N. (2007). Blended learning and course redesign in higher education: Assessing The Role Of Teaching Presence From The Learner Perspective. *University Of Calgary*.
- Gewin, V. (2020). COVID-19 bekletilirken öğretimi çevrimiçi taşımak için beş ipucu. *Doğa*, 580, 295-296.
- Given, L. M. (2008). Sage publications. L. M. Given (Ed.) The Sage encyclopedia of qualitative research methods.
- Gnaur, D., Hindhede, A. L., & Andersen, V. H. (2020, October). *Towards hybrid learning in higher education in the wake of the COVID-19 crisis* [Paper presentation]. In European Conference on e-Learning (pp. 205-XV), Academic Conferences International Limited.

- Graham, C. R., Allen, S., Ure, D., (2003). *Blended learning environments. A review of the research literature*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Brigham Young University.
- Güçlüol, K. (1985). John Dewey raporundan esintiler. *Eğitim ve Bilim*, 9(53).
- Gülbahar, Y., Köse, F. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirme için elektronik portfolyo kullanımına ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 75-93.
- Gülbahar, Y. (2009). *E-öğrenme*. Pegem Akademi.
- Gülınar, B. (2008). Bilgisayar ve internet destekli uzaktan eğitim programlarının tasarım, geliştirme ve değerlendirme aşamaları Suzep örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 259-271.
- Gür, T. (2022). *Uzaktan eğitimin ergenlerde akademik kendini düzenleme, motivasyonel stratejiler kullanma becerileri ve akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gürsoy, B., Karaca Akkan, Ö. & Gümüş, T. (2021). Bir meslek yüksekokulunda yüz yüze, karma ve uzaktan eğitim dönemlerinde başarı oranlarındaki değişimlerin değerlendirilmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2), 1-39.
- Hartman, J., Dziuban, C., & Moskal, P. (2000). Faculty satisfaction in ALNs: A dependent or independent variable. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 4(3), 155-179.
- Hilt, L., & Riese, H. (2022). Hybrid forms of education in Norway: a systems theoretical approach to understanding curriculum change. *Journal Of Curriculum Studies*, 54(2), 223-242. <https://doi.org/10.1080/00220272.2021.1956596>
- Hijazi, S., Crowley, M., Smith, M. L., & Shaffer, C. (2006). *Maximizing learning by teaching blended courses* [Bildiri sunumu]. In Proceedings of the 2006 ASCUE Conference, Myrtle Beach, South Carolina.
- Holmberg, B. (2005). *Theory and practice of distance education*. Routledge.

- Horspool, A., & Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73-88. <https://doi.org/10.1080/02602938.2010.496532>
- Hořková-Mayerová, ř., & Rosická, Z. (2015). E-learning pros and cons: active learning culture?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 958-962. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.702>
- İpek, Y., şimşek, V., & Sözen, H. (2022). Covid-19 kısıtlamaları sürecinde lisansüstü öğrencilerin çevrimiçi eğitim deneyimlerinin incelenmesi (İlahiyat Ve İslami İlimler Eğitim Programları Örneği). *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 390-413. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.1054860>
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim*. Pegem Akademi
- Kahn, B. H., & Ealy, D. A. (2001). A framework for a comprehensive Web-based authoring system [Bildiri sunumu]. In *Web-based Training*, New Jersey.
- Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N., & Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmenleri adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752297>
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, S. (2020). *Zorunlu uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar: Öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri* [Bildiri sunumu]. Vııth international eurasian educational research congress, 10-13.
- Kayışoğlu, N. B., Çetin, M., Bostanoğlu, S., & Çil, H. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ders verimliliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 27(1), 69-88. <https://doi.org/10.53434/gbesbd.1007546>

- Kerres, M., & Witt, C. D. (2003). A didactical framework for the design of blended learning arrangements. *Journal Of Educational Media*, 28(2-3), 101-113. <https://doi.org/10.1080/1358165032000165653>
- Keskin, M., & Özer, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Keskin, S. (2006). *Üstün, özel yetenekli çocuklar, bilgisayara, bilgisayar dersine yönelik tutumları* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- Korucu, A. T. & Kabak, K. (2020). Türkiye'de hibrit öğrenme uygulamaları ve etkileri: Bir meta analiz çalışması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 88-112.
- Koşar, E. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ezgi kitabevi.
- Kristanto, A. (2017). The Development of Instructional Materials E-Learning Based on Blended Learning. *International Education Studies*, 10(7), 10-17.
- Lindquist, B. (2006). Local designs. In C.J. Bonk & C.R. Graham (Ed.), *Blended learning at the University of Phoenix. The handbook of blended learning: Global perspectives* (s 223-234). Jossey-Bass/Pfeiffer.
- Midkiff, S. F., & DaSilva, L. A. (2000). Leveraging the web for synchronous versus asynchronous distance learning. *In International Conference on Engineering Education*, 2000,14-18.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2021). *18 eylül'e kadar sürecek uzaktan eğitim döneminin yol haritası*. <http://www.meb.gov.tr/18-eylule-kadar-surecek-uzaktan-egitim-donemininyol-haritasi/haber/21499/tr>. 01/01/2021 tarihinde erişim sağlanmıştır.

- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning*. (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). *Distance education: A systematic view of online learning*. United Kingdom: Wadsworth Cengage Learning.
- Morgan, Hugh (2002). *Blended Learning: A Strategic Action Plan for a New Campus*. Seminole, FL: University of Central Florida.
- Morrison, D. (2003). Using activity theory to design constructivist online learning environments for higher order thinking: A retrospective analysis. *Canadian Journal of Learning and Technology/La revue canadienne de l'apprentissage et de la technologie*, 29(3).
- Mutlu Bilgin, M. (2020). *Bulut tabanlı harmanlanmış öğrenme ortamının meslek lisesi öğrencilerinin bilişsel yüklerine, başarılarına ve kalıcılığa etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi.
- Musdariah, A., Basri, M., & Jabu, B. (2021). The impact of hybrid learning in teaching english for business communication in vocational higher education of indonesia. *International Journal of Humanities and Innovation*, 4(3), 104–110.
<https://doi.org/10.33750/ijhi.v4i3.124>
- Oh, E. (2006). *Current Practices in Blended Instruction* [Yayımlanmamış doktora tezi]. The University of Tennessee.
- Olapiriyakul, K. & Scher, J. M. (2006). A guide to establishing hybrid learning courses: Employing information technology to create a new learning experience, and a case study. *The Internet and Higher Education*, 9(4), 287-301.
<https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2006.08.001>
- Osguthorpe, R. T., & Graham, C. R. (2003). Blended learning environments: Definitions and directions. *Quarterly Review Of Distance Education*, 4(3), 227-33.

- Özarslan, Y. (2008). *Uzaktan eğitim uygulamaları için açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri* [Bildiri sunumu]. XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı, ODTÜ, Ankara.
- Özçelik, Ş. (2022). *Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri* [Tezsiz Yüksek Lisans Projesi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Özdoğan, A. Ç. & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
<https://doi.org/10.37669/milliegitim.788118>
- Özgür, F. F. (2019). Meslek yüksekokullarında ağ temelleri dersinde hibrit öğrenmenin başarı ve tutuma etkisi (The effect of hybrid learning on success and attitude in network basics course in vocational schools) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Özer, M. (2020). Türkiye’de covid-19 salgını sürecinde milli eğitim bakanlığı tarafından atılan politika adımları. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124-1129.
doi: 10.24106/kefdergi.722280
- Özkaraca, O. (2005). *İnternet tabanlı güç elektroniği eğitimi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Özüdoğru, G., & Bulut, A. S. 8. Sınıf Öğrencilerinin Covid-19 Pandemi Döneminde Matematik Dersi Deneyimleri. *Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 18-26.
- Pedersen, A. Y., Nørgaard, R. T. & Köppe, C. (2018). Patterns of inclusion: fostering digital citizenship through hybrid education. *Educational Technology & Society*, 21 (1), 225–236.
- Pesen, A. (2014). *Harmanlanmış öğrenme ortamının öğretmen adaylarının akademik başarısına, ders çalışma alışkanlıklarına ve güdülenme düzeylerine etkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Dicle Üniversitesi.

- Picciano, A. G. (2006). Blended learning: Implications for growth and access. *Journal Of Asynchronous Learning Networks*, 10(3), 95-102.
- Posner, D.N. (2005). *Blended Instruction Case Studies; Political Science*, <http://www.college.ucla.edu/edtech/bics/kerfeld.htm>, Erişim Tarihi:16 Mart 2010.
- Potra, S., Pugna, A., Pop, M. D., Negrea, R., & Dungan, L. (2021). Facing COVID-19 challenges: 1st-year students' experience with the Romanian hybrid higher educational system. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3058. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063058>
- Ramos-Morcillo A.J, Leal-Costa, C., Moral-García J.E & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5519. <https://doi.org/10.3390/ijerph17155519>
- Rodriguez, C. O. (2012). MOOCs and the ai-stanford like courses: two successful and distinct course formats for massive open online courses. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*.
- Rose, P., Beeby, J., & Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1123-1129. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1995.21061123.x>
- Sarı, H. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: Ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız?. *International Journal of Scholars in Education*, 3(1), 121-128.
- Serçemeli, M., & Kurnaz, E. (2020). Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.

- Sherry, L. (1995). Issues in distance learning. *International Journal Of Educational Telecommunications*, 1(4), 337-365.
- Singh, H., & Reed, C. (2001). A white paper: Achieving success with blended learning. *Centra software*, 1, 1-11.
- Smelser, Lynne (2002), *Making connections in our classrooms: online and off* [Bildiri sunumu]. Paper presented at the Annual Meeting of the Conference on College Composition and Communication, Chicago.
- Soydan, G. (2008). *Kimya deneylerinin öğretiminde hibrit modelin etkinliğinin araştırılması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Sözen, N. (2020). Covid 19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları üzerine bir inceleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(12), 302-319.
- Şahan, B. E., & Parlar, H. (2021). Pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemler ve çözüm yolları. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(40), 2375-2407. <https://doi.org/10.26466/opus.883814>
- Şeren, N., Tut, E., & Kesten, A. (2020). Korona virüs sürecinde uzaktan eğitim: temel eğitim bölümü öğretim elemanlarının görüşleri. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 15(6).
- Şumuer, E. & Arslan, Y. (2020). Covid-19 döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 201-230. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.791453>
- Tayşı, E. (2016). *İngilizce öğretiminde bir öğrenme yönetim sisteminin harmanlanmış öğrenme bağlamında kullanılmasına yönelik öğrenci ve okutman algıları (fırat üniversitesi örneği)* [an investigation into university efl students' and instructors' perceptions of using a learning managements system in a blended learning context (the sample of firat university)] [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi.

- Tekin, Ö. (2022). *Okul yöneticilerine göre salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar* (İstanbul-Maltepe ilçesi örneği) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Tekindal, M., & Uğuz, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
- Telli, S. G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. <https://doi.org/10.32329/uad.711110>
- Tsai, A. (2011). A hybrid e-learning model incorporating some of the principal learning theories. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 39(2), 145-152. <https://doi.org/10.2224/sbp.2011.39.2.145>
- Türkçapar, Ü. (2011). *Harmanlanmış öğrenme ortamlarının ilköğretim öğrencilerinin psikomotor becerileri kazanma düzeylerine etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Usta, E. (2007). Harmanlanmış öğrenme ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının akademik başarı ve doyuma etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-15.
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology & Practice*, 1(1), 11-30. <https://doi.org/10.29173/pandpr19803>.
- Verduin, J. R., & Clark, T. A. (1994). *Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları*. (İ. Maviş, Çev.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Villegas-Ch, W., Palacios-Pacheco, X., Roman-Cañizares, M., & Luján-Mora, S. (2021). Analysis of educational data in the current state of university learning for the transition to a hybrid education model. *Applied Sciences*, 11(5), 2068. <https://doi.org/10.3390/app11052068>

- Yalçın, B. (2020). *Harmanlanmış öğrenme ortamında 7. sınıf öğrencilerinin öğrenme düzeylerinin araştırılması (İzmir ili-Karşıyaka ilçesi Eren Şahin Eronat Ortaokulu örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Celal Bayar Üniversitesi.
- Yalçın, B. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin hibrit eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi.
- Yaman, B. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde Türkiye ve Çin’de uzaktan eğitim süreç ve uygulamalarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(Pandemi Özel Sayısı), 1-1. <https://doi.org/10.26466/opus.857131>
- Yaralı, K. T., & Kunduracı, H. K. Ö. (2022). Türkiye’de covid-19 pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci: okul öncesi eğitimin değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (61), 425-452.
- Yapıcı, Ü. İ. (2011). *Biyoloji öğretiminde harmanlanmış öğrenme yönteminin uygulanması, sonuçlarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz İnce, E., Kabul, A., & Diler, İ. (2020). Distance education in higher education in the COVID-19 pandemic process: A case of Isparta Applied Sciences University. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 343-351.
- Yılmaz, İ., Yılmaz, E., & Savaş, B. (2021). İlkokul 1. sınıf öğretmenlerinin pandemi döneminde yüz yüze eğitime ilişkin görüşleri. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 38-50.
- Yolcu, H. H. (2015). Harmanlanmış (karma) öğrenme ve uygulama esasları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 3(33), 255-260 <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2767>

- Yurdakul, B. (2016). Uzaktan eğitim. *Pegem Atıf İndeksi*, 2016(5), 271-288.
- Yüksel, A. N. (2020). Nitel bir araştırma tekniği olarak: görüşme. *Social Sciences Studies Journal*, 6(56), 547-552.
- Yürek, E. (2021). *Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitimin uygulanabilirliğine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin ve alandaki akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Wilson, D., Smilanich, E. (2005). *The other blended learning. a classroom centered approach* [Bildiri sunumu]. Pfeiffer, San Francisco.

EK-A: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

Evrak Tarih ve Sayısı: 16.02.2022-7380

	T.C. VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ YAYIN ETİK KURUL BAŞKANLIĞI ETİK KURUL KARARLARI
TOPLANTI TARİHİ: 08.02.2022	
OTURUM SAYISI: 2022/04	Sayfa: 03/09
TOPLANTIDA ALINAN KARAR SAYISI: 09	

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 08/02/2022 tarihinde saat 14.00' da zoom üzerinden Prof. Dr. Orhan DENİZ başkanlığında online yapmış olduğu toplantıda aşağıdaki karar/kararları almıştır:

KARAR NO 2022/04-03.Danışmanlığını Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Çetin GÜLER'in yaptığı, yüksek lisans öğrencisi Özlem KARA'ya ait "Ortaokuldaki Yüzyüze, Hibrit ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri " adlı tez çalışmasında kullanılacak olan anket ve ölçekler incelenmiş olup, söz konusu araçların ilgili kişilere uygulanmasında Sosyal ve Beşeri Etik Kuralları ve İlkeleri çerçevesinde herhangi bir sakınca olmadığına toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

	BAŞKAN Prof. Dr. Orhan DENİZ Edebiyat Fakültesi	
ÜYE Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR İlahiyat Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Zihni MEREY Eğitim Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Zafer KANBEROĞLU İktisadi ve İd. Bil. Fakültesi
ÜYE Prof. Dr. Gülsen BAŞ Edebiyat Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ Eğitim Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Muhammet Cevat YILDIRIM Eğitim Fakültesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=4575&eD=BS4NB9FU4L&eS=7380> adresinden yapılabilir.

EK-B: Etik Beyanı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Özlem KARA
Öğrencinin Adı SOYADI

EK-C: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

05/05/2024

Tez Başlığı / Konusu

Ortaokuldaki Yüzyüze, Hibrit Ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 83 sayfalık kısmına ilişkin, 02/02/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 10 (on) dur.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

05/02/2024
Özlem KARA

Adı Soyadı : Özlem KARA
Anabilim Dalı : Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Bilim Dalı : Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Statüsü : Y. Lisans ☒ Doktora ☐

DANIŞMAN
Doç.Dr. Çetin GÜLER
05/02/2024

ENSTİTÜ ONAYI
U Y G U N D U R

/ /2024

Refik GÜRBÜZKOL
Enstitü Sekreteri

EK-D Ortaokuldaki Yüz Yüze, Hibrit ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Uzaktan Eğitime Yönelik Olumlu Görüşler	
Öğretmenler	Öğrenciler
T2 “Öğrencilere soru gönderebiliyordum etkinlik gönderebiliyordum çalışma gönderebiliyordum internet ortamında öğrencileri takip edebiliyordum.”	S1 “Uzaktan eğitimin olumlu yanları da var mesela burada parmak kaldırdığınızda daha fazla ses çıkar ama orada internetten bir tuşa basarak daha sessiz bir sınıf ortamı oluşturulabilir.
T3 “Öncelikle zamandan tasarruf ettik yüz yüze oğlum sus kızım sus demekten zaman kaybı yaşıyorduk ama bu yüz yüze yerine uzaktan eğitim yaptığımız zaman kişiler bireysel oluyor yan yana da olmuyor gürültü kirliliği olmuyor o yüzden sıkıntı yaşamıyoruz zaman kaybı konusunda bizim için daha iyi oluyor aslında.”	S2 “Pandemi sürecinde yüz yüze olsaydık virüs çok fazla artacaktı. Bu yüzden uzaktan eğitim olması iyi oldu.”
T5 “Aslında yeni programlar öğrendik. Zoom öğrendik Google'ın kendi programı var onu öğrendik. Yani uzaktan öğrencilerle iletişim kurmayı öğrendik aslında. Görüntülü olarak konuşmayı öğrendik. Yani edindiğim deneyimler uzaktan ders işlemeyi öğrendik uzaktan ders işlerken materyal hazırlamayı öğrendik. Bu önemli bir şey.”	S4 “Uzaktan eğitimde fazla ödev yoktu. En çok matematiğe Türkçeye ve Fen'e girebiliyordum. İstedğim derse girmeyi seçmek bana avantaj sağladı. Ev ortamında ders işlemek daha iyiydi.”
T7 “Öncelikle bizim bir kere eğitime bakış açımız da ciddi bir fark yarattı bugüne kadar biz okula klasik okul anlayışıyla bakarken artık günümüzde Türkiye için çok yeni olan ama dünya üzerinde 150-200 yıldır kullanılan eğitim anlayışlarına da bakış açımız değişti. Onları acaba uygulanabilir mi demeye başladık. Sadece ev okul olabilir mi sadece uzaktan eğitim olabilir mi ya da tersine eğitim olabilir mi diye düşünmeye başladık.”	S5 “Uzaktan eğitimle daha rahat bir ortamda derse katılabildik. Ayrıca hocaların attıkları pdf'ler videolar onları da tekrar etmek bize olumlu yönde sağladı.”
T8 “Özellikle zaman açısından çok olumlu görüyorum ben hazırlanma sıkıntının yok bir okula ulaşma sıkıntının yok yani o arada kaybedilen zaman aslında sana kalıyordu. Bir öğrenciyi susturma gereğinde bulunmuyorsunuz çünkü istediğiniz öğrencinin orada ses tuşuna basıp öğrencinin sesini kesebiliyorsunuz. Bu da olumlu yanıydı yani kalabalık sınıf ortamlarında uzaklaşabiliyorsunuz vermek istediğiniz ödevleri eşzamanlı eşgüdümlü yansıtabiliyorsunuz öğrenci bunu görebiliyor.”	S8 “Uzaktan eğitimin yararlı gördüğüm yanları bulunuyor mesela ders aralarında gidip bir şeyler atıştırabiliyorduk. Okulda hocam öyle bir şey yok. Ev ortamında derse katılmak benim için daha yararlı oldu.”

T10 “Bu platformda kolay paylaşımlar yapıyorduk kâğıt israfından tasarruf sağladık. Görsellik çok vardı videoların paylaşılması çok iyiydi bunların çocukları izleyip üç boyutlu şekilleri gözlerinde canlandırması özellikle matematik için bu çok önemli şekilleri görmesi yararlı oldu. Test ve pdf gönderimi zaman tasarrufu sağladı bizim için. Çünkü bilmediğimiz bir yola sürüklendik girmek zorunda kaldık hastalık vardı sonuçta.”

S10 “EBA’da derslere göre ayrılmış materyaller vardı zaten. Ben bunların yararlı olduğunu da düşünüyordum tabii ki. Eba gerçekten güzel bir uygulama diye düşünüyorum. Zoom ’da kullandığımız uygulamada parmak kaldırma olayları oluyordu ondan dolayı söz alma konusunda zorluk çekmiyordum.”

T12 “Olumlu olarak gördüğüm yanları daha rahat esnekti. Telefon karşısında kamerayı kapatınca çocuk istediği gibi rahat bir şekilde öğretmenini dinleyebiliyor bir açıdan kötü ama avantajlı da aslında. EBA’ yı kullanmak bu süreçte etkili oldu.

S12 “Uzaktan eğitimde Zoom öğrendik. Eba’da videoları tekrar tekrar dinleyebildik, öğretmenlerimin gönderdiği sınavları uyguladık.

Hibrit Eğitime Yönelik Olumlu Görüşler	
Öğretmenler	Öğrenciler
T2 "Sınıfa hakimiyet anlamında olumlu bir şeydi dersi daha rahat anlatabiliyorum."	S1 "Hibrit eğitimin olumlu yanları arkadaşlarımı yeniden gördüm ama bazılarını göremedim öğretmenlerim ile yeniden karşılaştım öğretmenler ile birlikte ders işledim biraz olsun daha mutlu oldum. Öğretmenlerimizle bence yüz yüzedik daha da iç içeydik sosyal mesafe ve maske kuralına uyarak daha iyi ders işleyebiliyorduk uzaktan eğitime göre bence daha iyi bir eğitimdi."
T3 "Çünkü zaman zaman ben Fen Bilgisi Öğretmeni olduğum için zaman zaman deney yapma etkinlik yapma soyut kavramları somut yapmak için yüz yüze eğitim de yapmamız gerekiyordu. Yeri geldiği zaman da sözel konularda uzaktan eğitimde yapabiliyorduk."	S2 "Hibrit eğitimde yüz yüze olması iyi oldu canlı dersteysen orada işlediğimiz konuları tekrar ettik geldiğimizde bunu da bana çok katkısı oldu anlaşılır oldu derslerim ve o dönemde başarılı olmaya başladım."
T4 "Sınıf mevcudu açısından yüz yüze eğitimden biraz daha az sınıf mevcuduna sahipti bu konuda olumlu bir şeydi. Uzaktan eğitime kıyasla da daha fazla öğrenci katılabiliyordu. Yüz yüze ders işleyebiliyorduk. Etkileşim olabiliyordu bu yönden de olumluydu."	S6 "Az kişi olduğumuz için dersi rahatça dinleyebiliyorduk."
T6 "Mutlu eden kısmı şuydu en azından biraz da olsa öğrencilerimiz ile görüşebiliyorduk dokunabiliyorduk temas edebiliyorduk en azından bizi canlı olarak görebiliyorlardı. Bu onlar üzerinde olumlu etkiye sahip oldu."	S7 "Dersler çok daha iyi geçiyordu sınıf mevcutları azdı sorabileceğimiz soruların hepsini sorabiliyorduk. Uzaktan eğitimde gideremediğim sıkıntılarım hibrit eğitim ile düzeldi."
T7 "Hibrit eğitim zaman ve mekândan bağımsız çalışabilme öğrenme hızına göre ilerleyebilme şansı da sunuyor."	S8 "Öğrenci mevcudunun az olması sınıfların ikiye bölünmesi öğrencilerin derse daha iyi katılmasını sağladı. Bir de öğretmenlerimizin bizimle daha iyi iletişim kurmasını sağladı."
T9 "Daha az öğrenciyle daha aktif bir şekilde ders işlendiğini gördüm. Sınıf mevcutlarının düşmesi eğitime katkı sağladı."	S9 "Onda sınıfın yarıya bölünmesi bence iyi bir şeydi çünkü arkadaşlarım yine benim yanımdaydı takıldığım arkadaşlarım yine yanımdaydı."
T10 "Sınıf mevcutları azaldığı için her çocuğa dokuna biliyorduk kim öğrenmiş kim öğrenememiş birebir ilgilenme özel ders gibi avantajları oluyordu."	S10 "Hibrit eğitim döneminde hem yüzyüze hem uzaktan eğitim vardı kendimize daha fazla zaman ayırabiliyorduk. Sınıf mevcudu azken daha fazla söz hakkı alma şansımız oluyordu. Daha rahat bir şekilde ders işleyebiliyorduk."

Yüz Yüze Eğitime Yönelik Olumlu Görüşler	
Öğretmenler	Öğrenciler
T1 “Öğrencilerle %100 etkileşimimizin sağlandığı ve doğrudan öğrencilere bir şeyler aktara bildiğimiz deneyimler aktarabildiğimiz bir sistem olması açısından tamamen verimli geçtiğini düşünüyorum.”	S4 “Hocalarımıza soru sormak istediğimizde testimizi alıp yanına gidip soru sorabiliyoruz arkadaşlarımıza soru sormak istediğimiz de çabuk dönüş alabiliyoruz. Yüz yüze eğitimde ders işlemek daha güzeldi daha iyi anlıyoruz. Bir konuyu anlamadığımız da daha rahat belirtebiliyoruz.”
T2 “Öğrenci ile muhatap oluyorsun direkt duygularına seslenebiliyorsun hitap edebiliyorsun o açıdan öğrenciyi etkileyebiliyorsun o önemli veya derse katabiliyorsun. Öğrenciyi ders içerisinde rahat bir şekilde öğrenciyi aktif hale getirebiliyorsunuz. Ayrıca soruları ile veya sıkıntı çektiği konularla daha rahat ilgilenebilirsin ve net bir cevabı öğrenciye verebilirsin.”	S5 “Arkadaşlarımızı görebiliyoruz iletişim kurabiliyoruz. Onun dışında dersleri daha iyi anlayabiliyorum. Arkadaşlarımın derse katılırken verdiği fikirler bana da o yönden fikir geliyor bu yüzden bana iyi oluyor. Onun dışında etkinlik yaparken hepimiz bir arada daha iyi oluyor.”
T3 “Anlamadığını yüzünden anlayabiliyorum görebiliyorum ya da soru sormak istediği zaman anında soru sonra biliyor parmak kaldırabiliyor etkileşim içerisinde kaldığımızda daha fazla birbirimizden pozitif olarak yararlandığımızı verimli bir şekilde dersimizin geçtiğini düşünüyorum.”	S7 “Yüz yüze eğitimin başarımı artırdığını düşünüyorum. Öğretmenimize her zaman erişim sağlayabildiğimiz için çok daha rahat oluyor.”
T6 “Etkileşim insanı var eden bir şey ve etkileşim biraz soyut olduğunda ekran arkasına döndüğünde insanlara farklı hisler yaratabiliyor zihinlerinde. Ama aktif bir şekilde dersin içerisinde sizi görürse öğrenci ya da siz de öğrencilerden aynı zamanda o beslenmeyi alırsanız aynı zamanda kendi enerjinizi yükseltirseniz çok daha etkili çok daha verimli geçiyor.”	S8 “Öğretmenlerimizle direkt iletişim halinde olmamız dersi daha iyi anlamamızı sağladı. Yüz yüze eğitimde daha iyi ders anlıyorsun arkadaşlarınla sosyalleşebiliyorsun. Okul ortamı ev ortamından daha iyi olduğu için sportif etkinliklere ve katılabiliyorsunuz.”
T9 “Öğrencileri görüyorsun onların duygularını hissediyorsun. Öğrencilerin duygularını kendi duygularını aktardığı için yüzü ve eğitim daha önemli.”	S10 “Yüz yüze eğitim öğretmenlerinde uzaktan eğitime göre daha kolay ders işlediğini düşündüğüm bir eğitim sistemi. Aynı şekilde öğrenciler içinde çünkü bir öğretmenle göz teması kurarak işlediğimiz uzaktan eğitimde sadece sesi duyarak işlediğimiz eğitim arasında binlerce fark var. Hocalarla göz göze gelince veya hocalarla canlı canlı görünce derse olan eğilimin artıyor odaklanma sorunu daha aza iniyor.”
T10 “Çocuklarla göz teması kurmak bazen yetiyor bir öğretmeni. bir baş hareketi gözlerini kırpması hocam anladım hocam Anladım bunu geçelim demesi bile olumlu etkileyebiliyor.”	
T13 “Görsel sanatlar dersi için yüz yüze eğitim çok önemli diyebilirim. Öğrenciler bir çizimi yapamadıklarında onlara teknik destek verebilmek için yanlarında olabiliyorum. Ayrıca yapılan eserleri sergi gibi etkinliklerde kullanarak öğrencilerin motivasyonunun arttığını düşünüyorum.”	

Uzaktan Eğitime Yönelik Olumsuz Görüşler	
Öğretmenler	Öğrenciler
T1 “Öğretmenlik yaptığım bölgenin internete erişim de sıkıntı yaşayan bir bölge olmasından dolayı derse katılımlarda çok öğrenciye ulaşamadık bu yüzden de verimsiz bir süreç yaşadık.”	S2 “Öğretmenlerimizin verdiği içerikler de bir soruyu yaptığında internet bağlantısı kesiliyordu ya da öğretmenimiz bizi duymuyordu yaptığımız soruların yanlış mı doğru mu olduğunu bize anlatırken öğretmenlerimizin interneti kesildiğinde ya da bizim internetimiz az olduğunda duyamadığımdan dolayı verim alamıyordum.”
T2 “İnternet bağlantısı olmadığı için sorun oldu bazen bağlanmakta zorluk çekebiliyordum veya ders ayarlayıp öğrencilere haber vermeme rağmen bazen öğrenciler katılamıyordu telefon tablet internetlerinin olmamasından dolayı pek bir katkı sağlayamıyordu.”	S4 “Evindeydim ara sıra katılıyordum bazen internet yoktu bazen abim evde değildi o yüzden derslere katılamıyordum. Uzaktan eğitimde bazen internet olmadığı için katılamıyordum.”
T3 Tabii yer yer kolaylıklar yaşadığımız gibi çok büyük sorunlar da yaşadık bazılarının interneti olmasına rağmen zaman zaman kopup tekrardan derse gelme durumları oldu kaldığımız yerden devam edemedik böyle aksaklıklar yaşadık.”	S5 “Uzaktan eğitimde evde daha rahat yapamıyorduk yani internet bağlantısı kesiliyordu bazen, bazen hocalar da aksaklık oluyordu derslere giremiyorlardı.”
T5 “Doğrusunu söylemek gerekirse diğer zorluk ise internetin hızı çok kötüydü. Öğrenci de bizde erişim konusunda çok problem hem de çok büyük vardı. Özellikle katılım çok azdı.”	S6 “Eba sürekli bizi atıyor sorunlar oluşuyordu derse giremiyoruz çöküyordu bazen EBA. Bazen öğretmenlerde EBA yüzünden dersten çıkabiliyorlardı derslerin birazını işleyebiliyorduk.”
T6 “Ekonomik kaynaklı olarak her çocuğun internete erişimi aynı zamanda erişim olsa dahi kardeş sayısı sebebiyle de Hangisinin derse gireceği konusunda sıkıntılar doğdu. kendi adıma değilse bile en azından çevremdeki ailelerin öğrencileri adına ve kendi öğrencilerim adına üzüldüm çünkü hepsi online dersleri takip edemedi.”	S8 “Hocam arada sırada derslere katıldım. Zaten ilk dönemde Milli Eğitim'in verdiği tablet yoktu o yüzden bir gün sadece en önemli derslere katılabiliyordum. Öğretmenlerimiz elinden geldiğince en iyisini yapmaya çalıştı ama bazen telefon ya da tablette bazı sorunlar çıkıyordu. Görüntüler tam gelmeden hocam görüntüler yeniden gidiyordu o yüzden biz de göremiyorduk.”
T8 “Buradaki öğrencilerin çoğunun internet erişimi çok sınırlıydı. Bazen dersleri 3 kişi bazı sınıflarda 10 kişi ile karşılaşabiliyorduk bu da olumsuz taraflarıydı.”	S9 “Bazen link atılmıyordu ve ben EBA' dan girdiğimde giremiyordum. Dersin yarısı bitiyordu bazen sonra girebiliyordum.”
	S12 “Öğretmenlerimizle ve arkadaşlarımızla derste iletişim kurmakta zorlandık.”
T13 “Dersim görsel sanatlar olduğu için öğrencilerin yaptığı çalışmaları inceleyemiyordum. Gösterip yaptırma yaparak yaşayarak öğrenme tekniklerinin fazlasıyla kullanıldığı bir olduğu dersim uzaktan eğitimden olumsuz etkilendi.”	S13 “Uzaktan eğitimde tabletim ve telefonum yoktu. Derslere hiç katılamadım.”
T12 “Uzaktan eğitim genel olarak memnun kalmadığım bir deneyim oldu çünkü öğrencilere ulaşmakta sorun yaşadım.”	S14 “Evde bir tane telefon vardı. Kardeşimle derslerimiz aynı zamana denk geldiğinde derslere katılamıyordum.”
T15 “Uzaktan eğitim döneminde sınav yapamadık. Ölçme ve değerlendirme açısından bu dönem çok verimsiz geçti. Öğrencilerin öğrenme durumlarını kontrol edemedik.”	S15 “Dersteyken linklere tıklıyorduk ama giremediğim zamanlar oldu. Derste hocayı dinlerken donuyordu dersten bizi atıyordu.”

Hibrit Eğitime Yönelik Olumsuz Görüşler	
Öğretmenler	Öğrenciler
T2 “Öğrenciler okula geldiği zaman 2 ders programına göre biz derslerimizde işliyorduk. Sınıf mevcudu fazla olduğu için iki gruba ayrılıyordu iki gruba ayrıldığı zaman ben hafta içerisinde hangi sınıfta nerede kaldığımı veya ne işlediği mi tam olarak hâkim olamıyordum çünkü zorluk yaşıyordum. Ders programı sorun olmuştu benim için açıkçası yoklama defterinde acaba hangisine göre gideceğim başta o benim için biraz sorun olmuştu.”	S1 “Hibrit eğitimde tüm arkadaşlarımız gelebilirken uzaktan eğitimde canlı derslere bazı arkadaşlarımız katılamadı. Ama mesela telefonun bir mikrofonu falan bozulduğunda hocaları daha iyi duyamıyorduk. Uzaktan eğitim sürecinde telefonum bozuldu sesin bazen gitmiyordu. Hoca bir soru sorduğunda biraz daha geç cevap veriyordum çünkü telefonum bozuktu.”
T3 “Uzaktan eğitimle yüz yüze eğitim arasındaki konu farkları oluyor. Çünkü katılım sayısı az oluyor uzaktan eğitimde öğrencilerin çoğu uzaktan eğitime katılamadığı için konularda kopukluk oluyor. Yüz yüze eğitime geldiğim zaman çocuğun çoğu konuları görmemiş oluyor uzaktan eğitimdeki konuları. O yüzden birbirleriyle çok büyük kopukluk sağlanıyor böyle bir sorun yaşadık.”	S3 “2 gün okula geliyorsun bir gün gelmiyorsun çok alakasız. Canlı ders en azından her gün yapabiliyorsun. Bu durum beni olumsuz etkiledi motivasyonumu düşürdü. Hibrit eğitimde arkadaşların başka grupta olduğu için çalışkan öğrenciler başka grupta olduğu için kendimi fazla daha fazla derslere veremiyordum.”
T4 “Hibrit eğitimde yani yarı zamanlı çalışıyorduk okuldaki programla evdeki uzaktan eğitim programı çakışabiliyordu yani hızlı hızlı okuldaki dersi bitir sonra eve git evdeki derse yetişmek gerekiyor falan o kısım biraz zorladı.”	S4 “Hibrit eğitimi yararlı bulmuyorum. Fazla ders işlemiyorduk derslerin dakikaları azaldı.”
T6 “Hibrit eğitim benim için biraz daha zorlu geçti çünkü hibrit eğitime girdikten sonra da eve gelip ders anlattığını oluyordu. İkiye bölünmesi açısından da Aynı ders yükünü bırakarak Milli Eğitim’in bizi ikiye bölerek işlememiz ve hızlandırmamız istendi bu da mantıklı değildi.”	S5 “İki gün okula geliyorduk ama okulda farklı şeyler işliyorduk canlı derslerde farklı şeyler. Bu yüzden olumsuz yönde etkiliyordu bizi. Okula gelince diyelim 1. ünite istiyoruz canlı derste 2. ünite bu yüzden olumsuzluk oldu.”
T8 “Hibrit eğitimi açıkçası sudan çıkmış balığa döndük. Bir uzaktan bir yakından biz de karar veremedik buradan koşa koşa eve gidip derse girdiğimi hatırlıyorum. Yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim ders saatlerinin çakıştığı çok oldu bu konuda biraz sıkıntı çektik açıkçası.”	S8 “Ders zillerinin 30 dakika olması olumsuz olarak gördüğüm yanlardan. Çünkü hocam 30 dakikada öğretmenlerimiz bir konu anlatana kadar mesela sosyal bilgiler dersinde haftada 1 ders yapıyorduk hocam bu da inkılap dersinde konuların yetişmemesini sağladı.”
T9 “Hibrit eğitimde öğretmenler olarak çok yorulduk çünkü aynı konuyu aynı sınıfın iki ayrı bölümüne anlattık. Öğrencilerde 2 saat alması gereken dersi bir saat almış oldular. Dersleri daha ağırdan anlatmaya başladık O yüzden yetiştiğimiz konularda oldu bu yönde aksaklıklar yaşadık.”	S11 “Hibrit eğitimdeki uzaktan eğitim süreci motivasyonumu bozuyordu. Arkadaşlarımın yüz yüze eğitimde görebiliyordum ama diğer günlerde özlüyordum. Uzaktan eğitime döndüğümüzde motivasyonum yine düşüyordu. Bir gün derse girememiştim o zamanda hoca konuyu bitirmişti.”
T12 “Çocuklara bu süreçte sadece temel eğitim veriliyordu bence çocukların beden eğitimi müzik gibi derslere de ihtiyacı var Bilişim gibi mesela özellikle bu süreçte bilgisayar telefon tablet kullanan çocuklara eğitim verilebilirdi bence.”	S14 “Okulda sadece bazı dersler veriliyordu. Ben bütün derslerimin olmasını isterdim. Beden eğitimi isterdim takımlara katılmak isterdim.”

Yüz Yüze Eğitime Yönelik Olumsuz Görüşler	
Öğretmenler	Öğrenciler
T2 “Sınıfın kalabalık olması sınıfların kalabalık olması disiplin sorununa yol açar. Eğitimde iyi olanların geride kalmasına neden olur fiziki imkanları şöyle her okulda akıllı tahta yoktur modern çaya geçirmemiştir o yüzden akıllı tahtanın olmaması veya internetin olmaması elektrik kesintilerinin olması bir sıkıntıdır o bir olumsuz yöndür.”	S2 “Başlarda birbirimize uyum sağlayamıyorduk arkadaşlarımızla iletişim kuramıyorduk.”
T4 “Çok fazla kalabalık olan ortamlarda çok fazla yoruluyoruz çok fazla gürültü oluyor ve çocuğun çok çabuk dikkati dağılıyor.”	S5 “Yüz yüze eğitimin olumsuz yanları da var mesela çok kalabalık oluyor. Hoca bir şey anlatıyor biz dinlemeye çalışıyoruz diğerleri ses çıkarınca olmuyor sınıf mevcudu çok fazla oluyor. Akıllı tahtayı herkes göremiyor pencereden gelen ışık nedeniyle.”
T5 “Birincisi sınıfların çok kalabalık olması. İkincisi kesinlikle okul olanaklarının artırılması lazım. Matematikçinin bir matematik materyallerine ulaşabilmesi lazım. Yani maddi imkân mutlaka sunulması lazım.”	S9 “Arkadaşlarımızın derslerde yani bazı hocalar böyle birazcık iyi davrandığında çok şırmarmaları ve böyle daha da derse odaklanmama konusunda olumsuz etkiliyor.”
T7 “Maalesef şu anki 5. sınıflarda ciddi sıkıntı yaşıyoruz davranışsal anlamda. Çünkü biliyorsunuz çocuklar 3. ve 4. sınıfı okul ortamından uzak bir şekilde ilerlediler ve biz şu an 5 sınıflarda daha önce hiç görmediğimiz davranışları şikayetleri görmeye başladık. çünkü çocuklar hala ilkokul 3. ve 4. sınıfta yaşayamadıkları için ilkokul davranışlarını devam ettiriyorlar.”	S10 “Her sınıfta olur herkes derse ilgili olmaz ders dışında başka şeyleri alakası olan arkadaşlarımız olabilir. Derse ilgisi olmayan arkadaşlarımız derse sabote etme yolunda ilerliyor çoğu zaman. Bundan dolayı beni ve derse alakası olan arkadaşlarımı olumsuz etkiliyor.”
T9 “Yüz yüze eğitimde sıkıntılar yaşıyoruz özellikle kalabalık sınıflarda öğrencilerin kontrol edilmesi onların susturulması açısından sıkıntılar çekiyoruz.”	S11 “Eğitimde sıkıntım sadece yorgunluk. Sınıfın ısısı ve mevcudu dersi olan odaklanmamızı düşürüyor.”
T10 “Yüz yüze eğitimde bir ikilik oluştu uzaktan eğitime katılanlar ve katılmayanlar bizde arada kaldık. Temeli olmayan çocuğun üzerine ne koyup öğretebilirsin. İkili ders işlediğim zamanlar çok oluyordu. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması bizi olumsuz etkiliyor. Her çocuğa ulaşamıyoruz.”	S14 “Diğer derslerde verilebilirdi. Beden, resim, müzik dersi de verilebilirdi.”

Uzaktan Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Görüşleri	
Öğretmenler	Öğrenciler
T3 “Aslında şöyle her öğrencinin evinde tableti ya da bilgisayarı olmak zorunda internet olmak zorunda sadece uzaktan eğitim için değil artık bilişim çağındayız gerekli olan bilgileri hızlı bir şekilde elde edebilmesi için bunları kullanması gerekiyor. Öğrencilere daha o yüzden öğrencilere daha sıklıkla tablet dağıtılmalı. Daha fazla bu aksaklıklar internet aksaklıkları giderilmeli.”	S7 “Öğretmenlerime Eba aracılığı ile ulaşmak çok zor oluyordu. Ayrı saatlerde de ders açılarak öğrencilerin soruları alınabilir veya benzeri sorunları giderilebilir ek ders lazımsa verilebilir. Öğrencilere internet bağlantısı sağlanabilir.”
T4 “Bu dönemde yaşanan sıkıntılara fırsat eşitliğini sağlamak amaçlı tablet imkânı sağlanabilir, internet desteği sağlanabilirdi.”	S8 “Uzaktan eğitimde uzaktan derslerde biz derslere katılırken daha iyi bir internet kotası ile girmemiz gerektiğini hissettim.”
T5 “En önemli öğretmenler mutlaka bununla ilgili bir hizmet içi semineri verilmesi lazım. Eğer gerçekten çok iyi bir materyal hazırlayabiliyorsan hem kulağa hem göze hitap edecek çok şey öğrenciye sunabilirsin yani bir video izletebilirsin.”	S9 “Ses içinde olursa internet erişimi için sürekli iyi çekmesi lazımdı hocalarında.”
T8 “Altyapı olarak geliştirilmesi lazım. Onun için altyapı geliştirilebilir. İnternet erişimine bağlı olarak yeni platformlar geliştirilebilir. Zoom sistemi mesela ara yüzü İngilizce değil de Türkçe olan bir sistem geliştirilebilir.”	S13 “Uzaktan eğitimde telefonu tableti olmayanlara yardım edilebilir. Eğer tabletimiz olsaydı derse katılırdım.”
T9 “Uzaktan eğitimin alt yapısını güzel bir şekilde tasarladığımız da uzaktan eğitim etkili hale dönüştürülebilir ve öğrencilerin de buna hazır hale getirilmesi lazım. Öğretmen ve öğrencilerin gerekli teknolojik desteği almaları gerekiyor.”	S14 “Herkesin tablete ve internete, mesela kotalı internet olabilir ulaşması sağlanabilir. İnternette olan kopma sorunları düzeltilebilir.”
T10 “Öğrencilerin interneti ulaşması durumu olmayan çocuklara telefon tablet sallanması iyi olacaktır. Zoom' un İngilizce olması hepimizi zorladı. Onun Türkçe' ye çevrilmesi daha kolay olacaktır. Öğrenciler için de daha iyi olacaktır.	
T15 “Uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntıların giderilmesi için bu eğitim modeliyle ilgili öğretmenlere hizmet içi eğitim verilebilir. Bu sayede öğretmenler uzaktan eğitim ile ders işlerken materyal hazırlarken daha verimli olabilir.”	

Hibrit Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Görüşleri	
Öğretmenler	Öğrenciler
T2 “Bu sorun ortadan kaldırmak için şöyle yapılabilirdi mesela yine hafta içinde 7 güne dağıtılarak daha sistemli daha düzenli bir şey yapılabilirdi.”	S6 “Uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntılar giderilerek hibrit eğitimdeki sorunlar giderilebilir.”
T3 “Tablet internet gibi olanakları artırmamız gerekiyor. Çocuklara bu konuda olanak sağlamamız gerekiyor ancak böyle katılım sayısı artar ve ona göre konular pekişir diye düşünüyorum.”	S7 “Hibrit eğitimdeki süreler biraz daha uzatılabilirdi.”
T4 “Bu dönemde yaşanan sıkıntılara programların biraz daha birbiriyle paralel olması sağlanabilirdi.”	S8 “Ders süreleri artırılabilir. Hocam bir de 3 gün gelip 2 gün gelmeme olabilir süresi uzatılabilir ya da ders saati az olan dersi uzatılabilir.”
T7 “Bu anlamda hibrit eğitimde gerekli altyapılar düzenlendikten sonra öğretmenlere kesinlikle eğitimde verilmeli. Bu anlamda çünkü halihazırda görev yapan öğretmenlerimizin birçoğunda teknolojiyi kullanma noktasında mesela kendi materyalini tasarlayabilme öğretmenlerimiz bu anlamda eğitimler verildikten sonra hibrit eğitim çok daha başarılı olacaktır.”	S9 “Gün süresi biraz daha artırılabilir.”
T8 “Özellikle bunu planlayan kişilerin daha üst kurum olan Millî Eğitim Bakanlığı’nın bu konuda süre konusunda çok dikkatli davranması ve çizelgenin ona göre düzenlenmesi lazım. Eğer bir öğretmenin o gün yüz yüze eğitimi varsa uzaktan eğitim dersinin olmaması gerektiğini düşünüyorum. Programlama kısmının Millî Eğitim Bakanlığı Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından iyice yapılması bu şekilde okullara dağıtılması gerektiğini düşünüyorum.”	S14 “Diğer derslerde verilebilirdi. Beden, resim, müzik dersi de verilebilirdi.”
T13 “Görsel sanatlar gibi derslerinde programa eklenmesi lazım. Öğrencilerin sosyalleşmesi ve daha verimli ders işleyebilmek için uygulama ağırlıklı derslerde hibrit eğitime eklenmeli.”	

Yüz Yüze Eğitime Yönelik Çözüm Önerileri Görüşleri	
Öğretmenler	Öğrenciler
T2 “Sınıf mevcutları biraz daha azaltılabiliriz.”	S2 “Sınıftaki öğrenci sayıları çok fazla ve gürültü oluyor. Bu düşürülebilir.”
T4 “Sınıf mevcutları biraz düşürülebilir.”	S5 “Her sınıftaki pencerelere perde asılabilir ya da sınıf düzeni değiştirilebilir herkesin rahat görebileceği sıralar düzeltilebilir.”
T5 “Okul olanaklarının artırılması lazım. Matematikçinin bir matematik materyallerine ulaşabilmesi lazım. Yani maddi imkân mutlaka sunulması lazım. Üçüncüsü ise mutlaka öğretmen eğitiminin tekrar gözden geçirilmesi lazım.”	S6 “Pencerelere perdeler takabiliriz. Sınıf mevcudu için sınıf büyütülebilir.”
T9 “Okul fiziki şartlarını güzelleştirerek bu sıkıntıları ortadan kaldırabiliriz. 30 kişilik sınıfları 15 kişiye düşürebilsek bu sıkıntıları da açabileceğimiz i düşünüyorum.”	S7 “Sınıftaki sıraların yerleri ayarlanabilir. Öğrenciler eşit sayılarla sınıflara dağıtılabilir.”
T13 “Sınıf mevcutları azaltılarak öğrencilerle bir bire ilgilenmemiz daha kolaylaşabilir. Öğrencilerin ders materyallerine ulaşımı sağlanabilir.”	S9 “Hocaların birazcık daha etkili disiplin kuralları olsaydı öğrenciler daha da iyi derste konuşmazlardı ve derse odaklanabilirdik.”

EK-E: Veri Toplama Araçları

Ortaokuldaki Yüz Yüze, Hibrit ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin

Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu-Öğrenci

Uzaktan Eğitim; bilgisayar/telefon/tablet gibi araçlar kullanarak eğitim öğretim uygulamalarına çevrimiçi ya da çevrimdışı katılma imkânı sunan eğitim modelidir.

Hibrit Eğitim; eğitimin yüz yüze ve çevrimiçi uygulanarak karma şeklinde yapılmasıdır.

Yüz yüze Eğitim; eğitim uygulamalarının sınıf ortamında gerçekleştiği geleneksel eğitim modelidir.

1. Cinsiyet:
2. Sınıf:
3. Okula Giden Kardeş Sayısı:
4. Kendinize ait bilgisayar/telefon/tablet var mı?
5. Erişim sağladığınız internet bağlantınız sınırsız mı?
6. Pandemi sürecinde yaşamış olduğunuz uzaktan eğitim deneyiminizden bahseder misiniz?
 - a. Uzaktan eğitim sırasında nerede bulunurdunuz? (aile yanı mı başka bir öğrenci evi mi)?
 - b. Hangi şart ve olanaklarda uzaktan eğitime katıldınız?
 - c. Karşılaştığınız olumsuzluklardan bahsedebilir misiniz?
 - d. Karşılaştığınız sorunlara yönelik ne gibi çözümler bulunabilir?
 - e. Olumlu ve yararlı görülen yanlarından bahseder misiniz?
7. Pandemi sürecinde yaşamış olduğunuz hibrit eğitim deneyiminizden bahseder misiniz?
 - a. Karşılaştığınız olumsuzluklardan bahsedebilir misiniz?
 - b. Karşılaştığınız sorunlara yönelik ne gibi çözümler bulunabilir?
 - c. Olumlu ve yararlı görülen yanlarından bahseder misiniz?
8. Yüz yüze eğitim süreciyle ilgili deneyimlerinizden bahsedebilir misiniz?
 - a. Karşılaştığınız olumsuzluklardan bahsedebilir misiniz?
 - b. Karşılaştığınız sorunlara yönelik ne gibi çözümler bulunabilir?
 - c. Olumlu ve yararlı görülen yanlarından bahseder misiniz?
9. Seçme şansınız olsa eğitim-öğretim sürecinin hangisi ile (uzaktan, hibrid, yüz yüze) devam etmesini tercih ederdiniz? Nedenleriyle açıklar mısınız?

EK-F: Veri Toplama İzinleri

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-70562350-605.01-47535436
Konu : Özlem KARA Veri Toplama Talebi

08.04.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Özlem KARA'nın anket çalışmasına ait Valilik Makamının 06/04/2022 tarih ve 47252747 sayılı onay yazısı ekte gönderilmiştir. Ekteki onay doğrultusunda gerekli idari iş ve işlemlerin yapılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Recep TÜRK
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek : Onay yazısı (1 Sayfa)

Dağıtım:

1-İpekyolu İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

2- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : A.Gazi Mah.İskele Cad.No:226 65040 Tuşba/VAN

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-cbys>

Bilgi için: Siddık BEKTAŞ Strateji-Arge Birimi (Dahili 319)

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: www.van.mem.gov.tr

Faks:4322224161

Telefon No : 0 (432) 222 41 62

E-Posta:

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2a25-c13e-3487-827b-7b28 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-70562350-605.01-47252747
Konu : Özlem KARA Veri Toplama Talebi

06/04/2022

VALİLİK MAKAMINA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Özlem KARA'nın "Ortaokullardaki Yüzyüze, Hibrit ve Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" konulu tez çalışmasını yapabilmesi ile ilgili izin talebi, Araştırma İnceleme Komisyonumuz tarafından incelenmiştir.

Söz konusu tez çalışmasının, İpekyolu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki ortaokullarda bulunan öğretmen ve öğrencileri kapsayacak şekilde, derslerin aksatılmaması kaydıyla ve gönüllülük esasına göre uygulanması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Şakir SİĞİNÇ
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Yavuz ARSLAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : A.Gazi Mah. Iskele Cad.No:226 65040 Tuşba/VAN

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (432) 222 41 62

E-Posta:

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Sıddık BEKTAŞ Strateji-Arge Birimi (Dahili 319)

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: www.van.mem.gov.tr

Faks:4322224161

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4bd1-12ec-388a-911e-80a1 kodu ile teyit edilebilir.

